

**ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ НАУКОВИХ СТАТЕЙ
ДЛЯ ПУБЛІКАЦІЙ В ЖУРНАЛІ
«СОЦІАЛЬНА ПЕРСПЕКТИВА І РЕГІОНАЛЬНИЙ РОЗВИТОК»**

Редакція приймає до друку статті виключно за умови їх відповідності останнім вимогам ВАК України

1. Макет сторінки

- а) прізвище та ініціали автора;
- б) назва статті прописними буквами;
- в) текст статті;
- г) перелік літературних джерел розташовується за алфавітом з підзаголовком *Література*. Джерела у списку нумеруються вручну, без використання функції меню Word «Нумерація»;

2. Для опублікування статті автору необхідно подати до редакції:

- а) чіткий текст статті, роздрукований на принтері;
- б) електронний варіант статті;
- в) рецензію на статтю або витяг із протоколу засідання кафедри про рекомендацію статті до друку;
- г) відомості про автора з обов'язковим зазначенням прізвища, імені, по батькові (повністю); наукового ступеня, звання, посади, місця роботи; а також робочої, домашньої адреси і телефонів, адреси електронної пошти.

За статті, що не відповідають цим вимогам, і точність поданих у них даних, редакція відповідальності не несе!

ПРОДАЖУ НЕ ПІДЛЯГАС!

Відповідальний за випуск *Кудінов І.О.*
Підписано до друку 30.03.2010. Формат 60x84/16.
Папір офсетний. Гарнітура Times.
Наклад 300 прим. Зам. №30/03.
Віддруковано з оригіналів.

ТОВ «КСК-Альянс»
Свідоцтво серія ДК № 3068 від 24.12.2007 р.

пр. Леніна, 91/77, м. Запоріжжя, 69095
+38 (067) 755-93-44
ksk-alliance@ukr.net

Запорізький національний університет

*Філософія
Політика
Соціологія*

Збірник наукових праць

СПЕЦВИПУСК

***Запоріжжя
2010***

**Соціальна перспектива і регіональний розвиток:
філософія, політика, соціологія**

Збірник наукових праць

Журнал засновано 2005 року

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації серія KB
№ 15435-4007 ПР від 22.06.2009 р.

Друкується за **рішенням Вченої ради ЗНУ** (протокол №8 від 30.03.2010 р.).

Соціальна перспектива і регіональний розвиток: філософія, політика, соціологія. Збірник наукових праць / Гол. ред. М.А. Лепський. – Спецвипуск. – Запоріжжя: КСК-Альянс, 2010. – 154 с.

Головний редактор: доктор філософських наук, професор *Лепський М.А.*

Відповідальний секретар: кандидат філософських наук *Кудінов І.О.*

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Бех В.П. – доктор філософських наук, професор;

Воловик В.І. – доктор філософських наук, професор;

Воронкова В.Г. – доктор філософських наук, професор;

Додонов Р.О. – доктор філософських наук, доцент;

Катаєв С.Л. – доктор соціологічних наук, професор;

Котигоренко В.О. – доктор політичних наук, професор;

Кривега Л.Д. – доктор філософських наук, професор;

Кричинский П.С. – кандидат історичних наук, доцент (Російська Федерація);

Левенець Ю.А. – доктор політичних наук, професор;

Михальченко М.І. – доктор філософських наук, професор;

Ніколаєва Т.Є. – кандидат філософських наук, доцент;

Пахарев А.Д. – доктор політичних наук, професор;

Подмазін С.І. – доктор філософських наук, професор;

Подшивалкіна В.І. – доктор соціологічних наук, професор;

Ручка А.О. – доктор філософських наук, професор;

Скідін О.Л. – доктор соціологічних наук, професор;

Судаков В.І. – доктор соціологічних наук, професор;

Хижняк Л.М. – доктор соціологічних наук, професор;

Шавкун І.Г. – доктор філософських наук, професор;

Юрченко С.В. – доктор політичних наук, професор;

Eidlin Fred – PhD, Professor of Political Science, University of Guelph (Канада);

Zoric Snjezana – PhD, Assistant Professor, University of Zadar (Хорватія).

РЕДАКЦІЙНА РАДА

Тимченко С.М. доктор історичних наук, кандидат юридичних наук, ректор
Запорізького національного університету.

Карташов Є.Г. кандидат філософських наук, Запорізький міський голова.

Березовський В.П. екс-голова, депутат Запорізької обласної ради.

Дьомін О.Ю. директор ПП «Завод металевої тари «Авакс».

Адреса редакції: вул. Жуковського, 66, МСП-41,
м. Запоріжжя, 69600

Телефон: (068) 453-40-39

E-mail: kudinov.japan@gmail.com

*екс-голови, депутату
Запорізької обласної ради*

**БЕРЕЗОВСЬКОМУ
ВОЛОДИМИРУ ПЕТРОВИЧУ**

*директору ПП
«Завод металевої тари «Авакс»*

**ДЬОМІНУ ОЛЕГУ
ЮРІЙОВИЧУ**

Редакція журналу висловлює
ЩИРУ ПОДЯКУ
редакційній раді за розуміння та підтримку досліджень
суспільно значущих проблем Запорізького регіону:

*ректору Запорізького національного
університету, доктору історичних
наук, кандидату юридичних наук*

**ТИМЧЕНКУ
СЕРГІЮ МИХАЙЛОВИЧУ**

*Запорізькому міському голові,
кандидату філософських наук*

**КАРТАШОВУ
ЄВГЕНУ ГРИГОРОВИЧУ**

- Концепція журналу базується на багатоплановому науковому та філософському висвітленні актуальних проблем розвитку сучасної цивілізації.
- Основні рубрики: культурологія, політологія, психологія, соціальна педагогіка, соціологія, філософія.
- Видання розраховано на вчених гуманітарного напрямку, аспірантів та докторантів, студентів та здобувачів.
- Редакція залишає за собою право редагування текстів статей, які до неї надходять.
- Відповідальність за точність поданих фактів, цитат, цифр і прізвищ несуть автори матеріалів.
- Редакція матеріали не рецензує і не повертає.
- У разі передруку посилання на журнал обов'язкове.

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ

"СОЦІАЛЬНЕ ПРОГНОЗУВАННЯ: МЕТОДОЛОГІЯ, ПЕРСПЕКТИВИ ТА ПРОБЛЕМИ"

Агарков Олег. Соціальна політика як напрямок реалізації соціально-державного маркетингу.....	6
Бірюкова Тетяна. Тенденції змін соціальної структури сучасного українського суспільства.....	8
Горпинич Ольга. Социальная инженерия на службе управления.....	11
Зоська Яна. Особенности социальных практик потребления в условиях трансформации общества.....	12
Катаев Станислав. Деинституционализация как ведущая тенденция социальных изменений.....	14
Коваль Владислав. Теоретический анализ проблемы проектирования образовательного пространства.....	16
Коляда Владимир. Системный характер и системное единство социологии и социальной философии.....	18
Ніколаєва Тетяна. Специфіка та тенденції розвитку електоральної поведінки українських громадян.....	24
Согорін Андрій. Детермінанта соціальних механізмів корупції в Україні на мікрорівні.....	26
Спориш Юлія. Характеристики стилю життя українського середнього класу.....	28
Стрелкова Ольга. Роль социальной коммуникации в становлении экономического сознания личности.....	30
Теняева Ольга. Качественная характеристика ответственности подростков с девиантным поведением как основы социальной адаптации личности.....	32

СЕКЦІЯ

"ПОЛІТИЧНЕ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ УКРАЇНИ"

Бобровський Михайло. Закономірність взаємозв'язку традицій і новаторства в розвитку системи державного управління.....	34
Бойко Ганна. Статевая специфіка переживання кризи втрати роботи.....	36
Бондаренко Олег. Корпоративна культура як складова частина системи управління персоналом організації.....	37
Дериглазова Наталія. Перспективи розвитку творчого потенціалу особистості ...	39
Духовна-Кравченко Олесь. Патріотизм: сутність і зміст поняття.....	41
Капріцин Ігор. Риси найближчого майбутнього релігії.....	43
Максим Міщенко. Основні засади розвитку солідарного суспільства в Україні...	46
Rotareva Inna. Definition of "Societal Capital" Concept.....	47

СОЦІАЛЬНЕ ПРОГНОЗУВАННЯ ТА ПРОЕКТУВАННЯ МАЙБУТНЬОГО УКРАЇНИ

- відсутність механізму раціонального та екологічно збалансованого використання природного та історико-культурного потенціалу для потреб туризму;
- невизначеність щодо схем кредитування, оподаткування, тарифів на житло та послуги;
- відсутність вираженої маркетингової політики в сфері сільського туризму;
- невисокий рівень кадрового забезпечення щодо діяльності з сільського туризму [1, 85].

Для подолання вищевказаних проблем доцільно буде реалізувати наступні заходи: удосконалення нормативно-правової бази з розвитку СЗТ; проведення просвітницької роботи серед сільського населення шляхом акцій, розповсюдження листівок та пропагування розвитку СЗТ; залучення молоді в спільну роботу через професійну орієнтацію, підвищення престижу аграрного сектору та мотивації до праці та самореалізації в рідному селі.

На основі теоретичного аналізу проблеми можна зробити наступні висновки:

1. Сільський зелений туризм можна вважати новітньою технологією або засобом розвитку сільських територій.
2. Наша країна має достатні ресурси для розвитку сільського зеленого туризму, але треба додати необхідні зусилля, щоб ці ресурси використати на благо держави та сільських територій.

Література:

1. Гловацька В.В. Сільський зелений туризм у системі сільського розвитку Івано-Франківського Прикарпаття // Агроінком. - 2006. - № 9-10. - С. 82-86;
2. Мельниченко С.В., Єременко А.Ю. Соціально-економічне значення та проблеми розвитку сільського зеленого туризму в Україні. - [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.ecologylife.ru/tvrizm-kurort>;
3. Саблук П.Т. Розвиток сільських територій в контексті забезпечення економічної стабільності держави // Економіка АПК. - 2005. - №11. - С.4-12;
4. Сільський сектор України на рубежі тисячоліть. Том 1. Потенціал сільського сектора / Л.О. Шепотько, І.В. Прокопа, С.О. Гудзинський та ін. - Київ: Інститут економіки НАН України, 2000. - 396с.;
5. Рутинський М.Й., Зінько Ю.В. Сільський туризм: Навч. посіб. - К.: Знання, 2006.-271 с.

Пріоритетність розвитку сільського зеленого туризму в Україні визначається проектом "Національної програми розвитку агропромислового виробництва і відродження села на період до 2010 року", "Основними напрямками розвитку туризму в Україні до 2010 року" та "Програмою розвитку туризму в Україні до 2010 року". Крім того, розвиток сільського зеленого туризму в Україні підтримується спеціальними європейськими програмами TACIS, Міжнародного фонду "Відродження", фонду "Євразія", Європейської федерації сільського зеленого туризму "Єврожіте" та іншими. Підтримка СЗТ здійснюється завдяки законодавчому підґрунтю, а саме: Закону України «Про туризм», розпорядження Кабінету Міністрів України від 03.07.2006 року № 373-р «Про затвердження плану заходів щодо державної підтримки розвитку сільського туризму на 2006-2010 роки», постанови Кабінету Міністрів України від 29.04.2002 року № 583 «Про затвердження Державної програми розвитку туризму на 2002-2010 роки», Указу Президента України від 10.08.1999 року № 973/99 «Про основні напрями розвитку туризму в Україні до 2010 року» [2].

Сприятливі умови для розвитку сільського зеленого туризму створюються на територіях національних і ландшафтних парків, де існує можливість поєднати повноцінний відпочинок з пізнаванням природничого та історико-культурного потенціалу регіону. За визначенням фахівців, найбільш привабливими районами для розвитку сільського зеленого туризму в Україні є такі: західний регіон - Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Хмельницька області; південний регіон - АР Крим, Запорізька, Миколаївська, Херсонська області; центральний і північний регіони - Київська, Полтавська, Чернігівська області. СЗТ є підсистемою не лише сільськогосподарської туристичної діяльності, а й сільського розвитку. Таке бачення СЗТ вказує не лише на його високе багатопільове призначення, а й винятково важливе місце у суспільному і соціальному розвитку аграрного блоку економіки. СЗТ сприяє вирішенню основних соціально-економічних проблем села:

- зайнятість сільського населення;
- підвищення життєвого рівня сільських жителів при відносно невеликих фінансових затратах;
- поліпшення благоустрою садиб та сел, розвиток інженерної та соціальної інфраструктури;
- розширення асортименту присадибного господарства;
- стимулювання охорони місцевих пам'яток, збереження місцевих звичаїв, фольклору, народних промыслів;
- підвищення культурно-освітнього рівня сільського населення тощо.

Основними проблемами, що стоять на шляху широкого розповсюдження сільського зеленого туризму в Україні, є відсутність дійового господарського механізму розвитку даного виду діяльності сільського населення, що проявляється в наступному:

- відсутність правового забезпечення розвитку сільського зеленого туризму;

Безрукова Ольга. Деякі аспекти трансформації соціальної відповідальності в Україні.....	51
Горло Наталія. Стан правового та інституційного забезпечення регіональної політики в Україні.....	53
Гуцалова Марина. Державотворчий напрямок діяльності молодіжних організацій України.....	56
Ігрушко Анастасія. Оцінка ефективності державної інформаційної політики щодо регулювання впливу засобів масової інформації на політичну соціалізацію.....	58
Кальцева Светлана. Деякі аспекти функціонування політичних традицій в українській політичній системі на сучасному етапі.....	59
Лепська Наталія. Політична компетентність особистості як суб'єкта політики....	62
Михайленко Інна. Особливості відповідальності політиків.....	66

Акбулатова Анна. Политические технологии как способ регулирования конфликтов в поле политики.....	69
Бытко Анастасія. Специфика формирования мифов в украинском политическом пространстве.....	71
Возмітель Оксана. Феномен сприйняття власної зовнішності в структурі «Я-концепції» жінки-лідера.....	74
Волик Ася. Діагностика маніпулятивних технологій в міжособистісній взаємодії.....	76
Додонов Данило. Про стратегічні перспективи євроінтеграції України.....	78
Захарова Юлія. К постановке проблемы трансформации повседневных практик в условиях «текущей современности».....	80
Іванченко Олександр. Інформаційні технології в політичному управлінні.....	82
Коломієць Вікторія. Проблеми розвитку соціального проектування в Україні.....	84
Корнієнко Єгор. Феноменальні характеристики комунікативного простору.....	86
Кузнєцова Єлизавета. Функціональні трансформації інституту шлюбу в сучасному українському суспільстві.....	89
Пашенко Ксенія. Каузальність конфліктів у сфері управління вищим навчальним закладом.....	92
Харченко Олена. Сільський зелений туризм як ефективний інструмент соціально- економічного розвитку сільських територій.....	93

УДК: 338. 23: 36 (477)

Агарков Олег

к.соц.н., доцент, зав. кафедрою соціальної роботи
Запорізького національного технічного університету

СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА ЯК НАПРЯМОК РЕАЛІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНО-ДЕРЖАВНОГО МАРКЕТИНГУ

Агарков Олег. Социальная политика как направление реализации социально-государственного маркетинга

Agarkov Oleg. Social Policy as the Trend of Realization Socio-state Marketing

У відносинах між суб'єктом і об'єктом управління в умовах нестабільного соціально-політичного стану вирішальне значення має те, у якому ступені збігається діяльність суб'єктів та об'єктів соціально-державного маркетингу по задоволенню потреб. У процесі надання соціальних послуг об'єкти і суб'єкти соціально-державного маркетингу поєднуються загальними цілями розвитку соціуму. Основним напрямком узгодження інтересів між суб'єктами та об'єктами соціально-державного маркетингу виступає соціальна політика.

Соціально-державний маркетинг розуміється автором як технологія управлінської діяльності соціальних агентів, яка спрямована на задоволення потреб та узгодження інтересів різних прошарків суспільства за допомогою обміну. Соціально-державний маркетинг спрямований на забезпечення ефективного надання якісних соціальних товарів/ послуг в просторово-часовому континуумі відповідній аудиторії. Він виступає як соціальна технологія прогнозування соціально значущих проблем, регулювання соціального та державного ринку, функціонування на ньому різноманітних соціальних продуктів, його ефективність залежить від наявності необхідних комунікацій [1].

Під соціальною політикою ми розуміємо діяльність органів державної влади й суспільних інститутів, яка спрямована на узгодження інтересів різних соціальних груп і соціально-територіальних спільнот у сфері виробництва, розподілу й споживання, що дозволяє узгодити інтереси цих груп з інтересами людини й довгостроковими цілями суспільства.

Як вважають практично всі західні автори - дослідники соціальної політики, у сучасному суспільстві є три сектори, що розташовують ресурсами для її реалізації: держава, економіка й громадянське суспільство [2].

(„Landscape-Lore-Leisure“) - пейзаж, традиція, дозвілля. Його головним завданням є надання послуг відпочинку для жителів міста та ознайомлення іноземних туристів з традиціями та побутом місцевих жителів [5].

Такий природний вид відпочинку дозволяє людині відволіктися від повсякденних складних проблем, що перенасичені соціальною напругою. Це пов'язано із зміною умов існування людини, ритму її життя, а відповідно рівня її здоров'я, з появою т.з. "хвороб цивілізації", у зв'язку з чим зростає необхідність забезпечення оптимальних умов відпочинку, профілактики, лікування і відновлення здоров'я населення різного віку і професій. Сільський туризм може вирішити проблему необхідності реабілітації, психічного оздоровлення за рахунок впливу на здоров'ї людини природних, екологічних чинників. Популярність сільського зеленого туризму як вигляду відпочинку пов'язана з тим, що він найбільшою мірою відповідає рекреаційним потребам людей, що живуть в умовах урбанізованого середовища.

Аспекти розвитку різних видів туризму досліджували вчені різних країн. В першу чергу, необхідно відмітити, що найбільша кількість публікацій відноситься до такого виду туризму, як сільський (зелений) туризм. Серед останніх публікацій тут виділяється навчальний посібник „Сільський туризм“ який вийшов із друку в 2006 році. Його авторами є М. Рутинський та Ю. Зінько. В цьому посібнику обґрунтовано теорію організації та функціонування сільського зеленого туризму в Україні. Крім того, розкрито основні поняття та розглянуто концепції розвитку цього виду туризму.

Окремі проблеми розвитку сільського (зеленого) туризму в умовах функціонування суб'єктів підприємницької діяльності та особистого селянського господарства досліджують В. Васильєв, П. Горішевський, Л. Гут, Ю. Зінько, В. Кафарський, В. Косенко, М. Костриця, Н. Кудла, О. Лендел, В. Липчук та ін.

Л. Шепотько розглядала подолання негативних факторів, що стають на перешкоді до розвитку СЗТ з позицій не лише власне сільського зеленого туризму, а й інтересів сільського сектора. Дослідження цієї категорії в Україні започаткувала доктор економічних наук Л. Шепотько. «Сільський сектор єдність виробничої і соціальної сфер, які формують особливості і соціально- економічні характеристики соціального розвитку села, селянства як його соціальної першооснови і виробничої сільськогосподарської сфери» [4, 5]. Це фактично перше практичне дослідження, в якому зроблено вдалу спробу об'єднати соціальні і виробничі аспекти функціонування села в радянський період.

Проте, незважаючи на значущість проведених досліджень, для вітчизняної науки проблема розвитку сільського (зеленого) туризму є нова й потребує системного обґрунтування теоретико-прикладних аспектів його становлення в умовах перехідної економіки.

Наукові дослідження свідчать про те, що сільський туризм здатний забезпечити економічну та демографічну стабільність у сільських місцевостях та вирішити їхні соціально-економічні проблеми.

українців. Це колиска нашої країни. Це коріння нашої держави. Незважаючи на різноманітні заходи, спрямовані на поліпшення соціально- економічного стану села, воно знаходиться в досить скрутному становищі. Українське село - це нереалізований потенціал. У сільському зеленому туризмі можна вбачати реальну реалізацію потенційних можливостей та ресурсів. Регіони України мають надзвичайно багату природно- й етнокультурно - ресурсну базу, що створює передумови для його широкого використання у відпочинкових цілях. М'який клімат, мальовничі ландшафти, цікава історико-культурна спадщина є запорукою організації різнобічного відпочинку й туризму в сільських місцевостях нашої країни.

Найважливішим завданням держави перед селом і сільським господарством є забезпечення умов, які б сприяли збільшенню доходів сільських родин та забезпечення достойного рівня життя через створення нових робочих місць. На нинішньому етапі в Україні складається розуміння сільського зеленого туризму як специфічної форми відпочинку на селі з широкою можливістю використання природного, матеріального і культурного потенціалу певних регіонів.

Сільський зелений туризм в більшості країн світу розглядається як невід'ємна складова програми комплексного соціально-економічного розвитку аграрного сектору. Уряд України також усвідомлює важливість розвитку сільського туризму як одного із напрямів відродження села та способу активізації внутрішнього та іноземного туризму [2].

Мета даної статті полягає в обґрунтуванні теоретичних положень та розробки рекомендацій щодо практичної реалізації шляхів підвищення ефективності розвитку сільського зеленого туризму (далі СЗТ).

Для досягнення мети поставлені наступні завдання:

- визначення поняття СЗТ та дослідження в цій галузі;
- характеристика проблем, що можуть бути вирішені за допомогою СЗТ на території нашої країни;
- розгляд факторів, що гальмують розвиток СЗТ;
- пропозиції щодо заходів, які сприяють ефективній реалізації СЗТ в практичній діяльності.

«Сільський зелений туризм (СЗТ) — це вид туризму, що передбачає відпочинок у сільській, курортній чи природоохоронній місцевостях з використанням належно облаштованих приватних садиб чи інших закладів розміщення. Назва категорії «сільський зелений туризм» вказує на те, що він, будучи гілкою більш загальної туристичної діяльності, базується на сільській основі. Своє походження він бере з країв (регіонів), де гармонійно поєднуються соціальні (село і селянство) і природні (ліси, гори, водні джерела різного походження) елементи» [1,83].

Сільський зелений туризм (rural tourist) згідно словника британця С. Медліка (1993) — відпочинковий вид туризму, сконцентрований на сільських територіях. Початок його розвитку припадає на останню третину ХХ ст., коли на зміну трьох „S" („Sun-Sea-Sand") - сонце, море і пісок прийшла концепція трьох „L"

У першу чергу, державна влада, завдання якої - розробка загальнообов'язкових правил взаємодії в суспільстві, тобто законів, звичайно називають 1-м сектором суспільства.

Діяльність у межах економіки, у якій би організаційно-правовій формі вона не відбувалася, спрямована на ефективне виробництво товарів і послуг для забезпечення діяльності людини. Цю діяльність часто називають комерційною або 2-м сектором суспільства.

За сформованою традицією 3-й сектор визначається в якості недержавних і некомерційних організацій. Позитивною ознакою його є те, що в межах третього сектору здійснюються різні форми самоорганізації людей для спільного рішення своїх проблем або захисту власних інтересів. Звичайно, в Україні цей сектор є найбільш молодим, інституціональне його оформлення відбувається останні 10-15 років.

Виходячи з вищезазначених секторів можна припустити, що всі суспільства сформовані через три способи взаємодії: ієрархічну владу, ринковий обмін і соціальну самоорганізацію. Особливості їх наступні:

– ієрархічна влада координує індивідумів через силу (примус). У сучасному суспільстві влада, що перебуває в руках держави, одержує легітимізацію (законність) через демократичні вибори й реалізується за допомогою законів;

– ринки координують індивідів через механізм попиту та пропозиції, обмін, як правило, еквівалентними цінностями;

– соціальна самоорганізація заснована на добровільних діях і внесках на основі розділених вірувань, цінностей і інтересів.

У застосуванні до соціальної політики визначення "соціальна" уживається головним чином у змісті "соціально справедлива". Принцип справедливості стає діючим, коли втілюється в правових нормах, що відбивають політичну волю правлячої еліти і стратегію держави. Основні передумови становлення справді демократичного й ефективного механізму соціальної справедливості в конкретних українських умовах в контексті соціально-державного маркетингу мають полягати в наступному:

– органічна єдність і взаємодія ринку і державного контролю, при якому ринкові механізми розподілу сполучаються з надійним захистом державою "правил гри", активною участю державних інститутів у виробництві "суспільних благ" і в розвитку соціальної сфери;

– наявність цілісної системи ринкових інститутів і механізмів заохочення і розвитку особистої ініціативи громадян, здатних забезпечити швидкий ріст завдяки мобільності усіх факторів виробництва й ефективності самоконтролю економічних суб'єктів;

– система соціального партнерства, що спирається на конституційні принципи й інститути правової держави, яка забезпечує демократично організований взаємоконтроль суб'єктів економічній сфері. Соціальне партнерство собою ефективний механізм досягнення і зміцнення суспільної

згоди " балансу інтересів працівників, роботодавців" держави при регулюванні соціально-економічних і трудових відносин. Воно припускає усвідомлення різними соціальними групами необхідності пошуку і досягнення громадянського консенсусу на основі взаємних договорів і угод.

Література:

1. Агарков О. А. Концепція соціально-державного маркетингу // Грані. – 2009. – № 2 (64). – С. 70-74; 2. Abrahamson P. Social policy in changing Europe. Roskilde University, 1993.

УДК: 316. 42 (477)

Бірюкова Тетяна
к.філос.н., доцент кафедри соціології
Запорізького національного університету

**ТЕНДЕНЦІЇ ЗМІН СОЦІАЛЬНОЇ СТРУКТУРИ СУЧАСНОГО
УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА**

Бірюкова Татьяна. Тенденции изменений социальной структуры современного украинского общества.

Birukova Tetjana. The tendencies of transformation of social structure in contemporary Ukrainian society.

Дослідження соціальної структури суспільства має велику практичну значимість для розуміння тих суспільних процесів, що відбуваються у суспільстві та вивчення конкретних соціальних явищ. Значення вивчення й аналізу реальної соціальної структури суспільства полягає в тому, що соціальна структура є важливим соціальним регулятором еволюції суспільства, вона визначає шляхи розвитку та підвищення ефективності економіки, оскільки різні соціальні групи мають у ній конкретний статус і намагаються реалізувати свої інтереси. Вона визначає сутність і основні напрямки політики в суспільстві, оскільки політичні відносини є відносинами між окремими групами з приводу використання, утримання чи захоплення державної влади.

Соціальна структура суспільства, як відомо, явище конкретно-історичне, її становлення і розвиток відображає процеси інституалізації та еволюції різноманітних соціальних інститутів. Ускладнення і диференціація їх в структурному і функціональному аспектах обумовили відповідні зміни в соціальній структурі. Тому соціальну структуру суспільства, закономірності її становлення і функціонування слід розглядати в контексті реалізації соціальними інститутами відповідних функцій, а можливо й дисфункцій.

Нині під впливом трансформаційних процесів відбувається демонтаж структури пострадянського суспільства, його інститутів, з'являється нові

сфері призводить до локалізації латентних та внутрішньоособистісних конфліктів, які є наслідком конфліктогенної ситуації в галузі вищої школи.

Надмірна кількість конфліктів веде до ескалації напруги в колективі вузу та свідчить про необхідність змін в структурі організації або у стильовій та кадровій політиці керівництва. Це також вказує на невисоку управлінську компетентність керівників вузу та його підрозділів.

Практика показує, що монокаузальних конфліктів у сфері управління колективом майже не існує, тому слід також звернути увагу на такі причини соціально-трудова конфліктів у ВНЗ як економічні, соціально-правові, соціально-рольові, ціннісні та інші (В.А. Полторака).

Дослідження показують, що конфлікти також часто бувають викликані ситуаційними або поведінковими причинами, які є внутрішніми чинниками їх провокування: відсутність результатів предметної турботи адміністрації про умови праці, заробіток працівників тощо.

Отже сучасний етап розвитку теорії управління вищими навчальними закладами характеризується наявністю більш гнучких та аналітичних концепцій управління, що дозволяє вирішувати зазначені конфлікти та усувати їх причини на рівні прогнозування можливого розвитку конфліктної ситуації.

Література:

1. Соціологія: короткий енциклопедичний словник / Під ред. В.І. Воловича. – К., 1998. – 736 с.; 2. Нагаєв В.М. Конфліктологія. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 198 с.; 3. Леонов Н.И. Конфликты и конфликтное поведение. – СПб, 2005. – 240 с.; 4. Wormer Van, Katherine S. Social Welfare: A World View - Chicago: Nelson-Hall Publishers, 1997. - 685 pg.

УДК: 316. 42

Харченко Олена
студентка факультету соціології та управління
Запорізького національного університету

**СІЛЬСЬКИЙ ЗЕЛЕНИЙ ТУРИЗМ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ІНСТРУМЕНТ
СОЦІАЛЬНО- ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ**

Харченко Елена. Сельский зеленый туризм как эффективный инструмент социально-экономического развития сельских территорий

Harchenko Olena. Country Green Tourism as an Effective Socio-economical Development of Social Territories

Українське суспільство нині надзвичайно стурбоване складною економічною і соціальною ситуацією, що склалася в сільському господарстві та в цілому на селі. З давніх-давен село було плодоносною лозою, яка годувала

Пащенко Ксенія
студентка факультету соціології та управління
Запорізького національного університету

КАУЗАЛЬНІСТЬ КОНФЛІКТІВ У СФЕРІ УПРАВЛІННЯ ВИЩИМ НАВЧАЛЬНИМ ЗАКЛАДОМ

*Пащенко Ксенія. Каузальність конфліктності в сфері управління вищим
учебним заведенням*

*Paschenko Ksenia. The conflicts' causality in the sphere of management of high
educational institution*

Проблеми конфліктологічної культури в соціології управління вищими навчальними закладами активно вивчаються сьогодні управлінцями усіх рівнів, вченими та викладачами-практиками. Адже узгодженість елементів управлінської системи та координація взаємодії цих елементів на макро-, мезо- та мікрорівнях виникнення і протікання конфліктів сприяють гармонізації академічного і соціального середовища вищої школи та підготовки всебічно розвиненої особистості майбутнього спеціаліста, - еліти українського суспільства. Актуалізація, аналіз та подолання конфліктних протиріч між державою, як замовником кінцевого освітнього „продукту”, та системою вищої освіти, системою управління освітою та вищими навчальними закладами входять до переліку основних, вузлових питань щодо управління конфліктами в системі вищої школи.

Найчастіше на мезо- та мікрорівнях виникають конфлікти, які зумовлено основними лініями конфліктних протиріч „адміністрація вузу - факультет”, „адміністрація вузу - кафедра”, „деканат - кафедра”, „деканат – студентська група” та інші. Ці конфлікти характеризуються, насамперед, як позиційні.

Однією з основних причин виникнення таких конфліктів є особливості стилю керівництва. Очікування студентсько-викладацького складу пов'язані, насамперед, з демократичним, колегіальним стилем відносин між учасниками освітнього процесу вузу, що зумовлено одним з основних положень теорії управління (Д. Майерс) щодо переваг демократичного стилю керівництва організацією з високим інтелектуальним та освітнім рівнем співробітників. А при управлінні творчою, науковою та дослідницькою діяльністю стиль керівництва може бути навіть ліберальним. Ці положення входять у протиріччя з існуючою на сьогодні в Україні системою високого рівня централізації влади та консерватизму в сфері управління вищою школою. Відсутність достатнього рівня розвитку академічних свобод вузів і окремих суб'єктів процесу управління в цій

соціальні групи, спільноти, прошарки і верстви, котрих не було в радянській системі, або вони були латентними. З точки зору теоретичного і практичного аналізу важливо встановити під впливом яких чинників відбуваються ці зміни, тільки розпад СРСР спричинив структурні трансформації, чи є й інші чинники, що вплинули на ці зміни? На нашу думку, одним з головних чинників змін соціальної структури суспільства є трансформація суспільного поділу праці.

У змінах певних аспектів макроструктури суспільної праці найчіткіше виявляється переважання позитивних або негативних (з погляду еволюційної динаміки) процесів макросоціальної трансформації будь-якого суспільства. Безпосередньо це дається взнаки у змінах пропорцій суспільного поділу праці серед процесів відтворення основних компонентів суспільства.

Так, відомо, що за останні десятиліття технологічно розвинені суспільства фактично просувалися від індустріально-інформаційної стадії еволюції макроструктури суспільного поділу праці до стадії інформаційно-індустріальної. Це виявлялося у зміні балансу витрат суспільної праці, з одного боку, на виробництво і збереження речових засобів існування (тобто у промисловості, будівництві, у сфері ремонтно-технічних послуг тощо), а з іншого – на виробництво інформаційних засобів (наукової, технологічної, економічної, соціальної, правової та іншої інформації). Частка витрат суспільної праці на виробництво речей у цих суспільствах зменшувалася, натомість на виробництво інформації – зростала.

В Україні у цьому плані, як свідчать дані статистики, впродовж більшої частини років незалежності, а саме до 2003 року – фактично триває процес макросоціальної інволюції. Так, напередодні здобуття незалежності – у 1991 році – макроструктура праці в Україні була такою, яка характерна для відносно розвиненого індустріального суспільства. У виробництві та відтворенні речових засобів існування було зайнято понад 44% працюючих членів суспільства, у сільському господарстві – менше 20%, а у виробництві інформації – 4,2% [2, 168]. За роки незалежності ці пропорції змінилися. З 1991-го до 1999-го року частка праці, спрямованої на виробництво і відтворення речей скоротилася майже у півтори рази – тобто до 30%. Але скоротилася ця частка суспільної праці не тому, що більша частина людей почала займатися виробництвом і відтворенням інформації (як це відбулося у технологічно розвинених країнах). Як свідчать дані, вона теж помітно скоротилася – більше ніж в 1,2 рази. Водночас зросла – до 22,5% – частка людей, зайнятих у виробництві харчових засобів існування, а також у торгівлі та посередницькій діяльності [4, 325]. У 2002-2004 роках скорочення частки суспільної праці, що витрачається на виробництво та відтворення речей, припинилося, намітився певний економічний підйом, але політична, а згодом і економічна кризи призупинила цей сплеск.

Таким чином, загалом за роки незалежності в Україні – замість просування від індустріально-аграрної стадії макросоціальної еволюції, на якій наше суспільство перебувало на час здобуття незалежності, до стадії індустріально-інформаційної – фактично відбувся зворотній рух до попередньої стадії

макросоціальної еволюції. Особливо показовою щодо цього є зміна пропорцій праці, яка витрачалась у промисловості і сільському господарстві. Причому витрати праці у сільському господарстві зростали головним чином за рахунок зростання зайнятості в особистих підсобних господарствах – саме в тих, де більшість родин в Україні змушені працювати, аби якось прогодувати самих себе, щоб вижити. А з розпадом колективного господарювання більшість селян змушена була стати на шлях підприємницької діяльності (малі фермерські приватні господарства), щоб не тільки прогодувати себе, а ще й наситити ринок сільгосппродукцією.

Отже, з огляду на загальну картину змін макроструктури суспільної праці в Україні за роки незалежності можна зробити висновок: зміни макроструктури розподілу праці привели, з одного боку, до негативних явищ – у суспільстві відбувся відступ до аграрно-індустріальної стадії макросоціальної еволюції, до того етапу, на якому воно перебувало близько сорока років тому – у середині 60-х років. З другого боку, сприяло розвитку підприємницької діяльності як у місті, так і на селі. З'явився значний прошарок населення – підприємці, які заклали підґрунтя для формування середнього класу в Україні. Зростання чисельності «середнього класу» зумовлюється ускладненням організаційної структури управління на всіх рівнях господарства, розвитком банківської сфери, розширенням сфери послуг, малого бізнесу та приватного підприємництва. Формування середнього класу сприяє стабілізації суспільства і стоїть на перешкоді процесів маргіналізації. Разом з тим в Україні за умов постійного зменшення вітчизняного виробництва, зростання цін, невиплати зарплат відбувається зубожіння більшості населення. Багатство не створюється, а перерозподіляється. В результаті відбувається розмивання середнього класу. Отже, ієрархічна структура суспільства є дуже динамічною, її основні прошарки можуть кількісно збільшуватися чи зменшуватися залежно від структурної перебудови економіки, появи нових і відмирання старих професій, зміни політики.

Література:

1. Заславская Т.И. Методологические проблемы исследования посткоммунистических трансформационных процессов. – Методология, теория и практика социологического анализа современного общества/ Сб. научных работ. – Режим доступа http://www.sociology.kharkov.ua/rus/chten_99.php (5 марта 2010);
2. Соціальні виміри суспільства. Випуск 10. - К.: Інститут соціології НАН України, 2007. - 429 с.;
3. Сучасне українське суспільство: стратифікаційний вимір. – Центр соціальних досліджень. – Режим доступу. <http://www.studies.poltava.ua/index.php?society=93> (10 березня 2010);
4. Українське суспільство 1992-2006. Соціологічний моніторинг/ За ред. д.ек.н. В.Ворони, д.соц.н. М.Шульги. - К.: Інститут соціології НАН України, 2006. – 578 с.

По-друге, не можна нехтувати наявністю впливу європейських зразків гендерних відносин. Він проявляється в певних «перекосах» у гендерних статусно-рольових структурах в рамках шлюбу. Адаже деякі нові тенденції щодо змісту й характеру гендерних відносин вступають у суперечність з українськими культурними традиціями та ментальністю нашого населення. Прагнення жінки до рівноправ'я з чоловіком у всіх сферах життя потребує глибинного перегляду набору ролей та функцій, які партнери повинні виконувати, знаходячись у шлюбі.

По-третє, сучасний стан та розвиток Української держави породжує деяку невизначеність населення щодо майбутнього. Невпевненість у майбутньому, відсутність гарантій, соціальна напруженість у певні періоди розвитку в різних сферах життєдіяльності суспільства аж ніяк не стимулюють молодь до закріплення своїх стосунків шляхом укладення шлюбу. Адаже шлюб у класичному баченні є і економічним союзом, а отже, передбачає певні економічні зобов'язання, до виконання і забезпечення яких багато людей, можливо, просто не готові або не мають на це можливості.

Таким чином, ми визначили три основні напрямки, в яких, на нашу думку, відбувається трансформація соціального інституту шлюбу, що полягає, перш за все, у змінах його функціонального набору. Трансформаційні процеси впливають як на соціальну структуру суспільства в цілому, на співвідношення соціокультурних традицій і новітніх віянь, на загальну демографічну ситуацію, так і на соціально-психічний розвиток і становлення особистості в процесі соціалізації. Зазначаючи певних змін, і тим самим, впливаючи на різні сфери життєдіяльності людей, соціальний інститут шлюбу викликає необхідність перегляду, глибинного аналізу встановлених та прийнятих норм, цінностей, традицій і стереотипів щодо взаємодій і сумісного життя жінок і чоловіків та створення ними родинних зв'язків.

полягає в тому, що функціональні зміни шлюбу як соціального інституту мають значний деструктивний вплив на соціально-демографічну структуру суспільства, на розвиток та атмосферу в сім'ї, а отже, і на процеси й механізми соціалізації особистості, таким чином впливаючи на соціо-психологічний процес становлення індивіда.

Дослідженню шлюбу присвятили свої роботи багато вчених, в тому числі і соціологів. Тим не менш, не дивлячись на широке коло проблематики у цій сфері, в Україні трансформаційним процесам інституту шлюбу приділяло увагу порівняно незначна кількість дослідників (Лавриненко Н.В., Андрієнко Л.К., Шестопалова Я.І. та ін.). В межах нормативного підходу акцентується увага на питаннях легітимації союзу між чоловіком та жінкою; в інституційних визначеннях підкреслюється його соціальна необхідність для збереження людського роду, а також збереження й передачі з покоління в покоління норм і цінностей, прийнятих в певному суспільстві; соціокультурний аналіз шлюбних норм і девіацій зумовлює увагу до ідентифікацій, норм і вподобань суб'єктів шлюбних відносин; функціональний підхід обумовлює необхідність звернути увагу на явні та латентні функції, наслідки шлюбних девіацій, вплив їх на трансформацію цього соціального інституту.

«Соціальні інститути "цементують" суспільне життя. Вони забезпечують загальні угоди, розроблені людьми в спілкуванні один з одним, та за сприяння яких досягається спадкоємність поколінь» – пише Е. Гідденс. Він зазначає, що індивіди, які вступили в шлюб, стають родичами одне одному, але їх шлюбні зобов'язання пов'язують родинними узами набагато ширше коло людей. При укладанні шлюбу батьки, брати, сестри та інші кровні родичі однієї сторони стають родичами протилежної сторони. Тобто укладення шлюбу є у класичному варіанті нормативним процесом розширення соціальних зв'язків та комунікативного простору, який отримує доволі сталий статус за умов офіційного закріплення відносин і, навпаки, є легко змінним у разі фактичного «співжиття». В той же час, такі фактори як зростання добробуту населення, зміна статусно-рольового набору подружжя, трансформації суспільства у ставленні до розлучення призводять до полегшення процедури розірвання навіть офіційно зареєстрованого шлюбу.

В межах даної роботи ми окреслимо основні напрямки трансформації соціального інституту шлюбу, що мають місце у сучасному українському суспільстві.

По-перше, на нашу думку, надання переваги фактичному співжиттю пов'язане з небажанням «обтяжувати» себе певними обов'язками, які є невід'ємним атрибутом офіційно зареєстрованого шлюбу. Розвиток демократичних ліберальних цінностей, індивідуалізму, розширення меж свободи особистості на сьогодні спонукають молодих людей до уникнення офіційних формальних шлюбних зобов'язань. Натомість неофіційний шлюб, співжиття залишають певну свободу та ситуативність взаємодій партнерів.

Горпинич Ольга

к.филос.н., доцент кафедри соціології та соціального управління
факультета соціального управління
Академії труда і соціальних відносин
Федерації профсоюзов України

СОЦІАЛЬНА ІНЖЕНЕРІЯ НА СЛУЖБЕ УПРАВЛІННЯ

Горпинич Ольга. Соціальна інженерія на службі управління

Gorpinich Olga. Social engineering as a core helps for management

Соціологія во многих странах давно и успешно включена в механизм государственного управления, потому что она вооружает научным знанием об обществе. Социальная инженерия выступает одним из способов соединения науки и практики. Она является отраслью социологической науки, ориентированной на решение практических задач. Социальная инженерия выступает инструментом социального управления. Она выполняет многообразные функции. Прежде всего, она способна диагностировать состояние объекта управления, а так же выполнять прогностические функции. Обычно вырабатываются прогнозы двух типов: поисковые, призванные показать возможное состояние социального объекта путем экстраполяции наблюдаемых тенденций, и нормативные, определяющие формы, методы и сроки достижения желаемого состояния объекта на основе заранее заданных критериев оптимума. Данная функция реализуется посредством социального прогнозирования, моделирования, проектирования, конструирования и планирования.

Социальная инженерия как сфера научно-практической деятельности приобретает все более широкое распространение в нашей стране. Интерес к социоинженерной проблематике обусловлен, прежде всего, необходимостью научного обеспечения и осмысления, происходящих в обществе радикальных изменений, потребностями широкого круга руководителей, предпринимателей, специалистов-практиков в принятии научно-обоснованных управленческих решений.

В научной литературе понятие «социальная инженерия» употребляется главным образом для обозначения особой деятельности, ориентированной на целенаправленное изменение и регулирование различных организационных структур (социальных институтов, формальных организаций и др.).

В большинстве определений социальной инженерии указывается на два существенных признака. Во-первых, организационные структуры, создаваемые в процессе социоинженерной деятельности, призваны регулировать человеческое поведение и осуществлять контроль над ним. На этом основании ряд авторов

рассматривает социальную инженерию как разновидность управленческой деятельности, осуществляемой социологами, психологами, другими специалистами совместно с руководителями предприятий, организаций, административных структур. Во-вторых, социоинженерная деятельность реализуется при помощи специальных средств, методов, технологий, создаваемых и используемых для решения социальных проблем, адаптации социальных групп и институтов к изменяющимся условиям, внедрения социальных новшеств.

Специфика социальной инженерии обусловлена ее ролью в разделении управленческого труда. Социоинженерная деятельность сопряжена с реализацией всех традиционно выделяемых функций социального управления — планированием (проектированием), программированием, организацией, координацией и контролем. Сфера ее применения не ограничивается подготовкой управленческих решений. Она включает в себя такие управленческие задачи, как выбор альтернатив (стратегии развития), экспертную оценку принимаемых решений, управленческое консультирование, контроль над внедрением социальных новшеств и др.

Социальная инженерия выступает одним из способов соединения науки и практики в социальном управлении. Она представляет собой мир социальной науки, ориентированной на решение практических проблем.

УДК 316.334:37

Зоська Яна
к.соц.н., докторант кафедры социологии и социальной работы
Классического частного университета (г. Запорожье)

ОСОБЕННОСТИ СОЦИАЛЬНЫХ ПРАКТИК ПОТРЕБЛЕНИЯ В УСЛОВИЯХ ТРАНСФОРМАЦИИ ОБЩЕСТВА

Зоська Яна. Особенности социальных практик потребления в условиях трансформации общества

Zoska Yana. The Peculiarity of Consumption Practice within Conditions of Society's Transformation

Современный украинский социум сочетает в себе черты традиционного, модерного и постмодерного общества. Поэтому социальные практики потребления также имеют смешанный характер. В соответствии с эмпирическими исследованиями социальных практик потребления были выявлены следующие их особенности.

Для модерного сознания характерно активное потребительское поведение,

визначаються за допомогою одного чи усіма такими способами: дія, спрямована на інші, взаємодія з іншими людьми і реакція на інших людей.

Література:

1. Бакулев Г. П. Массовая коммуникация. – М., 2005.; 2. Бурдые П. Начала. – М., 1994.; 3. Зиммель Г. Избранное. В 2 томах. – том 2. Созерцание жизни. – М., 1996.; 4. Филиппов А. Ф. Социология пространства: общий замысел и классическая разработка проблемы. // <http://www.ruthenia.ru/>; 5. Яковлев И. П. Современные теории массовых коммуникаций. – СПб., 2004.

УДК: 316.356.2 (477)

Кузнецова Єлизавета
студентка факультету соціології та управління
Запорізького національного університету

ФУНКЦІОНАЛЬНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ІНСТИТУТУ ШЛЮБУ В СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Кузнецова Єлизавета. Функціональні трансформації інституту шлюбу в сучасному українському суспільстві

Kuznecova Elizaveta. Functional Transformation of the Marriage Institute within Contemporary Ukrainian Society

Соціальний інститут шлюбу в суспільстві вбачається єдиною підходящою, соціально схвалюваною та закріпленою законом формою не лише дозволених, але й обов'язкових статевих стосунків подружжя. При цьому в традиційному його баченні функціональний набір, яким наділений шлюб, виглядає наступним чином: забезпечення продовження роду, впорядкування і санкціонування сексуальних відносин і встановлення взаємних прав та обов'язків подружжя. Шлюб задає певне підґрунтя, фундамент для нормального, гармонійного розвитку сімейних стосунків. Однак у сучасному суспільстві, зокрема українському, шлюб перестає виконувати ту основну роль, яка була покладена на нього як на соціальний інститут. Це обумовлено сучасними змінами, пов'язаними не в останню чергу з витісненням репродуктивної функції з першочергових та базових позицій. Шлюб сьогодні перестає бути зв'язком, що має на меті передати власність і свій статус іншому поколінню. У міру набуття жінками економічної самостійності, шлюб все рідше виступає як наслідок необхідності економічного партнерства, як це було колись. Шлюб перетворюється на своєрідне «об'єднання» для отримання задоволення чи користі – сексуального, емоційного, матеріального, духовного характеру тощо. Формальними показниками трансформації інституту шлюбу є високий рівень розлучень, зростання уваги до одностатевих шлюбів, збільшення відсотку фіктивних шлюбів та ін. Проблема

боротьба між агентами за класифікацію, тобто за визначення легітимних принципів поділу. П.Бурдьє писав: «Ці об'єктивні зв'язки суть зв'язку між позиціями, займаними в розподілі ресурсів, що є чи можуть стати діючими, ефективними, як козири в грі, у ході конкурентної боротьби за присвоєння дефіцитних благ, чи є місце – соціальний универсумом. Основними видами такої соціальної влади, відповідно до наших емпіричних досліджень, економічний капітал у його різних формах, культурний капітал, а також символічний капітал – форма, що приймають різні види капіталу, сприймані і визнані як легітимні» [2,188].

У даному зв'язку, дуже перспективним представляється твердження П. Бурдьє, що побачити щось у суспільстві можна, тільки займаючи якусь позицію в соціальному просторі. «...При відсутності сконструйованого простору немає ніякої можливості побачити. Відкіля бачать те, що бачать» [2,193].

Методологія французького дослідника може бути застосована при аналізі механізмів включення фізичної реальності в суспільство. Тіла і речі при цьому розглядаються як джерела капіталів. Важливим, на наш погляд, є також поняття локусу, як місце розташування у фізичному просторі речей, індивідів, груп і організацій. Соціально значимий фізичний простір являє собою і результат, і передумову соціальних практик, тому що реконструюється ними в кожен момент часу.

Говорячи про комунікативний простір, як простір іншого порядку, слід зазначити, що він є не тільки реалізацією соціального розподілу, що розуміється як сукупність позицій. Але і простір бачення цього розподілу; не тільки заняття визначеної позиції в просторі. Але і вироблення визначеної (політичної, наукової) позиції, як певної системи поглядів, думок.

Аналізуючи позиції агентів у комунікативному просторі, необхідно підкреслити, простори, зокрема соціальний і фізичний, не можна розглядати в «чистому виді». Соціальний розподіл, об'єктований у фізичному просторі, - перефразуючи П.Бурдьє, - функціонує одночасно як принцип бачення і розподілу, як категорія сприйняття й оцінювання, як ментальна структура.

Що ж стосується структури комунікативного простору, то в ній можна виділити декілька «ядер» метаспільнот з типовими представниками і велику кількість розрізнених, маргінальних «осколків», що представляють собою матеріал для формування нових соціальних спільнот. Соціальні суб'єкти діяльності, у даному зв'язку, діють у рамках інформаційного поля чи комунікативного простору, специфіка інформаційного поля, а саме змістовність інформаційних потоків, способи і канали передачі інформації, механізми трансляції і впливу на «аудиторію», а також канали і механізми зворотного зв'язку, – визначають напрямок, цінністність і соціальну значущість дій, детермінованих останніми, соціальними суб'єктами.

Комунікативний простір має на увазі протікання визначених комунікативних процесів, що у свою чергу визначають специфіку й особливості просторового існування і розвитку. У найпростішому розгляді комунікативні процеси

Для постмодерного характерно раздвоенное, противоречивое поведение, сочетающее активное и консервативное потребительское поведение. Активность потребления, однако, уже не так безоглядная. Ему противодействует новая культура потребления, которая учитывает негативные этические и экологические последствия безудержного потребления, усматривает вульгарность в постоянной смене вещей.

Если в современном обществе сочетались соперничающие между собой уходящая традиционная и укрепляющаяся современная культура, то в постмодерном обществе сочетаются слабеющая современная культура и набирающая силу неотрадиционная культура.

Для традиционной и неотрадиционной культуры характерен рациональный аскетизм и этос умеренности. Для людей, относящихся к данной культуре, характерна удовлетворенность тем набором вещей, который уже имеется у них. Человеку достаточно того, что есть по разным причинам в зависимости от принадлежности к традиционной или неотрадиционной (постмодерной) культуре.

1. Для традиционной установки пассивное потребительское поведение часто вызывается тем, что у человека нет достаточных материальных возможностей для частой смены вещей. Выработывается внутренняя установка, которая блокирует желания невозможного. Человеку не нужно лишнего, ему не хочется новых вещей, ему достаточно того, что есть.

2. Для неотрадиционной установки пассивное потребление объясняется не ограниченными материальными возможностями, а сознательной установкой на ограничение потребления. Такое поведение и оценивается как «культурное», т.е. современное, европейское.

Постмодерное отрицание современного и является в философском смысле вторым отрицанием, которое возвращает развитие в исходное состояние, но на новом уровне. Неотрадиционализм также предпочитает умеренность, но уже совсем по другим мотивам и на основе других культурных форм. Эта умеренность от переизбытка, а от недостатка. Поэтому это не безотчетное укоренное сознание и нерелективная умеренность, а новая умеренность на основе рефлексии и сознательно сформированной установки.

Внешне неотрадиционное сознание похоже на традиционное, но в своей сущности это совершенно разные типы культуры.

Если для старших возрастных групп характерно доминирование традиционной модели ПС, то для молодежи характерна неотрадиционная модель. Чем старше люди, тем большая часть из них склонна к потребительской депрессии.

Соотношение потребительской депрессии и рационализма также характеризует ментальность населения.

Рационализм в потреблении также как и умеренность имеет разные источники и мотивации. Для молодежи рационализм вызывается еще не достаточно сформировавшимися и определившимися потребностями, которые к

тому же сдерживаются ограниченными возможностями, связанными с зависимостью от взрослых и дефицитом свободных средств. У людей старшего возраста рационализм вызывается возрастными изменениями мотивации, снижением активности желаний, уменьшением жизненной энергии, умудренным пониманием достаточности того, что есть, устоявшимися привычками и тягой к постоянству.

УДК: 316. 42: 316. 32 (477)

Катаев Станислав
д.соц.н, профессор кафедры социологии и социальной работы
Классического частного университета (г. Запорожье)

ДЕИНСТИТУЦИОНАЛИЗАЦИЯ КАК ВЕДУЩАЯ ТЕНДЕНЦИЯ СОЦИАЛЬНЫХ ИЗМЕНЕНИЙ

Катаев Станислав. Деинституционализация как ведущая тенденция социальных изменений

Kataev Stanislav. Deinstitutionalization as the Leading Tendency of Social Changes

В обществе модерна основным инструментом упорядочивания общества служили социальные институты. Ведущие функции общества реализовывались благодаря установлению устойчивых, общепризнанных, долговременных форм отношений между людьми. Так, репродуктивная функция обеспечивалась институтом семьи, функция трансляции знаний от поколения к поколению обеспечивалась институтом образования. Казалось, институты являются прочными, привычными, соответствующими здравому смыслу способами самоорганизации общественной системы. Однако эволюция общества преподносит сюрприз в виде падения значения институциональной формы организации социума. Реальность демонстрирует разрушение основных составляющих важных социальных институтов. Прежние формы отношений в рамках целого ряда институтов уже не являются столь же устойчивыми, общепризнанными, как прежде. Чем более развитое общество, тем процессы деинституционализации заходит дальше. В менее развитых, по сравнению со странами цивилизационного ядра, деинституционализация только намечается. Но важно, что тенденция четко обозначилась и деинституционализация становится реальностью социальных изменений не только в развитых странах, но и в странах догоняющей, запаздывающей модернизации, к каким относится и Украина.

Рассмотрим механизмы деинституционализации на примере социального института семьи. Еще не так давно, в учебниках и словарях десятилетней давности брак определялся как союз мужчины и женщины, созданный для продолжения рода и зарегистрированный соответствующими органами государственной власти или/и церковью. В настоящее время все указанные черты

Сам фізичний простір не виступає діючим фактором суспільного розвитку, але впливає на нього. Це видно на прикладі диференціації групи при збільшенні її чисельності в незмінних просторових рамках. «Диференціація частин потрібна неодмінно, якщо ріст групи повинен відбуватися в даному просторі і при обмежених життєвих умовах. І ця необхідність існує навіть у тих областях, яким зовсім далекий тиск господарських відносин» [3,370]. Зміни в тій чи іншій соціальній групі, викликані пристосуванням до просторових умов існування, у свою чергу змінюють відношення до цих умов. «...Разом з такою диференціацією соціальної групи, буде рости необхідність і схильність виходити за межі її первісних границь у просторовому, економічному і духовному відношенні» [3,350].

Говорячи про перспективи аналізу внутрішнього простору суспільства (на відміну від просторових аспектів відносин між державами), варто мати на увазі зиммелівську концепцію «соціальних кіл». У геометричній метафорі ці кола перетинаються. Відштовхуючись від того, що індивід може одночасно включений у кілька соціальних груп, німецький учений ввів у дослідницький арсенал соціології систему координат. Він писав: «Ті групи, до яких належить індивід, утворюють як би систему координат, так що кожна нова група, приєднуючись до цієї системи, визначає його з усе більшою точністю й однозначністю» [3,413].

Соціальний простір можливо представити так само як систему місць. З однієї сторони. Суспільство робить у собі і пропонує деяке «місце», що, щоправда, відрізняється від інших за змістом й обрисам, але в принципі може бути заповнено багатьма, і тому, є щось анонімне; з іншого боку, незважаючи на його загальний характер, індивід займає це місце на підставі внутрішнього «покликання», кваліфікації, сприймаємою як цілком особиста. Таке розуміння дозволяє об'єднати в одному описі стабільність і зміни в суспільстві, структури індивідів, що не в усьому тотожні суспільній системі. Сам соціальний простір являється одночасно і простором примусу, і простором волі, і простором творчості.

Таким чином, феноменальні просторові характеристики визначаються за допомогою наступних проявів і взаємозв'язків: простір як форма; простір і тілесність; унікальність кожної крапки простору; місце як кристалізація соціальних зв'язків; границя як соціальний факт, що одержав просторове оформлення; розходження між соціальними групами в їхньому відношенні до соціального простору; сполучення просторових перспектив і діючих соціальних суб'єктів.

Аналізуючи комунікативний простір, ми спиралися на концепції простору і поля П.Бурдьє. Комунікативний простір є об'єктивним стосовно кожного з агентів соціальної дії. Але це інша об'єктивність, ніж об'єктивність природного світу. Це – структуралістська об'єктивність зв'язків між агентами.

Сам по собі соціальний простір має кілька вимірів. У ньому виділяються поля в залежності від видів влади чи капіталу. У кожному з полів йде безупинна

*Корнієнко Єгор*студент факультету соціології та управління
Запорізького національного університету**ФЕНОМЕНАЛЬНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ КОМУНІКАТИВНОГО
ПРОСТОРУ***Корниенко Егор. Феноменальные характеристики коммуникативного пространства**Korniyenko Egor. Phenomenal characteristics of communication's space*

Останнім часом наукові дослідження і, зокрема, соціологія зіштовхнулися з стрімкою актуалізацією проблеми простору. Звичайно, і раніше глибокі соціальні перетворення припускали зміни в просторових аспектах існування суспільства. Однак дотепер простір був скоріше предметом суспільної експансії. Вони витримували подолання, скорення, стиснення тощо. На сьогоднішній момент відбулося щось радикально інше. У єдності суспільного простору-часу різко зросло значення першої складової.

Ця актуалізація просторових аспектів людського буття проглядається й у концепціях, покликаних пояснити і зорієнтувати людське суспільство. Насамперед це відноситься до ідеї стійкого розвитку, а також до концептів глобалізації та регіоналізації.

Сьогодні ситуацію досить точно охарактеризував А. Філіппов: «Кого б ми не згадали, які б трансформації ні відбувалися в розумінні центрального питання соціології, як би не розрізнялися між собою представлення про задачі науки і реальна практика науки, як підприємства, серед нескінченних «що?» і «як?» ми не знаходимо «де?». Соціологія, може бути, і не байдужа до того, де знаходиться те, що вона вивчає, але вона не бачить у цьому «де?» центральної теоретичної проблеми. У числі пріоритетних областей соціології немає соціології простору» [4,2].

Головною метою даного дослідження є визначення феноменальних характеристик комунікативного простору. Так, ще Г.Зиммель, з положеннями якого складно не погодитися, у дослідженні 1890 року «Соціальна диференціація. Соціологічні і психологічні дослідження» відштовхувався від повсякденної інтуїції про простір як умову життя суспільства, до якого варто пристосовуватися і яке, у свою чергу, необхідно використовувати. Він відзначав, що щодо суспільних і психологічних феноменів, фізичний простір виступає одночасно початковою і випадковою умовою існування. Це - та початкова умова людського об'єднання, що надалі в процесі розвитку повинна бути переборена [3,410].

брака уже не являються обов'язальними. Массовым явлением в западных странах и довольно распространенным в Украине являются отказ супругов регистрировать, где бы то ни было свои отношения как брак. Вовсе не обязательным условием брака является союз мужчины и женщины. На Западе однополые браки в ряде стран узаконены и являются достаточно распространенными. В нашей стране это не столько распространено явление, но тенденция увеличения также есть. Брак не обязательно создается для рождения детей. Все более распространенными на Западе являются бездетные семьи. У нас эта тенденция также обозначилась.

Брак может быть определен как союз или форма отношений между людьми, считающими себя супругами. Ведущим мотивом образования брака является именно стремление быть вместе. Ни дети, ни пол, ни государство не определяют наличие брака. Это и является признаком деинституализации семьи. Указанные признаки не являются единственными. Так, массовые повторные браки разрушают институт родства, так как дети от прежних браков новыми супругами не воспринимаются как настоящие родственники. В гражданских браках, член семьи супругов также не воспринимаются подлинными родственниками. Эти другие черты деинституализации брака и родства выявлены и подтверждены эмпирически в социологических исследованиях, проведенных Запорожским отделением социологической ассоциации Украины.

Механизмами деинституализации является массовый характер отклонений и признание со стороны большинства (или значительной доли) населения этих отклонений как нормальное поведение. Другим механизмом является признание новых форм отношений законными, закрепленными юридически.

Черты деинституализации религии, образования, городского самоуправления были эмпирически изучены в ряде исследований Запорожским отделением социологической ассоциации Украины.

Деинституализация является признаком разрушения общества модерна и становления нового типа социума, в котором институты не будут играть ведущую роль в самоорганизации и упорядочивании социальной системы.

Коваль Владислав

к.пед.н, доцент кафедри соціології і соціальної роботи
Класического приватного університета (г. Запорозьє)

ТЕОРЕТИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ПРОБЛЕМЫ ПРОЕКТИРОВАНИЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО ПРОСТРАНСТВА

Коваль Владислав. Теоретичний аналіз проблеми проектування освітнього простору

Koval Vladislav. The Theoretical Analysis of the Educational Space Projection's Problem

Образовательное пространство представляет собой совокупность образовательных институтов и механизмов реализации взаимодействия между этими институтами, масс-медиа, ориентированную на образование, общественность, вовлеченную в решение проблем образования. а также господствующие в данное время образовательные теории и социально психологические стереотипы, регламентирующие поведения людей по поводу их отношения к образованию.

Управление образовательным пространством должно быть основано на деятельности по проектированию, организации и нормированию объектов ориентированных на образование.

Учитывая два уровня управления образовательным пространством: национальный и региональный, следует выделить их особенности.

На национальном уровне проектирование должно быть направлено на конструирование национальной идентичности личности в условиях обучения в образовательных институтах посредством разработки совокупности программ по формированию гражданской, этнической и общечеловеческой идентичности.

На региональном уровне проектирование должно быть направлено на организационно-технологическую систему, функционирующую на основе тех целей-ценностей, которые являются признанными для всей системы национального образования.

Управление образовательным пространством предполагает реализацию функций проектирования и программирования образования, а также разработку и использование инструментов регулирования функционирования и развития образовательных систем. К данным инструментам относятся: стандартизация образования, оценка качества образования, обеспечение непрерывности образования, тестирование. Рассмотрим их подробнее.

Проектирование нуждается в анализе ситуации, который позволяет рассмотреть ситуацию как проблему и провести анализ в таких понятиях и

проблеми розглядалися В. Афанасьевим, І. Бестужевим-Ладою, П. Лебедєвим. Теоретичні основи соціального проектування були проаналізовані в роботах Н. Аїтова, Г. Антонюка, Н. Лапіна, А. Пригожина, Ж. Тощенко, В. Лукова, Н. Харитонова, а також у дослідженнях Т. Дрідзе, Ю. Крючкова, О. Яницького та інших.

Соціальне проектування в Україні як особливий тип соціальної діяльності являється|опиняється| однією з найбільш перспективних технологій використання соціологічного знання. У цьому сенсі|змісті| воно є ефективним засобом|коштом| практичного освоєння всіх видів наукової інформації.

Проблемна ситуація складається в тому, що для України вже настав час, коли необхідно розвиватися у якісному плані. Однак саме українське суспільство ще не набуло достатнього досвіду соціального проектування. Практика розбудови соціальних проектів прийшла в Україну із Заходу. В перші роки запровадження соціальних проектів Україні не вистачало досвіду в розробці цього особливого типу діяльності, тому його реалізація була на основі запозиченого підходу і продовжується по теперішній час поступово витісняє досвід заходу вітчизняним. На сьогодні України існує ціла низка головних проблем у розробці соціальних проектів:

– Попередній досвід суспільно-наукових дисциплін, набутий за радянських часів, не завжди може допомогти у розробці соціальних проектів України;

– Технології розробки вітчизняних проектів недостатньо розроблені, в порівнянні з іншими країнами;

– Вітчизняна практика, нарешті, стала на одному рівні з теорією, але ґрунтових праць вітчизняних дослідників явно не вистачає.

Проблеми в діяльності соціального проектування на основі закордонного досвіду вирішити неможливо. Особливості пристосування проектів до вітчизняних умов потребують власних досліджень.

І саме на підставі аналізу набутого досвіду можуть виявити закономірності здійснення успішних проектів в Україні, ввести їх у межі стандартизованої методології.

Отже, соціальне проектування в Україні є|з'являється| теорією, але|та| теорією особливого роду: вона включає понятійний і категоріальний апарат, принципи і закономірності, моделі, методи та методики практичної реалізації соціальних проектів, які потребують постійних розробок.

Література:

1. Бестужев-Лада І. В., Наместникова Г. А. Социальное прогнозирование: Курс лекций. — М.: Пед. об-во России, 2001. — 389с.;
2. Курбатов В. И., Курбатова О. В. Социальное проектирование: Учеб. пособие. — Ростов н/Д: Феникс, 2000. — 412 с.;
3. Луков В.А. Социальное проектирование: Учеб. пособие. — 3-е изд., перераб. и доп. — М.: Изд-во Моск. гуманит.-социальн. академии: Флинта, 2003. — 240 с.;
4. Тощенко Ж. Т. Социология: Общий курс. — 2-е изд., доп. и перераб. — М.: Прометей, Юрайт, 1998. — 511 с.

– удосконалення засобів розповсюдження інформації з використанням новітніх технологій, створення мультимедійних систем і мереж, використання інших сучасних можливостей медіа індустрії.

Література:

1. Політичний енциклопедичний словник. — К.: Генеза, 1997;
2. Політологія: підручник / Ред. О. В. Бабкіна, В. П. Горбатенко. - К. : ВЦ "Академія", 2003. - 528 с. - (Альма-матер).; 3. Авер'янова, В.Б. Державне управління в Україні [Текст] : навч. посібник / В.Б. Авер'янова . – К. : Вища школа, 1999.- 220 с.; 4. Несвіт Г.П. Інформаційні технології політичної боротьби // Наукові записки. Збірник наукових праць (Відп. ред. Котигоренко В.О.), Київ. Інститут політичних і етнонаціональних досліджень НАН України, 2001.

УДК: 316.334.2

Коломієць Вікторія
магістрантка факультету соціології та управління
Запорізького національного університету

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОГО ПРОЕКТУВАННЯ В УКРАЇНІ

Коломієць Вікторія. Проблеми розвитку соціального проектування в Україні

Kolomiec Victoria. Problems of development of social planning are in Ukraine

Кожна людина планує своє майбутнє, визначаючи свої цілі та завдання, вона планує те, що їй не вистачало учора і що їй хочеться мати в сьогодні. Для цього вона використовує соціальні технології, видом із яких є соціальне проектування. Соціальне проектування – це погляд в майбутнє. Тільки|лише| зрозумівши всю важливість соціального проектування і його суть|сутність|, зрозумівши природу соціальних стосунків, які склалися вчора|учора| і діють сьогодні, розглянувши|розглядувати| результати цих стосунків, можна якоюсь мірою передбачити і майбутнє.

Соціальне проектування - це специфічна планова діяльність, суть якої — в науково обґрунтованому визначенні параметрів формування майбутніх соціальних проектів або процесів з метою забезпечення оптимальних умов для виникнення, функціонування і розвитку нових або таких, що реконструюються [2]. Таким чином, соціальне проектування – це проектування соціальних об'єктів, соціальних якостей, соціальних процесів та стосунків.

Вихідні принципи соціального проектування розроблялися Я. Дітріхом, Т. Тіорі, Д. Фраєм, П. Хіллош, Ф. Ханікой та іншими дослідниками. У вітчизняній соціології перші ідеї про проектування соціальних систем були висловлені в роботах І. Ляхова, В. Дубровського, А. Раппопорта, В. Разіна, Б. Сазонова, Г. Щедровицького і О. Генісаретського. З точки зору соціального управління ці

знаках, которые позволяют дальнейшее оперирование в контексте деятельности. Следующим этапом должно стать концептуализирование как наиболее общие теоретико-методологические основы проектной деятельности, что позволяет создать наиболее абстрактное представление о желаемом результате, которое вследствие своих характеристик способно оказывать долговременное воздействие на развитие образовательной системы, что позволяет концепции не устаревать, в отличие от детально разработанных программ, которые видоизменяются в зависимости от меняющихся обстоятельств, что особенно актуально для нашего трансформирующегося общества. Также необходимо для создания концепта использование различных сфер знания, что позволяет не только формировать целостное представление о будущем результате, но и развивать различные аспекты теории образования.

Шатон Г.И. [1] сформулировал следующие необходимые условия для разработки концепций образовательных систем:

1) Наличие хотя бы одного документа, который может считаться концепцией первого уровня, содержащий в себе предельные характеристики идеальной модели образовательной системы, выраженные в культурологических, философских, методологических, лингвистических парадигмах;

2) Другие концепции, регулирующие проектирование отдельных элементов образовательной системы, могут быть концепциями второго уровня, то есть не использовать другие языки, кроме языка образования и педагогики для описания теоретических оснований своей деятельности и не противоречить концепции первого уровня;

3) при проектировании развития образования региональных образовательных систем, как элемента национальной образовательной системы на стадии концептуализации логично разрабатывать не столько концепции, но концептуальное обоснование, которое будет использовать основные идеи концепций первого или второго уровня, не претендуя на создание эталонного теоретического документа в масштабах города или района.

Важнейшим документом, обеспечивающим управление образовательным пространством является программа развития образования. По мнению Громыко [2] программы должны носить доктринальный характер и иметь следующее назначение:

– определять развитие общества на основе создания развивающегося образования;

– содержать представление о том, в чём состоит общественный и цивилизационный смысл образования в современном обществе;

– включать в себя сценарий формирования коалиций основных государственно-общественных позиций, управляющим развитием образования на всех уровнях, и превращением образования в средство развития общества, в основу его государственной и общественной безопасности.

Непрерывность образования обеспечивает содержательную, технологическую и организационную преемственность в обучении в ходе взаимодействия институтов образования.

Литература:

1. Шатон Г.И. Теоретический анализ проблемы управления образовательными системами // <http://www.irex.ru/press/pub/polemika/03/sha> (дата ссылки - 14.03.2010); 2. Проектирование и программирование развития образования / Ю.В. Громько. – Москва : Московская академия развития образования, 1996. – С.178-179.

УДК: 316. 42: 316. 33

Коляда Владимир
к.филос.н., доцент кафедры философии
Запорожского национального университета

**СИСТЕМНЫЙ ХАРАКТЕР И СИСТЕМНОЕ ЕДИНСТВО СОЦИОЛОГИИ И
СОЦИАЛЬНОЙ ФИЛОСОФИИ**

*Коляда Володимир. Системний характер та системна єдність соціології та
соціальної філософії*

*Kolyada Volodymyr. Systematic Character and Systematic Unity of Sociology and
Social Philosophy*

В своём фундаментальном труде «Система социологии» Питирим Сорокин писал: «Первой задачей всякого теоретика социологии является задача определения предмета и границ этой дисциплины. Без решения её теоретик социологии рискует заблудиться в сложном мире общественных явлений и вполне заслуженно получит упрек в неясности и неопределённости своего построения.

Положение социологии как самостоятельной дисциплины будет очерчено, если, во-первых, выделена будет область явлений, изучаемых ею; во-вторых, если будет показано, что эта область достаточно важна для изучения и никакой другой наукой не изучается; и, в-третьих, если будет определено отношение социологии к другим наукам и, в частности, к так называемым социальным дисциплинам».

Итак, самой важной задачей социологического знания является определение предмета и границ этой науки. Причем предмет социологии должен быть определен таким образом, чтобы показать его особенность и специфику. А это означает, что ее специфический предмет, *differentia specifica*, не изучает больше ни какая другая гуманитарная наука. В противном случае вся специфическая определенность собственно социологического знания утрачивает свой смысл.

- миттєве копіювання і тиражування документів,
- прогнозування участі й голосування депутатів та їхніх фракцій при проходженні законопроектів,
- обробка виступів депутатів і виборців,
- інформація з виборчих округів,
- зв'язок з регіонами тощо.

ІТ дають змогу використовувати принцип не тільки однолінійного, а й багатолінійного, діалогового зв'язку, що створює нові можливості для участі в політико-інформаційному обміні. Низка інформаційно-аналітичних центрів використовує такі технології:

- електронні таблиці питань направляються за допомогою модемного зв'язку в потрібні регіони;
- відповіді респондентів за допомогою модемного зв'язку потрапляють в комп'ютери дослідницького центру, обробляються і можуть стати підґрунтям для формування відповідних підходів з боку владних структур щодо тих чи інших суб'єктів управління, проведення електоральної політики, вивчення, формування і маніпулювання громадською думкою.

Комп'ютерні ситуаційні аналітико-політичні центри існують в низці розвинених країн при центральних органах влади. Інформаційне забезпечення влади, її діалогу з громадянським суспільством, захист інтересів громадян - головний критерій в оцінці ефективності управління інформацією з боку всіх суб'єктів політики. В основу справжньої демократичної моделі політичної комунікації покладено діалог між керуючими і керованими, що передбачає рівноправний обмін точними, повними, перевіреними відомостями про політичні явища і процеси, підпорядкований основним цивілізаційно-культурним цінностям суспільства, фундаментальним правам і свободам особистості.

ІТ в державному управлінні можуть стати відправним моментом пропаганди комп'ютерних технологій в масах. Серед них, зокрема, електронний уряд (e-Government), одним з пріоритетних завдань якого є організація зворотного зв'язку з населенням (G2C).

Широке впровадження ІКТ у процес взаємовідносин державних органів з населенням, зокрема, уможливить:

- повну прозорість влади і відкритості її рішень;
- доступ населення до всіх нормативних державних актів;
- реформування витратних структур.

Основними заходами в організації ІТ-керованої політичної комунікації, на мою думку, повинні стати:

- створення єдиної комп'ютерної мережі розповсюдження інформаційних матеріалів;
- створення інтегрованої системи збирання, обробки, розповсюдження інформаційного продукту;

Современный человек в условиях повседневной гиперкоммуникации и нестабильности парадоксальным образом остро ощущает одиночество в толпе и рутинность бытия.

Таким образом, современный человек, обладая формальной свободой и правом выбора, становится частью мира «бесконечной мобильности» (используя терминологию Н.Раппорт и А.Довсона), попадая в кризисную ситуацию необходимости определения новых координат своего жизненного мира, путем трансформации поведенческих практик.

УДК: 321.02: 004

Іванченко Олексій
студент факультету соціології та управління
Запорізького національного університету

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПОЛІТИЧНОМУ УПРАВЛІННІ

Іванченко Алексей. Информационные технологии в политическом управлении

Ivanchenko Oleksey. Info-technologies in the process of political management

Вступ людства у інформаційну епоху, високі вимоги до швидкості і переробки інформації, розвиток комп'ютерної техніки і телекомунікацій актуалізували розробку і використання у політичному управлінні.

ІКТ в політиці - це система цілеспрямованих, ефективних дій на основі використання можливостей комп'ютерної техніки і розрахована на досягнення заданого результату. Ці технології включають прийоми і методики для досягнення швидкого локального результату, а також для одержання глобального тривалого політичного ефекту за допомогою використання спеціальних комп'ютерних моделей і програм.

Сфера використання ІТ в політиці безмежна. Будь-який політичний діяч, або пересічний виборець може використовувати для збирання, отримання і обробки необхідної політичної інформації сучасні комп'ютери, БД, інтернет. Комп'ютерні технології також широко використовуються в діяльності законодавчих, виконавчих і судових органів, ЗМІ. Особливо активно комп'ютерні технології використовуються у аналізі і з'ясуванні впливу державних органів і політичних діячів на політичні процеси, під час виборчих кампаній.

Основними напрямками використання ІТ в діяльності представницьких органів влади є:

- реєстрація депутатів,
- електронне голосування,
- доступ до світових інформаційних центрів і довідкових БД при розробці і експертизі законів,

Именно этот закон определения предмета науки и имел ввиду Питирим Сорокин. Более того, если не соблюден этот закон, наука из строгой системы знания может сразу же превращается в свою противоположность, то есть просто в определенный набор «сведений» житейского характера, которые никакого отношения к науке не имеют. Так вот если социология покажет такой предмет исследования, который больше ни какая другая наука не изучает, и даст его основные теоретические характеристики, тогда она по настоящему сама себя строго и четко предметно определит наряду с другими социальными науками.

С учетом этих фундаментальных методологических положений классика мировой социологической мысли Питирима Сорокина мы и рассмотрим некоторые аспекты системного единства социологии и социальной философии.

Характеризуя специфику метода философии, выдающийся представитель немецкой классической философии Г.В.Ф. Гегель, писал: “Вся философия резюмируется в ее методе”.

Без преувеличения можно сказать, что это утверждение Г.В.Ф. Гегеля в полной мере применимо и к социологии. Вся система социологического познания в своей действительности, представляет собой вполне определенную форму метода, теоретически развернутого в понятиях и категориях этой науки. Ее внутренняя структура воспроизводит одновременно как логику развертывания предмета социального познания, так и способ (метод) его постижения. Другими словами, предмет исследования социологии диктует логику и метод его познания.

Однако это диалектически противоречивое совпадение предмета и метода социологии как науки представляет собой достаточно сложный и многогранный процесс. Л. С. Выготский утверждал, что поиск и выработка метода исследования в науке является самой сложной задачей познания. Задачей, которая по своей сущности даже сложнее, чем само познание предмета науки. Мировая современная психологическая наука называет Л.С. Выготского «Моцартом» в психологии. Уже только поэтому стоит внимательно относиться к методологическим идеям этого великого мыслителя.

Становление метода науки, считал Л.С. Выготский, проходит как бы два этапа, напоминая простейшие, низшие и высшие органические системы. Вначале метод противостоит предмету в качестве внешней предпосылки как набор методологических приемов и способов изучения. А затем он из внешней предпосылки проникает внутрь теории и становится ее внутренней опорой. В последующем, когда теория науки будет направлена на дальнейшее познание своего предмета, она вся выступает, от начала и до конца, как система метода. Таким образом, метод и теория социологической науки – это не только системное тождество противоположностей, но и развивающееся противоречие предмета и метода науки.

Признавая системность в качестве необходимой формы научного знания, мы тем самым признаем то, что сущность объективного процесса, к открытию и познанию которого стремится социологическая наука, находит свое выражение

не в отдельном положении или их сумме, а в системе знания как совокупности взаимосвязанных положений, то есть в теоретической системе. Системность социологической науки выражает особое качество теории, особый характер научной формы отражения социальной действительности.

Почему социологическая наука организуется в систему? Почему иначе ее теория не может существовать? Ответ на этот вопрос не может заключаться просто в специфике научной деятельности. Он должен иметь объективные основания и, прежде всего, практические. Системный характер социологической науки отражает системный характер практического отношения человека к действительности, целостный характер практики. И если сущностью отношения социологической теории и социальной практики является их взаимодействие, то и само это взаимодействие должно иметь системный характер. В самой социологической теории ее отношение к практике принимает форму взаимодействия предмета и метода науки, внутри этого взаимодействия и совершается развитие социологической науки.

Правильным и истинным метод социологии может быть только тогда, когда он обладает способностью проникнуть в сущность исследуемого предмета и адекватно воссоздать его теоретический образ. Другими словами, метод социологии должен иметь соответствующее объективное основание, то есть быть своеобразным отражением внутренних закономерностей предмета исследования и определяться его особенностью. Именно внутреннее содержание предмета в преобразованном и теоретически переосмысленном виде становится основой формирования приемов и познавательных принципов, которыми руководствуется исследователь в ходе теоретического отражения объекта. Поэтому метод социологии зависит от предмета исследования и обусловлен им.

Однако эта зависимость и обусловленность метода не может иметь односторонний характер. Решение любых социологических проблем, даже самых незначительных, уже предполагает в качестве предпосылки владение методом, в котором аккумулирован предшествующий познавательный опыт. В этом смысле, когда социологическая теория направлена на дальнейшее познание своего предмета, то есть социального, во всем многообразии его проявлений, она и выступает как система метода. Процесс развития социологического знания и процесс становления научного метода – это по сути один и тот же процесс, совпадающий в своих необходимых моментах.

Таким образом, уже на первом этапе развития социологическая наука сталкивается с объективным противоречием, суть которого состоит в том, что метод науки с самого начала обусловлен его предметом, его спецификой. С другой стороны, сам подход к предмету и даже его предварительное теоретическое осмысление уже должно быть обусловлено определенным методом, принимаемым как внешняя предпосылка исследования. Справится с этим, как и с другими объективно и необходимо возникающими противоречиями в процессе развития социологического знания, может только мышление, понимающее природу метода, не как набора формальных приемов и

ряда образующих смыслов. Одновременно гуманизация и антропологизация науки оказываются оборотной стороной ее вульгаризации и снижения креативных потенций

Наряду с этими тенденциями жизненный мир, сфера повседневности трансформируется под влиянием цивилизационных реалий настолько, что требует, исторической, неклассической интерпретации. Среди социологов, сделавших значительный вклад в изучение повседневности, механизмов ее конструирования и трансформаций, в рамках различных классических теорий, следует отметить М.Вебера (в рамках теории рационализации), Дж. Г. Мида, Э.Дюркгейма., Ж. Пиаже, З. Фрейда, так же данной проблематике посвящали свои работы И.Гофман., Э.Тирикьян, А.Сикурель. К современным теоретикам развивающим данное направление в первую очередь относят Ю.Хабермаса (изучающего жизненный мир и повседневность в рамках теории коммуникативного взаимодействия), Э.Гуссерля, А.Щюца, Г.Гарфинкеля, П.Бергера, Т.Лукмана (в рамках феноменологической традиции).

Динамичность общественных процессов, резко возросшая мобильность человека постоянно ставят его перед лицом новых и неожиданных обстоятельств. Это реалии наших дней, становящиеся фактом обыденного сознания благодаря масс-медиа. В этих условиях человек утрачивает всякое ощущение собственной стабильности и критерии «нормальности» происходящего в мире; всякая переживаемая им стандартная ситуация может в любой момент трансформироваться в пограничную или экстремальную. Если в классическом образе жизненного мира риск выступал в качестве аномалии, то сегодня риск оказывается вполне повседневным, повторяющимся, обычным явлением человеческой жизни. Риск как неизбежная составляющая деятельности, общения, поведения и сознания входит в современную структуру жизненного мира, в котором, стимулирует усиление тяги к традиционным ценностям (дом, семья, нация, религия, патерналистское государство).

Повседневность выступает сферой крушения желаний и надежд, сфера индивидуальных решений и постоянно преумножающихся выборов. "Новая" повседневность, повседневность кризисного состояния общества - это разрушение привычных способов "приписывания" себя к социальным группам, это состояние знакового хаоса. Ситуативность, мозаичность повседневности открывает возможность жизнотворчества.

Попытка понять жизненный мир человека XXI века как сферу субъективности наталкивается на неожиданное препятствие. Оказывается, что он на деле в значительной мере вынесен за пределы психики. В эпоху «текущей современности» общение с техникой явно выходит на первый план по сравнению с общением между людьми или с природой, в особенности, если учесть, что два последних типа общения также почти невозможны вне технических средств.

Захарова Юлія
студентка факультета соціології і управління
Запорізького національного університету

К ПОСТАНОВКЕ ПРОБЛЕМЫ ТРАНСФОРМАЦИИ ПОВСЕДНЕВНЫХ ПРАКТИК В УСЛОВИЯХ «ТЕКУЩЕЙ СОВРЕМЕННОСТИ»

Захарова Юлія. До постановки проблеми трансформації повсякденних практик в умовах «плинної сучасності»

Zaharova Julia. To the Development of the Daily Practice's Transformations in the Conditions of "Liquid Modernity"

Тема повседневности прочно вошла в сферу современного научного интереса и уже успела обрести собственную традицию, стали появляться исследования по проблемам бытовой культуры, образа жизни в различные эпохи, философскому осмыслению обыденности. Большинство социологов постмодернистской ориентации занимаются изучением повседневности. Данная тематика на сегодняшний день в социологическом сообществе является несомненно актуальной, принимая во внимание фрагментацию социального пространства, которая приводит индивида в ситуацию «бездомности» при кажущемся многообразии доступных возможностей.

Особенно важно в данной ситуации изучать специфику трансформаций в поведенческих практиках, так как она характеризуется проблемным полем, анализ которого имеет большое теоретическое и практическое значение. Поведенческие практики лежат в основе конструирования социального пространства, которое изменяясь, приводит к возникновению новых социальных групп, институтов, на фоне исчезновения старых, которые, в свою очередь, выступали основой для идентификации и проявления лояльности для индивидов во все предыдущие эпохи. На данный момент отсутствие четких координат и ориентиров для индивида в современном мире порождает проблемы с самоопределением, поисками коллективной идентичности, смыслов жизненного мира и т.д. Сужая фокус внимания на особенностях украинской реальности, следует отметить, что, с одной стороны, Украина как и все остальные страны, является непосредственным участником глобализационных изменений, с другой стороны, в поведенческих практиках украинцев происходит соединение не до конца сформированных «классических форм поведения», с появляющимися новыми поведенческими системами.

В условиях «эпохи второй модерности» проявляются две внутренне противоречивые тенденции. Прежде всего, происходит онаучивание и технологизация жизненного мира и повседневности, отчасти чреватые утратой

инструментов познания, а как логику разрешения противоречий в процессе познания конкретного предмета.

Итак, системный характер социологического знания вытекает из противоречивого единства его предмета и метода, которое возникает и находит форму движения и разрешения в самом реальном процессе социологического познания, в ходе которого совершается построение теоретической системы предмета социологии. Никаким иным образом социологическое знание существовать не может по самой своей природе. Такова сложная архитектоника соотношения метода и теории, отношения предмета и метода социологии как науки.

Исходя из такого понимания системного характера социологии, представляется целесообразным рассмотреть некоторые аспекты проблемы социализации личности. В предметное поле педагогической социологии входит изучение социализации как всеобщего явления. Явления, объективно присущего обществу в целом (на конкретно-историческом этапе его функционирования и развития), но реализуемого в конкретной сфере его социокультурного бытия – в педагогической деятельности. Цели и задачи последней направлены, прежде всего, на социализацию личности.

В этой связи, педагогическая социология должна развернуть свое собственное, специфическое понимание феномена социализации личности как субстанциональной основы взаимосвязи общества и человека в системе педагогической деятельности и, соответственно, в системе социологического знания. Некоторые аспекты этого сложного вопроса мы попытаемся здесь кратко осветить.

В педагогической и социологической литературе достаточно широко распространено представление, согласно которому личность, индивидуальность уже каким-то образом существует, а затем наступает процесс ее социализации на определенном этапе ее развития, который обусловлен различными социальными факторами. В этой связи хочется напомнить, что Э.В. Ильенков вообще считал понятие «социализации личности» неудачным, потому что оно уже предполагает, что личность будто бы как-то уже существует и до ее «социализации». «На деле же социализируется не личность, - пишет Э. Ильенков, - а естественно - природное тело новорожденного, которому еще лишь предстоит превратиться в личность в процессе этой социализации, то есть личность еще должна возникнуть. И акт ее рождения не совпадает ни по времени, ни по существу с актом рождения человеческого тела, с днем физического появления на свет...»

Сама постановка, а затем и решение проблемы социализации человеческой личности имеет своей ближайшей предпосылкой выяснение принципиально важного вопроса: что такое личность и в каком реальном пространстве она вообще существует? Только после того, как мы проясним эту проблему, можно заняться исследованием того, где, когда, как и почему происходят те объективные изменения в субъекте воспитания, которые приводят к появлению личности как таковой. Какие факторы лежат в основе ее социокультурного бытия

в этом мире, а также выяснением того, каким образом они детерминируют весь ее жизненный путь. Более того, выяснение этого вопроса поможет понять также и то, почему человеческая личность, при известных обстоятельствах, может быть человеком и утрачена...

Существующие в современной философской, социологической и педагогической литературе точки зрения на природу социализации личности носят эмпирический, описательный характер. Понятно, что эмпирический уровень, это очень важное и необходимое условие для анализа и понимания феномена социализации личности. Однако наука о человеке социология и педагогика, в частности, нуждается не только в эмпирическом описании, но и в теоретическом объяснении данного явления. Представляется, что предпосылкой решения этой задачи должно стать философско-социологическое обоснование категории социализации как всеобщего понятия социологии и педагогики. На наш взгляд, теоретическое обоснование этой категории позволит принципиально по-новому осмыслить многие аспекты процесса социокультурной детерминации сущности человеческой личности, ее формирования в ходе обучения и воспитания в современных условиях.

Это необходимо сделать еще и потому, что решение, да и сама постановка проблемы социализации личности напрямую зависит от тех общих теоретических принципов, из которых исходят в исследовании социальных процессов вообще. Прояснить эту методологическую основу для науки представляется делом первостепенной важности, так как это ближайшая и необходимая предпосылка начала исследования всего комплекса проблем, встающих перед современной социологией и педагогикой.

Концептуальное понимание природы социализации, а затем уже и отражение этого процесса в теоретической системе знания, сводится к тому, что это не пассивный (да и не активный, - словами здесь проблему не решить) индивидуально-психологический акт созревания и усвоения человеческим индивидом мира человеческого бытия. Это процесс вполне объективный, то есть от воли и сознания отдельного человека независимый. Процесс приобщения человека к предметно-практической, вещно-телесной, а на ее основе и духовной деятельности (и ни как не наоборот!), выработанной в рамках коллективных форм освоения обществом органического и неорганического тела природы.

Человеческий индивид застает уже готовые условия жизни: общество, государство, нормы, ценности, идеалы, образование и воспитание – все то, что составляет сущность этического и общечеловеческого. Формы эти выработаны задолго до того, как человеческий индивид появляется на свет. Поэтому не конкретный индивид является носителем цивилизации, а общество в целом, внутри которого и посредством которого и осуществляется социализация личности.

Происходит развертывание «природной» целостности посредством включения ее в сферу вещно-предметного опосредованного отношения одного человека к другому. А затем уже и возникновение человеческого сознания как

повної асиміляції українців, а тому – життєвої необхідності „втечі” України на Захід.

Досить голосно чути заяви наших політиків про „європейський вибір” України, про єдиний вектор політичної стратегії – західний, про ті чисельні економічні переваги, які країна отримує від приєднання до ЄС. Приоритетною адресою „інтеграційних” пропагандистських програм є молодь – старшокласники та студенти, тобто ті вікові категорії, у яких аксіологічне ядро ще знаходиться у стадії формування. При цьому якось замовчується три аспекти, які, на наш погляд, є принциповими у вирішенні питання про цивілізаційний вибір України.

Перше питання стосується збереження її незалежності. Чи для того Україна виборювала суверенітет, щоб легко і добровільно його лишитися?

Друге питання полягає в тому, що жодна з країн Східної Європи – нових членів ЄС не отримали від свого членства очікуваних переваг. Повсюди спостерігається скорочення виробництва, руйнування національних товаровиробників, закриття підприємств, зростання безробіття, неплатоспроможності, зубожіння. Схоже, що це не тимчасові кризові явища, а закономірний наслідок деструкції національних організмів. Адже насправді йдеться не про інтеграцію, тобто взаємне збагачення і обмін позитивним досвідом управління, а про елементарне приєднання до уніфікованих і надмірно раціоналізованих структур. Не подобається - до побачення!

Нарешті, третє питання торкається готовності самого Євросоюзу розглядати Україну як свого потенційного члена. Всупереч нашим уявленням, для європейців Україна – зовсім не бажаний родич, а бідний і хворий гість, що потребує допомоги і лікування. Достатньо вказати на відомий вислів одного з членів Європарламенту, який обійшов вісь світ: „Україну ми приймемо до ЄС одразу після Туреччини, а Туреччину не приймемо ніколи”.

Про ці три аспекти завжди слід пам'ятати завзятим прихильникам євро інтеграції, які готові на це навіть ціною втрати національної гідності і зради національних інтересів.

тривалість і несвоечасність, а також фальшиві посмішки.[5] Застереження мовні й емблематичні можуть видати будь-яку сховану інформацію: емоції, зроблені вчинки, плани, наміри, фантазії, ідеї і т.д. Ухильна мова, паузи, мовні помилки й зниження кількості ілюстрацій можуть означати, що мовець висловлюється дуже обережно, оскільки не продумав лінію поведінки заздалегідь. Ці ознаки можуть супроводжувати будь-яким негативними емоціями. Зниження кількості ілюстрацій може відбуватися також від нудьги. Підвищення тону, гучності й темпу мови супроводжують страх, гнів. Протилежним образом змінює голос сум і, можливо, почуття провини. Зміни в подиху й потовиділенні, прискорене ковтання внаслідок сильної сухості в роті є ознаками сильних емоцій, і, імовірно, у майбутньому по характеру таких змін вдасться встановлювати, яких саме. Для розкриття неправди важливо пам'ятати, що одні її ознаки дають нам точну, а інші - лише саму загальну інформацію.

Література:

1. Доценко Е.Л. Психология манипуляции: феномен, механизмы и защита. – М., 2000.; 2. Подшивалкина В.И. Социальные технологи: проблемы методологии и практики. – Кишенею: 1997. – 352 с. 148-149; 3. Фрай О. Ложь. Три способа выявления. Как читать мысли лжеца, как обмануть детектор лжи. – СПб.: Пройм-Еврознак, 2006. – 284с.; 4. Чалдини Р. Психология влияния. – Харьков: 2001. – 240с.; 5. Экман П. Психология лжи. – СПб.: Питер, 2009. – 272с.

УДК: 316. 42

Додонов Данило
студент Інституту політології та права
НПУ ім. М.П. Драгоманова

ПРО СТРАТЕГІЧНІ ПЕРСПЕКТИВИ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

Додонов Данило. Про стратегические перспективы евроинтеграции Украины

Dodonov Danilo. To the question of Ukrainian Eurointegration strategic perspectives

Географічне становище України як містка між Сходом та Заходом, Півднем та Північчю Європи породжує чимало колізій геополітичного, глобалізаційного та цивілізаційного характеру. Історично Україна належить до східнохристиянської локальної цивілізації спільноти, але її прикордонний стан обумовлює потенційну можливість так званої „цивілізаційної міграції” країни на Захід. Протягом останніх років відбувається вражаючий тиск на масову свідомість, метою якого є переоцінка традиційних цінностей нашого суспільства, розрив з історичним минулим та всіляке зближення із Заходом. Декларується про початкову тотожність європейської та української ментальності, про принципову протилежність, навіть ворожість російської та української культури, про загрозу

полноправного субъекта общественного воспроизводства. Таким образом, отдельная человеческая личность в этом всеобщем процессе реализуется как одна из возможных, особенных форм проявления всеобщей природы социализации. И не следует думать, что этот процесс возможен в слишком раннем возрасте – по принципу: чем раньше, тем лучше. Здесь все оказывается как раз наоборот.

«Человеческая личность, - совершенно верно утверждает К.Г.Юнг, - это не зародыш в ребенке, который развивается лишь постепенно, благодаря жизни или в ее ходе. Без определенности, целостности и созревания личность не проявится. Эти три свойства не могут и не должны быть присущи ребенку, потому что с ними он был бы лишен детства. Он был бы противоестественной, скороспелой заменой взрослого. Однако таких монстров современное воспитание уже вывело. Детей ориентируют на то, чтобы добиваться именно того, чего не добились родители, им навязывают амбиции, которые родители так и не смогли реализовать. Такие методы и идеалы порождают педагогических монстров». К словам К.Г. Юнга здесь трудно что-либо добавить.

Такое понимание сущности социализации личности может вызвать упрек в чрезмерно узком толковании этой категории. Упрек в том, что здесь якобы утрачивается элемент индивидуальности, единственности, неповторимости и уникальности человеческой личности и т.п. Однако наука как раз и не должна заниматься подобными вещами. Подобный подход уведет ее в «дурную» бесконечность описания всех без исключения единичных явлений. Предмет науки не единичное, а всеобщее, анализ которого только и позволяет открывать законы конкретного предмета исследования науки.

Итак, сущность социализации состоит в овладении человеческим индивидом способами и приемами (нормами и эталонами, заданными человеку извне) вещно-опосредованного отношения к другим людям и на этой основе формировании сознательного отношения к самому себе. Что это за «вещи» и предметы, которые объективно включены в сферу опосредованной деятельности социализирующейся человеческой личности – это вопрос тоже важный, но другой. И его решение зависит так же всецело от понимания того, что мы понимаем под социализацией человеческой личности.

Представляется, что списывать социально педагогические проблемы, связанные со сложностью процесса социализации ребенка на индивидуальные, биологические и психофизические различия (в том числе природные задатки, менталитет нации или поколения) субъектов воспитания после того, что современная психология и социология узнала о человеческой природе – это значит бездумно оправдывать несовершенство системы образования и неспособность общества реализовать возложенную на него функцию воспитания, то есть функцию социализации нормальной человеческой личности. А ведь задача подлинно научной педагогики состоит казалось бы в очень простой вещи. Нужно постараться всего лишь грамотно ввести ребенка в мир человеческой культуры головой, а не прямо противоположным местом.

Утверждение о «доминирующем» значении «субъективных» качеств, или так называемых природных «задатках» у человеческого индивида в процессе его социализации является, на наш взгляд, ничем иным как аберрацией действительного положения вещей. Это всего лишь попытка списать сложные социально практические проблемы педагогики на матушку-природу. Последняя, как известно, все стерпит! Хотя психология давно доказала, что от природы дети математиками не рождаются точно так же, как не рождаются и космонавтами. И не один медведь еще в жизни не оттаптывал уши ребенку, якобы не способному к музыке.

Говоря научным языком, все эти предрассудки о доминанте природных задатков в человеке сродни представлению о том, что солнце всходит и заходит. Хотя в действительности, как известно, все как раз наоборот!!! Представления о «природных задатках» человека - результат проявления, так называемой «превращенной формы» в педагогическом мышлении. Это неумение осуществлять анализ специфического социологического предмета - реальных социальных связей и отношений, объективно присущих всему человеческому обществу.

УДК: 316. 334. 3: 324 (477)

Николаева Татьяна
к.филос.н., доцент, зав. кафедры політології
Запорізького національного університету

СПЕЦИФІКА ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТОРАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ УКРАЇНСЬКИХ ГРОМАДЯН

Николаева Татьяна. Специфика и тенденции развития электорального поведения граждан Украины

Nikolaeva Tetyana. Specificity and tendencies of the electoral behavior's development of the Ukrainian citizens

Електоральна поведінка стала предметом політичного та наукового аналізу з появою демократичних виборів в пострадянському просторі у 90-і роки ХХ ст. Нові партії почали виникати ще при функціонуванні статті в радянській Конституції, яка проголошувала керівну роль КПСС. Після офіційної відміни даної статті процес формування багатопартійності став практично некерованим. Партійні системи в пострадянських країнах стали відрізнятися не просто ідеологічним плюралізмом, а фрагментарністю та атомізованістю за термінологією італійського вченого Дж. Сарторі. Партійні симпатії електорату також стали фрагментуватися.

продовговану і миттєву, у зв'язку з діяльнісною орієнтацією на будь-яку мету, емоційно насичену або в цьому плані нейтральну і т. д.), але при цьому призводить до зміни їхньої поведінки, системи смислових утворень, характеру взаємовідносин, діяльнісно-інсталяційного особистісного настрою.

В процесі міжособистісної взаємодії суб'єкт маніпуляції вдається до маніпулятивних технологій, які типологізуються наступним чином: глобальні, національні, регіональні, на рівні місцевого саморегулювання, соціальних організацій та окремих підрозділів; універсальні та окремі, орієнтовані на масовість та одиничність; формуючі, стимулюючі, перешкоджаючі, деструктивні. [2; 48-149]

Також, всю сукупність маніпулятивних технологій можна об'єднати в наступні групи: 1) операція інформацією (цілеспрямоване перетворення інформації); 2) приховання маніпулятивної дії (приховуються саме наміри); 3) ступінь і засоби примушення, застосування сили; 4) мішені дії (полягає в умінні вибрати правильний спосіб маніпуляції залежно від особливостей вибраної «мішені»); 5) тема роботизації, машино-подібності адресата дії (люди — об'єкти маніпулятивної обробки перетворюються на маріонетки). [1;108-116] Р.Чалдіні запропонував наступні технології (які ми паралельно розшифруємо фразою-визначенням): технологія «Взаємний обмін» або «Я тобі - а ти мені», технологія «зобов'язання та послідовність» або «Я так сказав - я так і зроблю», технологія «соціальний доказ» або «Я як всі», технологія «прихильність» або «Ти мені подобаєшся - я до тебе прислухався», технологія «Авторитет» або «Я так роблю, тому що мій начальник так сказав», технологія «дефіцит» або «Більше за все я хочу те, що мені не належить». [4]

Кожен тип маніпулятивної дії ґрунтується на бажанні підпорядкувати співбесідника своїй волі. Ці технології можуть містити як нескладні прийоми впливу (часткове освітлення проблеми), так і повне перетворення мішені маніпуляції в маріонетку. Вдаючись до технологій маніпуляції, суб'єкт використовує брехню як спосіб введення в оману об'єкта свого впливу. Брехня являє собою успішну або безуспішну навмисну спробу, яка відбувається без попередження, сформувати у іншої людини переконання, що комунікатор вважає невірним. [3;16-18] Основною причиною брехні є маніпулювання людиною в процесі міжособистісної взаємодії, тобто бажання досягти поставленої мети завдяки використанню власної мішені. Причинами, за якими брехня може не вдатися, виступають: невдала лінія поведінки, брехня і почуття, захоплення обдурюванням, страх викриття, муки совісті.

Якими б сильними не були старання маніпулятора, брехня іноді не вдається. Ознаки брехні можуть виявлятися у міміці, рухах, голосових модуляціях, ковтаючих рухах, в дуже глибокому або ж, навпаки, поверхневому диханні, у довгих паузах між словами, в застереженнях, мікровисловлюваннях особи, неточній жестикуляції. Зрозуміти брехню можна завдяки обличчю людини. Воно дає численні ознаки брехні, такі як мікровираження, змазані вираження, моргання, розширення зіниць, слюзи, рум'янець і блідість, асиметрія, зайва

Література:

1. Бернс Р. Развитие Я-концепции и воспитание / Пер. с англ. - М.: "Прогресс", 1986. – С. 422.; 2. Кон И.С. Какими они себя видят. – М: Изд-во политической литературы. – 1995. – С. 397.; 3. Роджерс К.Р. Взгляд на психотерапию. Становление человека. Пер. с англ. / Общ. ред. и предисл. Исениной Е.И. - М., Прогресс, 1994. – С. 480.

УДК: 316. 613

Волик Ася
студентка факультету соціології та управління
Запорізького національного університету

**ДІАГНОСТИКА МАНІПУЛЯТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В
МІЖОСОБИСТІСНІЙ ВЗАЄМОДІЇ**

Волик Ася. Диагностика манипулятивных технологий в межличностном взаимодействии

Voluk Asia. The diagnostics of manipulation technologies within inter-personal interaction

Соціальність людини визначається її постійною взаємодією з іншими людьми. Тому, уміння виявляти, нейтралізувати, перетворювати на свою користь маніпуляцію, стає тією заставою особистої свободи, до якої прагнуть всі люди. Діагностувавши маніпулятивні дії зі сторони свого співрозмовника, людина зможе зупинити або перетворити на свою користь егоїстичні наміри маніпулятора. Для діагностики маніпуляції потрібно, по-перше, володіти розумінням понять “маніпуляція”, “маніпулятивні технології”, “міжособистісна взаємодія”.

У загальному вигляді маніпуляція - це прихований психічний вплив на людину, групу або суспільство, головною метою якого є досягнення своєї цілі, управління або використання своєї “мішені”, засноване на наявності значної майстерності і знань. З цього визначення виходить наступне трактування маніпулятивних технологій.

Маніпулятивні технології – це схема дій з прихованими мотивами на індивіда, які засновані на наборі спеціальних моделей поведінки для отримання бажаного від мішені впливу, і які направлені на необхідні результати, мають змогу тиражуватися і мають штучний характер. Маніпулятивні технології реалізуються в процесі міжособистісної взаємодії. Дамо визначення міжособистісної взаємодії.

Міжособистісна взаємодія - це контакт двох або більше суб'єктів активності, який може носити будь-яку форму (безпосередню і опосередковану,

Електоральна поведінка – це типові стійкі форми переваг та дій різноманітних груп населення, які направлені на вибір кандидата або партії з метою формування влади та стратегічного курсу розвитку країни. Під типовими стійкими формами переваг та дій розуміється прийняття в конкретній культурі зразки. Наприклад, електоральна поведінка американців характеризується прив'язаністю до двох партій – Республіканської та Демократичної, високим інтересом до вибірного процесу, але достатньо низкою явкою виборців на ділянки для голосування.

Електоральна поведінка українців характеризується розколом та прив'язаністю до інтересів та культури східної та західної України, значною байдужістю до політичної реклами, але високим інтересом до виборних політичних ток - шоу у ЗМІ та достатньо високою явкою виборців на ділянки для голосування.

Електоральна поведінка формується під впливом ряду факторів – політичної культури, економічного розвитку та соціальних очікувань, власних переконань, родинних та національних традицій, дії реклами, демографічних факторів, ідеології та особистісних характеристик. Дія цих факторів нерівномірна та ситуаційна, що призводить до неминучої динаміки та трансформації електоральної поведінки. Однак визначений відносно стійкий стрижень електоральної поведінки зберігається завжди.

Цей стрижень може бути названий установкою. Установка – це специфічний стан людини, який характеризується готовністю до звернення дії на задоволення будь-якої потреби або інтересу. Установка має тісний зв'язок з ситуацією з одного боку та з потребою з іншого боку. Міцність установки пов'язана з партійними та ідеологічними переконаннями людини. Чим сильніші ці переконання, тим більш передбачувана поведінка людини. Це повністю відноситься до електоральної поведінки. Причому в даному випадку партійна та ідеологічна установка може стати проявом політичного догматизму та психологічної регідності.

Достатньо твердою установкою електоральної поведінки українських громадян є культурний фактор, пов'язаний з приналежністю громадян до західних або східних регіонів та їх культурному середовищу. Ця установка спрацювала і на президентських виборах 2010 року. Голоси виборців у II турі розподілилися практично порівну між двома кандидатами, які в масовій свідомості сприймалися як представники цих регіонів та культур. Проявом цієї установки, як і раніше, є такі інтереси громадян, як мова, тісний зв'язок з Росією або Заходом, уявлення про історію та національних героїв.

Однак динаміка електоральної поведінки просліджувалась на цих виборах достатньо помітно. Більш надійні наукові та політичні висновки можна буде зробити при аналізі наступних виборів, які або підтвердять нові тенденції, або продемонструють їх випадковість. В українській електоральній поведінці намітилась тенденція пошуку та очікування нових облич в політиці, менш ідеологічно заангажованих, більш прагматичних, а головне, не схильних до

«брудних» технологій та знищення своїх опонентів. При збереженні даної тенденції, створюються умови для формування нової політичної культури, заснованої не на радикалізмі, а на помірності та більшій толерантності, готовності до компромісів. Принаймні, у громадянському суспільстві ця тенденція позначалася достатньо серйозно. В сфері політичних інститутів та відносин між політиками – поки ні.

УДК: 316. 42: 316

Согорін Андрій

к.соц.н. доц. кафедри соціології та
соціальної роботи ЕІДМУ КПУ (м.Енергодар)

ДЕТЕРМІНАНТА СОЦІАЛЬНИХ МЕХАНІЗМІВ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ НА МІКРОРІВНІ

Согорін Андрій. Детермінанта соціальних механізмів корупції в Україні на мікроуровні

Sogorin Andriy. Determinant of social corruption mechanism in Ukraine on micro-level

Радикальні зміни у соціальному житті українського суспільства в сфері соціально-економічній та соціально-політичній сфері призвели до хаосу у виконавчо-розпорядницьких структурах держави.

Особи, що займають пости у публічній сфері зловживають своїм положенням з метою створення власного матеріального добробуту. Авторитетна міжнародна організація Транспаренсі Інтернешнл ц рейтингу «Барометр глобальної корупції – 2009» в черговий раз оприлюднила сумні дані: Україна знаходиться на 146 місці серед 180 країн (країни, що зайняли перші місця вважаються не корумпованими).

З точки зору соціології та політології корупція це асоціальне явище, яке відхиляється від норми явища, порушує і деформує процес суспільного і державного життя, буття громадян, їхніх об'єднань, органів влади та управління і інститутів.

Зв'язок між корупцією і проблемами, що її породжують, двосторонній. З одного боку, ці проблеми ускладнюють корупцію, а їх вирішення може сприяти зменшенню корупції. З іншого – масштабна корупція консервує та загострює проблеми перехідного періоду, заважає їх вирішенню.

На мікрорівні прояви корупції розглядаються як наслідки, що проявляються в змінах станів та поведінки окремих індивідів та їх найближчого оточення. Дослідження детермінанти соціальних механізмів корупції на макрорівні є важливим етапом вивчення цього феномену.

Зовнішні дані це ті показники, з якими людина народжується, вони мають властивість змінюватися упродовж життя, а зовнішній вигляд – це штучно створений образ, за допомогою комбінації кольорової гамми одягу, аксесуарів, макіяжу, зачіски і т.д. Ці два поняття відмінні, і у своєму поєднанні формують цілісну картину сприйняття кожної людини, яку ми називаємо зовнішність.

«Зовнішність – це вираження внутрішнього світу людини. Це кордони самосвідомості людини і в той самий час означення основних властивостей і якостей внутрішнього світу». [2, 9] Зовнішність – це найважливіше джерело формування уявлення про своє Я, яке знаходиться поряд зі статевим ототожненням. Тому позитивна оцінка свого зовнішнього вигляду у свідомості жінки-лідера, а також у судженні про неї навколишніх людей може істотно вплинути на позитивність її «Я-концепції», негативна ж оцінка спричиняє істотне зниження загальної самооцінки, і як наслідок втрати лідерських позицій.

Для того щоб відвести місце зовнішності в структурі «Я-концепції» жінки-лідера, необхідно розглянути саму структуру «Я-концепції» жінки-лідера. Залежно від того, на якому рівні – організму, соціального індивіда чи особистості – виявляється активність людини, у структурі «Я-концепції» виділяють:

– диференційований (розмежований, розрізнений) образ Я, який характеризує знання про себе порівняно з іншими людьми, та надає індивіду відчуття власної унікальності, забезпечує потребу у самовизначеності і самореалізації. З огляду на те, що зовнішність – це вираження внутрішнього світу людини, ми можемо припустити, що жінка-лідер сприймає себе як в міжособистісному спілкуванні, так і в індивідуальному самопізнанні у результаті чого формується декілька образів, а саме «Я-реальне», «Я ідеальне», «Я-дзеркальне» або «Я-соціальне».

– соціальної ідентичності (ототожнення): статева, вікова, етнічна, громадська, соціально-рольова, які пов'язані з потребою людини у належності до спільності і бажанням перебувати у ній. Жінка-лідер користуючись можливостями створення та доповнення свого зовнішнього вигляду, намагається створювати власний неповторний стиль, бути прихильницею деякої соціальної групи, чи модного напрямку.

– фізичний образ Я (схема тіла), викликаний потребою у фізичному благополуччі організму. У цьому випадку зовнішність присутня в «Я-концепції» в якості кордонів тіла. Стверджують, що існує певний зв'язок між перемінними «Я-концепції» і особливостями кордонів образу тіла. Уявлення про своє тіло – це «своєрідне сховище Я», носій певних символічних значень зовнішності. З'являється поняття «тілесне Я» де образ тіла виступає як результат свідомого та несвідомого психічного відображення.

Отже, зовнішність посідає визначальне місце в структурі Я-концепції жінки-лідера, бо «Я концепція» – це забезпечення внутрішньої узгодженості людини себе із собою, відносної сталості її поведінки з оточуючими, а значить той адаптивний механізм, що дозволяє жінці досягти лідируючих позицій у будь-якій сфері її діяльності.

Возмітель Оксана
студентка факультету соціології та управління
Запорізького національного університету

ФЕНОМЕН СПРИЙНЯТТЯ ВЛАСНОЇ ЗОВНІШНОСТІ В СТРУКТУРІ «Я-КОНЦЕПЦІЇ» ЖІНКИ-ЛІДЕРА

Возмитель Оксана. Феномен восприятия собственной внешности в структуре «Я-концепция» женщины-лидера

Vozmitel Oksana. The Phenomenon of Perception Own Appearance in the Woman-leader "Self-conception's" Structure

Становлення сучасного українського суспільства в останні десятиліття призвело до появи нових соціокультурних ролей, що в більшій мірі відносяться до жінки, чий соціокультурний статус суттєво змінюється. Зокрема мова йде про жінку-лідера, яка ставить для себе пріоритетними кар'єру та особистісний ріст. Для розуміння поняття «жінка-лідер», треба звернутися до таких якостей, які притаманні тільки жінці, а саме жіночність – це характеристики пов'язані з жіночою статтю (пасивність, м'якість, захоплення материнством і т.д.). Жінка-лідер – це перш за все, жінка, котра має глибоку розвинуту особистість, здатна до незалежних суджень, відповідальних вчинків, до сміливих новаторських ідей, а також здатна їх успішно реалізовувати у власній справі.

У процесі завоювання лідерства жінка поставлена перед необхідністю долати бар'єри зовнішнього та соціально-обумовленого характеру, а також внутрішні бар'єри, зумовлені індивідуально-психологічними властивостями. У структурі особистості жінки-лідера мають місце психофізичні компоненти, в їх числі – зовнішність, образ зовнішності і сприйняття власної зовнішності. Вони важливі з естетичної точки зору, але й істотно впливають на самопочуття жінки, що у свою чергу впливає на ефективність її діяльності як лідера. Образ зовнішності і сприйняття власної зовнішності жінкою-лідером формується під впливом існуючих зразків, уявлень про те, якою повинна бути зовнішність жінки.

Зовнішність представляється специфічною структурою і є суттєвим компонентом «Я-концепції» жінки-лідера. «Я-концепцію» Р. Бернс трактує «як сукупність установок направлених на самого себе» [1, 30]. Тобто поєднання усіх уявлень індивіда про себе, сполучену з його відношенням до самого себе або до окремих його якостей. В свою чергу К. Роджерс говорить, що «Я-концепція виникає на основі взаємодії з навколишнім середовищем, вчасності соціальним і виступає, як найбільш важлива детермінанта відповідних реакцій індивіда» [3, 24].

Стрімке так кардинальне реформування економічних та політичних відносин в Україні відбуваються при збереженні старої частини корпусу державних службовців. Причому на своїх місцях залишилось багато хто з тих, хто був не в змозі пристосуватися до нових умов життя та розпочати самостійний бізнес, використати в ньому свій талант, професійність, нарешті – зв'язки. Це означає, що залишились не найкращі, залишились носії старих стереотипів управління економікою і втручання в усі сторони життя суспільства. Водночас до влади прийшли ті, хто бачив величезні можливості отримання особистої користі із адміністративних повноважень.

Детермінантою виникнення корупції також є морально-психологічна атмосфера в суспільстві. Більшість чиновників рано чи пізно стикається з обставинами, в яких вони вперше повинні зробити вибір: приймати чи не приймати корупційне рішення. Серед найбільш розповсюджених мотивів – компенсація за відчуті чиновником збитки, пов'язані з проходженням служби. До цього призводять: почуття нестабільності; мала зарплата, що не відповідає кваліфікації та складності роботи; несправедливість в кар'єрному рості; хамство або некомпетентність начальника.

Важлива особливість соціально-психологічного клімату в суспільстві, що сприймає процвітання корупції, - подвійний моральний стандарт. З одного боку, корупція, особливо у верхах, вважається суспільно-неприйнятною, що підтримується і звичайною мораллю, і пресою, і політичною практикою. З іншого, - корупція, особливо низова, є прийнятною частиною побуту.

Також треба визначити й інформаційну детермінанту корупції. Ухвала першого корупційного рішення може полегшуватися інформаційним середовищем, що оточує чиновника. Чесний чиновник, що чує кожного дня та читає одне й саме: «У нас беруть всі!», може розпочати сприймати себе «білою вороною», безспішним, якому хабарів ніхто не пропонує, тому як правило, він чекає лише «вдалого випадку».

З іншого боку інформаційний вплив проявляється і в поведінці підприємців та інших осіб, що беруть участь у корупційних діях. Ці особи вважають, що для прискорення вирішення того чи іншого питання надо найти можливість для надання хабара.

Споршиш Юлія

аспірант Київського національного університету імені Тараса Шевченка,
факультету соціології, кафедри соціальних структур та соціальних відносин**ХАРАКТЕРИСТИКИ СТИЛЮ ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКОГО СЕРЕДНЬОГО
КЛАСУ***Споршиш Юлія. Характеристики стилю життя українського середнього класу**Sporysh Julia. Characteristics of the Ukrainian Middle Class Life Style*

В даному тексті поняття середній клас визначається як сукупність індивідів, які володіють інтелектуально-культурним капіталом, вкладають даний капітал у суспільні процеси (в широкому розумінні), отримують за це ренту і усвідомлюють те, що саме інтелектуально-культурний капітал є тим чинником, який визначає їх рівень доходів і соціальний статус.

Стиль життя - набір дій індивіда в різних площинах соціального простору в межах областей, які відводяться суспільством для певних соціальних груп [2].

Основу емпіричного матеріалу дослідження особливостей стильової поведінки середнього класу становлять дані соціологічного досліджень «Омнібус 2006» Інституту соціології НАН України. Розрахункова вибірка охоплює 1800 осіб, які репрезентують доросле населення України за статтю, віком, освітою, типом поселення та областями. Похибка репрезентативності не перевищує 2,4% [1].

Деякі характеристики стилю життя українського середнього класу (міське населення).

Робота. Середній клас характеризується підвищеною активністю у сфері роботи, готовністю до зміни роботи у довгостроковій перспективі (якщо звільнять, чи запропонують кращу роботу, лише 20% респондентів готові сприйняти це пасивно). Для більшості представників середнього класу (66%) характерною є тривала робота (більше 1 року на одному місці). Близько третини представників середнього класу працюють не за набутим фахом.

Підтримка фізичного здоров'я та активного відпочинку. Серед представників середнього класу великого міста поширеними є дії на підтримку фізичного здоров'я та активного відпочинку, які дозволяють відновлювати інтелектуально-культурний капітал: заняття фізкультурою та спортом, активний відпочинок на природі, відпочинок на курортах і в санаторіях та дії спрямовані на культурний відпочинок та розвиток інтелектуально-культурного капіталу: читання газет та журналів, художньої літератури, перегляд телепередач, підвищення освітнього рівня, зокрема за рахунок використання інформаційних можливостей інтернет, відвідування музеїв, театрів, кінотеатрів тощо. Проте

кампаній. Ситуативні міфи базуються на тому, що найбільша сила впливу на людське свідомість досягає свого апогею в критичних ситуаціях, коли людина стикається з дуже складними, несподіваними ситуаціями, з якими неможливо впоратися раціональним чином. Період, який характеризується падінням старих норм і відсутністю нових актуальних, є найбільш плідним для міфології. Тут на перший план виходить відчай, незадоволеність невиконаними бажаннями, на чому і ґрунтують свою діяльність політехнологи. Актуальність розгляду ситуативних міфів обумовлена масовим їх використанням в час виборчої кампанії Президента України 2010 р. Класифікуючи ситуативні політичні міфи, які використовуються в українському суспільстві в даний час, можна виділити дві основні групи: (а) «наступальні» спеціальні заходи – сукупність заходів, спрямованих на знищення позитивного і створення негативного іміджу інших кандидатів; (б) «оборонні» – спрямовані переважно на протидію передвиборчій пропаганді суперників і нейтралізацію їх впливу на дискредитацію певного кандидата. [8]

Таким чином, вивчаючи теоретичну літературу і розглядаючи специфічні особливості українського політичного простору можна зробити висновок про схожість природи механізмів створення політичних міфів в різних країнах. Однак аналіз українських політичних міфів дає можливість говорити про певні особливості їх виникнення і застосування, що обумовлено особливостями української дійсності, історії формування, менталітету і традицій українського народу.

Література:

1. Барт Р. Міфологія. – М.: Изд-во ім. Сабашниковых, 1996. – 312 с.;
2. Бауман З. Текуча сучасність / Пер. з англ. під ред. Ю.В. Асочакова. – СПб.: Питер, 2008. – 240 с.;
3. Кассирер Э. Техніка сучасних політичних міфів / http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Polit/Hrestom/61.php/ на дату: 15.10.2009.;
4. Кэмпбелл Дж. Міфический образ. — М.: АСТ, 2004.;
5. Леви-Брюль Л. Первобытное мышление // Леви-Брюль Л. Сверхъестественное в первобытном мышлении. М., 1994.;
6. Леви-Строс К. Миф, ритуал и генетика. – Природа, 1978, № 1.;
7. Лосев А. Ф. Диалектика мифа // Философия. Мифология. Культура. - М.: Наука, 1991. - 214 с.;
8. Малишевский Н. Избирательные технологии в предвыборной борьбе: секреты успеха // Политический маркетинг № 8. СПб.- 2004.- 37- 42 с.;
9. Почепцов Г.Г. Теория коммуникации. М.-К.: Рефл-бук-Ваклер, 2001.;
10. Тихомиров Л. А. Религиозно-философские основы истории. М., «Москва», 1998 г., стр. 380.;
11. Цуладзе А. Политическая мифология. - М.: Изд-во "Эксмо", 2003. - 384 с.

выполняют разнообразные функции, направлены на реализацию определенных целей.

Существует множество классификаций политических мифов, в основе которых лежат различные подходы: по пространственному распространению, функциональной направленности, времени действия. Характеризуя пространственное распространение конкретного мифа, выделяют, прежде всего, общенациональные и региональные мифы. Если за основу брать функциональную направленность, то выделяют консолидирующие и разобщающие политические мифы. По длительности же воздействия существуют долгосрочные и ситуативные мифы. В такой последовательности мы и будем рассматривать классификации в дальнейшем.

Так, примером общенационального консолидирующего мифа в рамках украинского политического пространства может служить миф о том, что «Киевская Русь - колыбель европейской цивилизации». Данный миф не отображает объективной реальности хотя и направлен на формирование духа единства и собственной значимости в украинском обществе. Такой тип мифов очень часто используется и в политической идеологии для формирования национальной идеи той или иной политической силы (например «Наша Украина»). Примером регионального консолидирующего мифа в Запорожской области может стать Днепрогэс, который не просто объединяет правобережную и левобережную часть города, а и выступает неким символом национального единства и могущества всего региона, национальностей и народностей, которые принимали участие в ее строительстве.

Что касается разобщающих мифом, то здесь ярким примером может выступить миф «о разделении Украины на Западную и Восточную». В данном случае некие культурные различия, обусловленные историей украинского государства, становятся основой для формирования ощущения противостояния различных частей Украины. Несоответствия и отличия духовной жизни переносят на все сферы жизнедеятельность общества, включая экономику, политику и социальную сферу. Примером этого может служить миф о том, что «Восточная Украина кормит всю страну и, в первую очередь, Западную Украину», который способствует формированию негативного отношения жителей восточной части страны к другим ее представителям. В политической сфере зачастую политические силы, настроенные на федерализм Украины, используют результаты прошедших президентских выборов 2010 года, как факт иллюстрации разобщенности Украины.

В данном случае мы привели примеры и проанализировали функционирование мифов, пролонгированных на длительный исторический период. Говоря о ситуативных мифах нужно отметить их актуальность на современном этапе развития украинского государства. Учитывая нестабильность, вариационность и изменчивость политических процессов в нашей стране, которые наблюдаются в настоящее время, наиболее часто используемыми стали ситуативные мифы, активно формирующиеся в процессе избирательных

достаточно поширеними є і пасивний відпочинок. Відповідно до вищеприписаного формується і структура витрат.

Найбільш поширеними серед представників середнього класу та найбільшою за складом є група витрат пов'язаних з забезпеченням інтелектуально-культурного відпочинку та розвитку: придбання газет, журналів, книжок (74,8%); придбання фотоплівки, відеоплівки, друкування фотографій, придбання фото- та відеотехніки (52,4%); оплата навчання (37,6%), придбання і прокат відеокaset, аудіо kaset, дисків тощо (35,2%); придбання квитків до концертів, театрів, музеїв, виставок та інших культурних закладів (25,2%); придбання квитків до кінотеатрів (22,4%); оплата доступу до інтернет (15,2%)

Другу групу за поширеністю становлять витрати на збільшення комунікацій та на відпочинок: придбання подарунків близьким до свят, днів народження – (81%), придбання спиртних напоїв до свят, днів народження, проведення зустрічей, вечірок тощо (57,6%); відвідування кафе, барів, дискотек (35,2%); витрати на відвідування ресторанів, нічних клубів, казино, більярдних, залів ігрових автоматів тощо (13,8%).

Менш поширеними є витрати на підтримку фізичної форми та здоров'я: витрати на придбання медикаментів (71%); оплата послуг лікарів (60%), відвідування фітнес-центрів, басейнів, тренажерних залів, масажних кабінетів (14,3%); придбання спортивного, мисливсько-рибальського спорядження, товарів для відпочинку; придбання путівок (для туризму, відпочинку у санаторіях, на морі тощо) (11,4%). Поширеними є витрати на збереження здоров'я та демонстративні витрати на модний одяг та сучасний ремонт житла.

Зауважимо, що частота витрат по середньому класу є значно вищою, ніж по вибірці в цілому по всім напрям, крім витрат на медикаменти (частота таких витрат вища по вибірці в цілому та витрат на ремонт квартири чи будинку).

Планування життя. Представники середнього класу більше планують своє життя та обмірковують свої вчинки, ніж респонденти які не належать до середнього класу. В переважній більшості вони вважають самих себе творцями свого життя, однак надають значну цінність і соціальному капіталу, зокрема зв'язкам, в тому числі й родинним у вирішенні побутових проблем та проблем з працевлаштування. Середній клас великого міста досить толерантно ставиться до людей інших національностей, релігії, кольору шкіри та політичних поглядів. Водночас його представники стримано/насторожено відносяться до членів маргінальних груп: наркоманів, ВІЛ-інфікованих, хворих на туберкульоз тощо.

В сфері комунікацій представники середнього класу надають перевагу особистим контактам, проте паралельно широко використовують технічні засоби: телефон і в меншій мірі інтернет. Як джерело інформації в більшості використовують телевізор, газети та журнали. Менш значимими джерелами інформації є радіо, спілкування з колегами та інтернет.

Політична сфера. Середній клас в Україні не можна назвати політично активним. Приблизно половина його лишається осторонь політичних процесів, решта приймає в них відносно пасивну участь: переконує товаришів та близьких

у правильності своїх політичних поглядів та носить політичну символіку. Представники середнього класу не приймають участь в радикальних діях, таких як бойкот, блокування шляхів, пікетування.

Література:

1. Ручка А.О., Соколова Л.Г. Дім як соціокультурний простір /А.О. Ручка, Л.Г. Соколова // ВІСНИК ЛЬВІВ. УН-ТУ. Сер. соціол. - 2008. - Вип. 2. - С. 162-181; 2. Спориш Ю.О. Чинники формування стилю життя середнього класу : спроба концептуалізації / Ю.О.Спориш, В.В.Чепак // Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства. Збірка наукових праць учасників Харківських соціологічних читань – Харків, 2008. – С. 35.

УДК: 316.776.33

Стрелкова Ольга
старший преподаватель кафедры социологии
Рязанского государственного университета им. С.А. Есенина
(г. Рязань, Российская Федерация)

РОЛЬ СОЦИАЛЬНОЙ КОММУНИКАЦИИ В СТАНОВЛЕНИИ ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОЗНАНИЯ ЛИЧНОСТИ

Стрелкова Ольга. Роль соціальної комунікації в становленні економічної свідомості особистості

Strelkova Olga. The role of social communication in forming person's economical consciousness

Освоение всего знаний и символов, норм и ценностей окружающей социальной действительности называют процессом социализации. Становление элементов экономического сознания: отношений возмездного обмена, ценовым пропорциям, трудовым отношениям, начинается в раннем детстве. Семья, школа, социальное окружение, а затем и регулярная работа вносят свой немалый вклад в процесс становления экономического сознания личности.

Экономическое сознание – форма существования социального, когнитивного сознания личности, позволяющая человеку быть самостоятельным членом и полноправным участником экономических, трудовых и хозяйственных отношений в обществе, осознанно принимать решения и ориентироваться на экономическом рынке.

Модель современного homo economicus («экономического человека») строится на нескольких исходных предпосылках:

– Человек независим (это индивид, принимающий самостоятельные решения, исходя из личных предпочтений).

УДК: 32.001 (477)

Бытко Анастасия
студентка факультета социологии и управления
Запорожского национального университета

СПЕЦИФИКА ФОРМИРОВАНИЯ МИФОВ В УКРАИНСКОМ ПОЛИТИЧЕСКОМ ПРОСТРАНСТВЕ

Бытко Анастасия. Специфика формирования мифов в украинском политическом пространстве

Butko Anastasia. The Specificity of Myth's forming in Ukrainian Political Space

Мифы испокон веков существуют в сознании человека, способствуют формированию его мировоззрения и жизненных установок. Миф, как особый социальный феномен служит и основой для формирования общественного мнения, консолидации общественного сознания. На протяжении веков миф менялся вместе с представлением человека об окружающей среде.

Изучение мифов привлекало внимание многих ученых, но несмотря на всю свою значимость, мифы, как необычные социальные феномены, стали объектом зарубежных и отечественных исследований только в конце XIX – начале XX ст. (Л. Леви – Брюль [5], К. Леви – Стросс [6], Э. Кассирер [3], Дж. Кэмпбелл [4], Р. Барт [1], З. Бауман [2], А. Лосев [7], Л. Тихомиров [10], А. Цуладзе [11], Г. Почепцов [9] и др.).

Понимание сегодняшней политической реальности и анализ политического пространства невозможны вне связи их с политическим мифотворчеством, которое, в свою очередь, структурирует и видоизменяет саму социальную реальность. Совокупность последовательно применяемых определенных процедур, приемов и способов позволяет политическому мифу создать идеальную реальность определенной политической силе, с одной стороны, а с другой – консолидировать общественное сознание. Таким образом, именно необходимость рассмотрения специфики формирования создаваемых и используемых мифов в современном политическом пространстве Украины определяет актуальность данного исследования.

В настоящее время обращение к мифам характерно для всех государств, что обусловлено специфическими экономическими и социально – политическими условиями. Необходимость современного человека в целостном мировоззрении порождает миф. Политический миф, который во многом различается от сакрального, определяется, как некое стойкое душевное образование с искусственно созданным понимаем окружающей реальности. В настоящее время можно говорить о большом количестве видов политических мифов, которые

Особенностями политического конфликта является то, что их главные действующие лица – субъекты политической деятельности, имеющие прямое отношение к формированию власти и принятию политических решений. Предмет политических конфликтов - политическая власть. Политическому конфликту не редко свойственно применение насилия (физического или духовного) – радикальных методов борьбы за власть, а также манипуляций. Р. Дарендорф акцентировал внимание на том, что политический конфликт в отличие от других видов конфликта, чаще всего является «рукотворным».

Мы разделяем точку зрения Комаровского и определяем политический конфликт как открытое столкновение идеально-смысловых позиций различных политических сил, по-разному аккумулирующих реальность и представляющих решение возникших проблем. [2,461]

Универсальной технологией определяющей основные способы разрешения конфликтов является конфликтологическая стратегия. Таких стратегий три: компромисс, одностороннее доминирование, интегративная стратегия. Эффективная форма регулирования конфликтов – переговоры. Политические переговоры с позиции сотрудничества – это комплексная целенаправленная деятельность обеих сторон имеющая целью достичь консенсус. [2,470] Такие переговоры должны содержать три элемента: адекватную коммуникацию, эффективное обоюдное просвещение, ответственное использование власти.

Для регулирования политических конфликтов в государстве применимы такие технологии: технология «круглого стола» - диалог власти с различными политическими институтами, от которых зависит устойчивость политической ситуации (основная задача диалога - достижение компромисса либо консенсуса по какому-либо вопросу); плебисцитарные технологии общения во время кризисов: референдумы, массовые опросы; сотрудничество власти с оппозицией; технология создания всеобщей партии, массовой партии или движения; технология социальной индоктринации, внедрение в практику взаимного вето коалиционного правительства; процедуры досрочных выборов парламента или роспуска правительства; децентрализация решений.

Данные политические технологии урегулирования политических конфликтов не являются панацеей. Так как, необходимо учитывать, что все технологии ограничены по месту и времени их применения, зависят от состояния действующего субъекта, а также они эффективны только в случае применения их квалифицированными специалистами.

Литература:

1. Иванов В.Н., Патрушев В. И. Социальные технологии. - М., 2004. - 488 с.;
2. Политология. / Под. общ. ред. В. С. Комаровского. – М: РАГС, 2006. – 600с.;
3. Соловьёв А. И. Политология: Политическая теория, политические технологи. – М.: Аспект Пресс, 2000. – 559 с.;
4. Сурмин Ю. П., Туленков Н. В. Теория социальных технологий. – К., 2004. 608 с.;
5. Сучасна Українська політика. Політики і політологи про неї. Спецвипуск: Політичні технології. – К.: Український центр політичного менеджменту, 2008. - 152 с.

– Человек рационален (он последовательно стремится к поставленной цели и рассчитывает на максимализацию собственной выгоды).

– Человек информирован (т.е. обладает достаточной информацией для осознанного экономического поведения).

По мере развития общества, усложнения его экономической и социальной структуры возрастает объем, и увеличивается значимость социальных коммуникативных процессов. Современные условия жизнедеятельности общества ставят перед человеком вопрос: как правильно ориентироваться в океане предоставляемой разнородной информации.

Таким образом, коммуникация социальна по своему характеру: коммуникация есть не только, и не столько взаимодействие людей в обществе, но, в большей степени, людей как членов общества. Социальная коммуникация – процесс внутренней саморегуляции общества или другой социальной группы.

Тем не менее, не до конца исследованной остается, та немаловажная роль, которую играют средства массовой информации в ходе процесса становления экономического сознания личности процесса, обучающее и информирующее воздействие которых оказывает серьезное влияние на формирование образцов трудового и потребительского поведения личности, а в конечном счете на становление ее экономического сознания.

Средства массовой информации, как и социально коммуникативные процессы вообще, оказывают труднопреодолимое воздействие и на экономическое поведение личности, в частности на формирование потребительской стратегии. Одной из существенных черт современных СМИ является высокий уровень информационной насыщенности, количество содержательных единиц в определенном объеме текста или времени показа информации постоянно растет, что делает информацию труднодоступной для понимания.

Таким образом, роль социальной коммуникации личности является значимой в становлении следующих элементов экономического сознания личности.

– Становление хозяйственной культуры. Именно в процессе социализации, посредством социальной коммуникации личность усваивает содержание и значение хозяйственных норм, ценностей и символов, принятых в данном обществе.

– Усвоение правил экономических отношений. В ходе социализации человек, становясь участником социальных отношений, усваивает принцип возмездного обмена, рыночных отношений. Установление специфических отношений между продавцом и покупателем – частный случай социальной коммуникации.

– Становления потребительской идентификации личности. Реклама, наполняющая теле- и радио эфир, служит в современном обществе не столько как ориентир при выборе наиболее качественного и недорогого товара, сколько как средство присоединения к определенному «сообществу потребителей».

Следуя рекламным объявлениям, люди неосознанно стремятся приобрести то, что приобретает выбранная ими в качестве ориентира референтная группа.

– Усвоение норм трудовых отношений. В процессе труда человек, с одной стороны, становится субъектом разветвленной сети коммуникативных взаимодействий членов трудового коллектива, с другой посредством общения усваивает не только трудовые навыки, но и нормы трудовых взаимоотношений.

– Становление экономического правосознания. А. Токвиль говорил о том, что «законы... суть отражение обычаев». Совокупность экономических норм только санкционирует то или иное экономическое действие. Причем нормы эти существуют не обязательно в форме законов, правовое закрепление не отменяет необходимости их социального признания, которое осуществляется в процессе общения, посредством социально-коммуникативных процессов.

УДК: 316.42

Теняева Ольга
аспирант кафедры психологии
Рязанского государственного университета имени С.А. Есенина
(г. Рязань, Российская Федерация)

КАЧЕСТВЕННАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА ОТВЕТСТВЕННОСТИ ПОДРОСТКОВ С ДЕВИАНТНЫМ ПОВЕДЕНИЕМ КАК ОСНОВЫ СОЦИАЛЬНОЙ АДАПТАЦИИ ЛИЧНОСТИ

Теняева Ольга. Якісні характеристики відповідальності підлітків з девіантною поведінкою як основи соціальної адаптації особистості

Tenyayeva Olga. Qualitative features of teenagers' responsibility with deviate behavior as the base of person's social adaptation

Девиантное поведение как проявление социальной дезадаптации является распространенным феноменом, сопровождающим процесс социализации личности в подростковом возрасте. Поэтому проблема девиантного поведения несовершеннолетних подростков, деструктивного как для личности, так и для общества в целом, актуальна на современном этапе развития общества.

Подростковый возраст является критическим периодом развития личности. Это возраст, когда в личности появляется много новообразований, а те свойства, которыми личность обладала ранее, переходят на качественно новый уровень. Именно в этом возрасте формируется волевая сфера личности как нравственная основа, позволяющая подростку самому управлять своим поведением и развитием. Но механизмы волевой регуляции активности еще недостаточно сформированы, подросток не способен соответствовать тем новым требованиям,

УДК: 316.334.3

Акбулатова Анна
магистрантка факультета социологии и управления
Запорожского национального университета

ПОЛИТИЧЕСКИЕ ТЕХНОЛОГИИ КАК СПОСОБ РЕГУЛИРОВАНИЯ КОНФЛИКТОВ В ПОЛЕ ПОЛИТИКИ

Акбулатова Ганна. Політичні технології як спосіб регулювання конфліктів у полі політики

Akbulatova Anna. Political Technologies as a Method of Adjusting of Conflicts in the Field of Policy

Современные общества подвержены постоянным динамическим изменениям, на фоне чего возникают противоречия и конфликты. Особенно это характерно для поля политики, где постоянно происходит конкуренция, противостояние и борьба за власть. Конечно, при определённых условиях политические конфликты могут быть как конструктивными так и деструктивными, а функции их носят двойственный характер. Так если в авторитарных и тоталитарных режимах политический конфликт признаётся явлением чуждым общественной жизни и требует подавления, то в демократических режимах основываются на конкуренции и борьбе различных политических интересов. Но и в этом случае необходимо контролировать и регулировать политические конфликты, так как они могут привести к политической нестабильности и кризису. Что невозможно без выработки алгоритмов практической политической деятельности то есть применения политических технологий.

Политические технологии - совокупность последовательно применяемых процедур, приемов и способов деятельности, направленных на наиболее оптимальную и эффективную реализацию целей и задач конкретного субъекта в определенное время и в определенном месте. Технологии по-новому ставят проблему измерения политических событий, закладывают основу для специализированной деятельности по урегулированию (контролю) политических явлений. [3,285]

Проблему социального и политического конфликта исследовали такие зарубежные учёные как Э. Дюркгейм, К. Маркс, Р. Дарендорф, Т. Парсонс, Л. Козер, К. Боулдинг, Л. Крисберг и др.

режиму держави, і проявляється у неухильному слідуванні конституційним принципам і нормам, забезпеченні незалежності країни, її національної безпеки, гідному представленні країни на міжнародній арені, піклуванні про інтереси громадян, підвищенні рівня їх економічного, соціального та культурного положення, виконанні обіцянок, даних електорату [2, 31-32].

Механізмом реалізації відповідальності, у такому випадку, буде або визнання народом відповідальних дій свого президента, що може бути втіленим в якості обрання його на наступний термін; або шляхом усунення з поста в порядку імпічменту, висловлення всенародної недовіри, яка може бути здійснена, наприклад, шляхом революції [2, 31; 35].

Особливості феномену відповідальності політиків можна виразити через її характерні риси. По-перше, це те що відповідальність політика має носити перспективний характер: тобто, діяти на попередження хибних дій і рішень. По-друге, відповідальності у сфері політики, має відображати діяльність суб'єкту з точки зору діалектичної єдності загальнолюдських і загальнонаціональних інтересів. Характерною рисою відповідальності політика, є також її всеосяжність, адже, політична відповідальність охоплює усе буття політичної сфери, політичного суспільства та «політичної людини». І саме на цих рівнях визначається реалізація відповідальності політиків, яка може бути виражена у формі припинення владних повноважень, у разі недбалого, безвідповідального виконання покладених на політика зобов'язань, або у разі порушення законодавчих та моральних норм суспільства.

Першими кроками на шляху до забезпечення відповідальності державної влади має стати нормативно-правове закріплення єдиної, комплексної системи політичної відповідальності органів державної влади, органів місцевого самоврядування і посадових осіб у формі настання для них несприятливих наслідків за невиконання (неналежне виконання) ними своїх обов'язків і за зловживання наданими їм правами. Необхідним також є підвищення рівня політичної відповідальності суспільства в цілому і відповідальності кожного його члена, це вироблення правил і норм, яких би дотримувалися громадяни. Також, кроком до підвищення рівня політичної відповідальності має стати посилення законодавчої бази яка регулює недопущення узурпації влади, корупцію у влади. Тобто, необхідне обмеження кола матеріальних благ, яке отримує суб'єкт державного управління разом із зайняттям тієї чи іншої посади.

Література:

1. Вебер М. Избранные произведения: Пер. с нем./Сост., общ. ред. и послесл. Ю. Н. Давыдова; Предисл. П. П. Гайденко.— М.: Прогресс, 1990. — 808 с.; 2. Конституція України. Х.: ПП «ГВІНІ», 2005. — 56 с.; 3. Философский энциклопедический словарь / Гл. редакция: Л.Ф. Ильичев, П.Н. Федосеев, С.М. Ковалев, В.Г. Панов – М.: Сов. Энциклопедия, 1983. – 840 с.; 4. Ярошенко В., Кабашна О. Відповідальність як політична цінність /Сучасна українська політика. Політики і політологи про неї. Випуск 7. Вид-во МДГУ ім. П. Могили, 2005. – С. 375-381.

которые предъявляют к нему взрослые, т.к. развитие волевых качеств отстает от ускоренных темпов физического развития.

В связи с вышесказанным мы считаем актуальным системное изучение ответственности девиантных подростков как одного из фундаментальных свойств для формирования социально адаптированной личности.

В ходе проведенного исследования ответственности личности подростков с девиантным поведением мы опирались на концепцию многомерно-функционального анализа свойств личности А.И.Крупнова. Согласно этой концепции, любое свойство личности представляет собой сочетание следующих компонентов: динамического, мотивационного, когнитивного, продуктивного, рефлексивно-оценочного, эмоционального и регуляторно-волевого.

Результаты исследования позволили нам дать качественную характеристику ответственности подростков с девиантным поведением.

Подростки с девиантным поведением необязательны, склонны отказываться от ранее обещанного, проявления ответственного поведения и деятельности у них довольно редки и в большинстве случаев носят асоциальный характер, т.к. продиктованы стремлением к собственной выгоде, получению похвалы товарищей, желанием утвердиться в группе. Цели собственной деятельности при этом выдвигаются ими ситуативно и несамостоятельно, часто под влиянием референтной группы, в то же время предпочтение отдается такой организации деятельности, когда ответственность возлагается на других. Если они оказываются в ситуации вынужденной необходимости выполнять ответственное поручение, их не покидает предчувствие неудачи, они испытывают неуверенность при начале нового дела, разочарование в случае неудачи, склонны избегать ответственности за свои действия, рассчитывать не везение, влияние внешних сил. В случае достижения положительного результата в деятельности результат соотносят со случайностью. Они не видят собственной заслуги, или же, при демонстративной акцентуации характера, приписывают себе больший успех, чем они достигли, подсознательно осознавая необоснованность своих претензий.

Эгоцентрические мотивы, побуждающие ответственное поведение, приводят к повышению поведенческой активности и одновременно к повышению поведенческой пассивности. К снижению поведенческой активности приводит так же и низкий уровень осмысленности и осведомленности норм и сущности ответственного поведения как значимости устремлений человека, необходимости ответа за содеянное. Размышления о нормах ответственности вызывают отрицательные эмоции и, как следствие, так же ведут к снижению поведенческой активности.

Т.о., анализ ответственности подростков с девиантным поведением позволил нам выделить специфику ее проявлений в их деятельности. Полученные результаты могут быть полезны специалистам, работающим с подростками, проявляющими девиации в поведении с целью оптимизации их социально-психологической адаптации к условиям и требованиям современного общества.

УДК: 351 (477)

Бобровський Михайло
аспірант кафедри соціальної філософії та управління
факультету соціології та управління
Запорізького національного університету

ЗАКОНОМІРНІСТЬ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ ТРАДИЦІЙ І НОВАТОРСТВА В РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ.

Бобровський Михаїл. Закономерність взаємозв'язку традицій і новаторства в розвитку системи державного управління

Bobrovskij Mihail. The Regularity of Interconnection Traditions and Innovation in the Development of State Management System

У соціальному розвитку відбувається постійне зіткнення двох протилежностей: традицій і новаторства як чергування діяльності відтворення і продукування. Вони взаємопроникають одне в одне, утворюючи єдине ціле, в якому відображується внутрішнє протиріччя станів сталості і мінливості в процесі розвитку. Зазначимо, що під традицією ми будемо розуміти стійкі, повторювані, міцні та загальноприйняті форми, способи, прийоми, методи життєдіяльності людей, які передаються від покоління до покоління, які склалися історично в рамках конкретної соціальної спільноти, які визначаються суспільно – економічними та іншими особливостями її існування, а також які отримали логічне обґрунтування. Саме логічне обґрунтування є одною з основних відмінностей традиції від звичаю [1, 118]. «Новаторство – діяльність, спрямована на створення, підтримку, розвиток передових, прогресивних традицій та усунення старих, відживших; сприяючих становленню й укріпленню нового якісного стану конкретної соціальної системи, виходячи з її подальшого вдосконалення та розвитку [1, 77]. Саме протиріччя як внутрішнє джерело розвитку, що об'єднує традицію і новаторство в діалектичному взаємозв'язку, може виступати показником факторності даних явищ. Є всі підстави стверджувати, що діалектичний взаємозв'язок традицій і новаторства виступає одним із факторів саморозвитку суспільства, держави та системи державного управління в значенні рушійних сил його здійснення. Взаємодія традицій і новаторства є суттєвою, необхідною, об'єктивною причиною, що забезпечує поступальний розвиток системи державного управління. Сходження суспільства та системи державного управління на якісно новий рівень системної організації бачиться наслідком функціонування спадкових зв'язків самоперетворення:

Не будучи підкріпленою на законодавчому рівні, відповідальність органів публічної влади стала предметом дискурсу основних політичних сил. Крім того, перерозподіл компетенції вищих органів державної влади в Україні, внаслідок проведення конституційної реформи, призвів до посилення спекуляції на питанні відповідальності влади, як з боку провладних, так і опозиційних сил. Тому осмислення проблеми феномену відповідальності політиків має значну актуальність, як дослідження побудови демократичної правової держави в Україні, та потребує законодавчого закріплення інституту відповідальності вищих суб'єктів управління держави, а також якісно нових концепцій впровадження такого законодавства у дію. Ці суспільні потреби визначають значущість обраної теми нашої наукової розвідки.

Розгляд поняття «відповідальності» знаходить увагу у дослідженнях багатьох суспільствознавчих дисциплін: соціології, філософії, соціальної психології, правознавстві. Становлення поняття «відповідальність» відбувалося у роботах: Платона, Аристотеля, Г. Гегеля, Т. Гоббса, Г.С. Сковороди, І.Канта, В. Віндельбанда, Дж. Локка, Ж.-Ж. Руссо, Е. Фромма, Г. Йонаса. Освітлення окремих теоретичних аспектів «відповідальності державної служби» займалися О.Ю. Оболенський, А.Ф. Мельник, Г.В. Атаманчук та інші.

Розглядаючи питання феномену відповідальності у політиці, слід розглянути значення таких основних понять, як «відповідальність» та «політик». Спершу коротко розглянемо поняття «політика» та «політик». Враховуючи специфіку дослідження, під політикою ми будемо розуміти, визначення, яке дав М.Вебер: політика – це керівництво, або здійснення впливу на управління державою [1, 645]. Відповідно до цього політиком буде виступати дієвий суб'єкт управління, який має відповідну займаній посаді владу, і здійснює вплив на управління державою.

Відповідальність є соціально-філософським поняттям, яке відображає взаємозв'язок «особистість-суспільство» у діяльності суб'єкта, яка характеризується інтеріоризацією суспільних норм та правил та готовністю отримати позитивний чи негативний зворотній зв'язок за неї. Виходячи з такого визначення родового поняття «відповідальності» видове поняття «відповідальність політика» є відображенням взаємозв'язку «особистість – суспільство» у політичній сфері діяльності суб'єкта політики, яка характеризується інтеріоризацією суспільних норм та правил в політичній культурі, та готовністю отримати позитивний чи негативний зворотній зв'язок у своїй політичній діяльності, як результат владних відносин.

Зміст відповідальності у сфері політичної діяльності, незалежно від рівня займаної посади свого суб'єкту, буде залежати від політичної організації суспільства, його політичного режиму та устрою, історично-складених традицій управління державою. Якщо в якості прикладу відповідальності в політиці взяти діяльність голови держави - Президента України, то в такому випадку вона характеризується змістом відповідальності наданих йому повноважень. Отже, відповідальність, лідера держави, залежить від політичної організації, устрою та

Таким чином, політична компетентність особистості як властивість – це відносно усталена якість, атрибут суб'єкта політики, його політична ідентифікація. Політична компетентність особистості як суб'єкта політики відображає системоутворюючу властивість відповідності сукупності його знань, досвіду, здібностей, цінностей, повноважень до вимог політичних інститутів та політичної сфери життєдіяльності суспільства в цілому.

Політична компетентність як стан – це відносно нестійка якість, яка є атрибутом суб'єкта політики у даний момент часу. Політична компетентність як стан загалом характеризує суб'єкта політики і виступає як єдність чотирьох сторін: когнітивної (знання про політику), афективної, емоційної (ставлення до об'єкта політичного пізнання), регулятивної (готовність до дій у політиці, її корегування), конативної (відповідної суб'єктної активності, яка розподіляється на соціокультурну поведінку та діяльність у політиці).

Політична компетентність як функція (стійка циклічна дія, змінення) міцно пов'язана з самим своїм носієм – особистістю як суб'єктом політики, визначена і регламентована нормативними настановами щодо виконання певних обов'язків у політичній діяльності. Визначаючи процес як безперервний ряд взаємопов'язаних змінень або зміну станів, політична компетентність процесуально виступає як єдність трьох ланок: минулого досвіду, наявних актуальних вражень та сприйняття поточної інформації і прогнозу.

Література:

1. Бебик В.М. Політологія для політика і громадянина: [Монографія]. – К.: МАУП, 2003. – 424 с.; 2. Ольшанский В.Д., Пеньков В.Ф. Политический консалтинг. – СПб.: Питер, 2005. – 448с.; 3. Костенко Е.П. Субъектность политической деятельности как акмеологическая проблема // Мир психологии. – 2007. – №4. – с.183-188.

УДК: 316.334.3:32(477)

Михайленко Інна
аспірантка кафедри соціології
Запорізького національного університету

ОСОБЛИВОСТІ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПОЛІТИКІВ

Михайленко Інна. Особенности ответственности политиков

Mikhailenko Inna. The Peculiar Features Of The Responsibility Of Politicians

Протягом останніх шести років в Україні відбулася низка політичних подій, що свідчить про активізацію проблеми відповідальності дієвих суб'єктів держави перед українським суспільством. Проблема відповідальності є складовою становлення громадянського суспільства у діалектиці його взаємодії з державою.

самовідтворення сталої діяльності в традиції і на її основі самоформування якісно удосконаленої діяльності новаторства.

Розвиток системи державного управління включає в себе розгортання системного причинного відношення, тому зміни об'єктивних умов розвитку даної системи можуть стати причиною зміни взаємодії традицій і новаторства і, як наслідок, призведуть до встановлення нового типу взаємозв'язку між ними. Таким чином, діалектичний взаємозв'язок традицій і новаторства є фактором саморозвитку системи державного управління як причинно-наслідкова взаємозумовленість, одна з рушійних сил даного процесу. Використання поняття “саморозвиток” зумовлене приділенням більшої уваги внутрішнім факторам здійснення цього процесу в порівнянні з зовнішніми умовами середовища. Саме внутрішній потенціал і основа бачуться вихідним поштовхом, провідною силою у виборі напрямку розвитку.

В онтологічному розумінні процес розвитку носить спрямований, незворотний характер і передбачає поступальні переходи на більш високі, якісно нові рівні самоорганізації з урахуванням спадкового самозбереження позитивної основи попередніх етапів розвитку. Закономірність дії традиції в розвитку системи державного управління в тому, що вона виступає умовою сталого відтворення суттєвих характеристик актуального стану системи і, одночасно, є базою для формування нової якості в ході розгортання продуктивної діяльності новаторства.

Як вже було зазначено традиції та новаторство нерозривно пов'язані. Традиції як форми діяльності що повторюються, мають обґрунтований характер та несуть ненормативне санкціонування, і існують з прадавніх часів. Новаторська діяльність здійснюється з метою оптимізації існуючих традицій, створення нових, та відкидання старих, які втратили свою актуальність. Інновації з іншого боку з часом або відкидаються як непотрібні, або «преживаються» і таким чином перетворюються на традиції. Таким чином складається закономірність суспільно – політичного розвитку в цілому та системи державного управління в частості. Відзначимо також, що новаторські форми діяльності не виникають у вакуумі з нічого, вони виникають в певному історичному культурному соціальному середовищі. Тому вони так чи інакше пов'язані з традицією та традиційністю. Вони найчастіше спрямовані або на укріплення та розвиток існуючої традиції, здійснюють наповнення старої форми новим змістом, або створюють принципово нову форму, або виникають в вигляді реакції на існуючу традицію з метою її критикування, усунення або оптимізації.

Література:

1. Краткий философский словарь / [ред.-составители В.И. Воловик, Г.В. Воловик]. – Запорожье: Просвіта, 2004. – 118 с.; 2. Гаєвський Б. А. Культура державного управління: організаційний аспект / [Монографія]. Б. А. Гаєвський, В. А. Ребкало – К.: вид-во Української Академії державного управління при Президентіві України, 1998. – 144 с.

Бойко Ганна
к.психол.н., доцент кафедри соціальної філософії та управління
Запорізький державний університет

СТАТЕВА СПЕЦИФІКА ПЕРЕЖИВАННЯ КРИЗИ ВТРАТИ РОБОТИ

Бойко Анна. Гендерная специфика переживания кризиса потери работы

Boyko Anna. Gender Specificity of Crisis Experience Connected with Losing the Job

Світова фінансова криза спричинила сплеск безробіття в Україні і зробила дослідження проблеми безробіття в Україні вкрай актуальними. Втрата роботи – значуща подія в житті сучасної людини. Сприймають та переживають цю подію різні люди по-різному. Хтось переживає її, насамперед, як втрату матеріального забезпечення свого життя та життя своїх близьких, для інших це – втрата звичного кола спілкування, статусу у товаристві, ще для когось – можливості здійснення себе як фахівця.

Переживають та вирішують таку проблему також по-різному. Аналіз досліджень з переживання втрати роботи дав можливість визначити певну статево специфіку переживання та вирішення проблеми втрати роботи [1; 2].

Так, для більшості чоловіків складність життєвої ситуації втрати роботи пов'язана з неможливістю відповідати традиційним уявленням про роль чоловіка як «годувальника», відповідального за матеріальний добробут родини. Емоційний характер переживань чоловіками втрати роботи дозволяє визначити, що вони переживають більш глибоко, але більш стримано проявляють свої переживання. Жінки переживають втрату роботи більш емоційно, причому для них більш характерний бурхливий сплеск емоцій, їх прояви, які більше доступні сприйняттю оточуючих. Відповідно інколи може скластися помилкові враження про більш тяжкі, емоційно насичені переживання, як характерні саме для жінок.

Вирішують проблему втрати роботи чоловіки та жінки також по-різному. Для більшості чоловіків більш характерний активний пошук та більш швидке нове працевлаштування, у порівнянні із жінками. На перший погляд можна припустити, що чоловіків краще беруть на роботу, а жінкам складніше працевлаштуватися: їх менше налаштовані бачити роботодавці у ролі своїх працівників. Але це не єдина причина. Чоловіки, які намагаються відповідати ролі годувальника, погоджуються на менш вигідні пропозиції працевлаштування. Крім цього для жінок більш характерний так званий «сімейний варіант» вирішення проблеми втрати роботи. В такому випадку жінка може, в умовах втрати роботи, не випробовувати тяжких переживань, а скористатися свободою для того, щоб більше приділити уваги власній родині. А саме: допомогти чоловіку, забезпечуючи «сімейний тил», дітям, старшому поколінню у власній

для якого політична сфера діяльності є домінуючою, професійною. По відношенню до такого суб'єкта є доречним визначення його як політичного суб'єкта. Суб'єкт політики ж не обов'язково може бути професіоналом в політиці, однак його професійна компетентність може суттєво впливати на прийняття політичних рішень політичними суб'єктами.

Російська дослідниця Костенко О.П. визначає такі основні показники політичної суб'єктності: усвідомлення політичної діяльності як спільної діяльності щодо перетворення, зміцнення і розвитку держави і суспільства; партнерське ставлення до інших як до рівних суб'єктів; принцип рівноправності усіх суб'єктів політичної діяльності, незалежно від їх масштабу і місця у суспільній структурі, перевага горизонтальних добровільних зв'язків у їх взаєминах; діяльність усіх суб'єктів у напрямку досягнення і загальної мети, і своїх цілей, які не суперечать загальній меті; наявність зворотного зв'язку, його оцінка суб'єктами політичної діяльності і у разі необхідності коректування своїх дій з урахуванням свого соціально-психологічного стану [3,183].

Політична суб'єктність є характеристикою творчої форми активності суб'єкта, яка реалізується лише за наявності можливості свободи вибору. Саме свобода вибору як свобода творчості у творенні нового є однією з необхідних умов формування суб'єктності політика. Політична суб'єктність має розглядатися в суб'єкт – суб'єктній парадигмі політичної діяльності, результати якої обумовлюють в кінцевому рахунку підвищення компетентності суб'єктів політики і розвиток соціально-психологічної компетентності широкого загалу.

Політична компетентність суб'єкта корелюється ступенем прояву суб'єктності його політичної діяльності. Структурно-змістовна характеристика поняття політичної суб'єктності відбиває структуру політичної компетентності. Кожен з чотирьох блоків суб'єктності втілює ті якості суб'єкта, які відповідають за функціонування і розвиток відповідної сфери суб'єктності політика [3,184]. Мотиваційно-ціннісний блок політичної суб'єктності (мотиви і цілі професійної діяльності як смисло- і цілеутворюючі в мотиваційній сфері і сфері потреб; цінності розвитку в ієрархії цінностей політика) пов'язані з мотиваційними компонентами політичної компетентності, які виконують завдання спонукання політичної поведінки і політичної діяльності. Рефлексивно-регуляційний блок (професійна рефлексія, критична оцінка професійних знань відповідно до реальної професійної діяльності суб'єкта політики) і креативно-операціональний блок (якості, необхідні для професійного розвитку і самовдосконалення) пов'язані з блоком пізнавальних компонентів компетентності, які забезпечують адекватність і раціональність сприйняття політичного життя. Іntenціонально-діяльнісний блок суб'єктності політика (професійна діяльність у єдності її структурних компонентів) визначає діяльнісні компоненти політичної компетентності, які створюють можливості суб'єкту для виконання перетворювальної політичної діяльності, спрямованої на досягнення суспільнозначущих цілей.

все, продукти духовного виробництва, знання та ідеї у суспільно-політичній діяльності. Крім того, сутнісні сили суб'єкта політичної діяльності «опредмечуються» не тільки у речах, але й в самих людях, які є підсумком їх об'єктивізації, суттю і основною метою розвитку політичної культури суспільства.

У структурі особистості як суб'єкта політики виокремлюються такі компоненти: по-перше, біологічна підструктура (психофізичні і соматичні якості); по-друге, психологічна підструктура (характер, темперамент, інтелект); по-третє, духовна підструктура (освіченість, культура, моральність); по-четверте, соціальна підструктура (соціальний досвід, політична спрямованість, політична позиція, політична компетентність).

Становлення особистості як суб'єкта політики відбувається в процесі політичної соціалізації, в якому виділяються дві фази. Перша – адаптація як пристосування індивіда до існуючих в суспільстві соціально-політичних умов, до ролевих функцій політичних інститутів, до пануючих традицій політичної культури, норм взаємодії різних соціальних груп, тобто відбувається пристосування особистості до її політичного оточення. На цьому етапі особистість поступово опановує політичні знання згідно зі своїми психофізіологічними властивостями, нахилами до виконання лідерських функцій, організаторської і управлінської діяльності тощо. На стадії адаптації формується політична компетентність як базові знання про політику, як фундамент інформаційного масиву, в якому акумулюються, з одного боку, емоційне ставлення до політичних явищ і процесів, окремих політичних лідерів і влади, а з іншого – об'єктивно необхідні відомості про різні сторони політичного життя.

Другий етап – інтеріоризація як засвоєння притаманних даному суспільству цінностей і норм політичної поведінки, механізмів політичної діяльності, правил політичної гри суб'єктів політики. На другому етапі формується політичний світогляд і політична позиція особистості, політичні потреби і інтереси набувають пріоритетного значення, а знання про процес реалізації функцій і обов'язків суб'єкта політики виступають вихідними елементами цілісної системи технології політичної діяльності. На цьому етапі активно відбувається формування діяльнісного компоненту політичної компетентності як відповідність суб'єкта політики існуючим вимогам суспільства щодо спрямованості, змісту і методів політичної діяльності, як здатність ставити політичні цілі і завдання, планувати і продуктивно впроваджувати практичну діяльність щодо їх реалізації. Якщо компетентність суб'єктів політики базується на суспільно значущих цінностях, а їх політична діяльність відповідає найкращим традиціям політичної культури, то політичний процес набуває конструктивного характеру.

Суттєвою умовою ефективності політичної діяльності особистості як суб'єкта політики є суб'єктність. Варто зазначити, що вона властива не кожному суб'єктові політики. Суб'єктність характеризує політичну діяльність суб'єкта,

родині. В залежності від родинних традицій, віку дітей, матеріального добробуту родини, жінка може на достатньо довгий термін обрати для себе варіант самореалізації у сімейному житті. Інколи такий варіант може мати захисний характер, і в такому випадку, с часом жінка починає відчувати незадоволеність самою собою, і внаслідок висувати перевищені вимоги до власного чоловіка або дітей і очікувати від них тих успіхів, які вона не може досягти внаслідок відмови від професійної самореалізації.

Таким чином, можемо зазначити, що як для чоловіків, так і для жінок важливим в умовах втрати роботи є усвідомлення значущості продовження професійного розвитку. Це скоріш за все буде пов'язано з некомфортними емоційними станами та переживаннями. Але, саме через переживання незадоволеності собою та ситуацією безробіття у власному житті, можна прийти до розуміння необхідності зміни себе та ситуації, що склалася, на краще.

Література:

1. Коростылева Л.А. Психология самореализации личности: брачно-семейные отношения. — СПб.: СПбГУ, 2000. — 292 с.; 2. Логвинова Н.Ю. Украина, безработица, стресс (Особенности влияния ситуации безработицы на человека) — Харьков: НУА, 2005. — 348 с.

УДК: 316.42

Бондаренко Олег
начальник відділу моніторингу якості освіти і ліцензування
Запорізького національного університету

КОРПОРАТИВНА КУЛЬТУРА ЯК СКЛАДОВА ЧАСТИНА СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ОРГАНІЗАЦІЇ

Бондаренко Олег. Корпоративная культура как составляющая часть системы управления персоналом организации

Bondarenko Oleg. Corporate culture as a part of human management system of organization

Корпоративний сектор економіки після пострадянських трансформацій набув ще більшої ваги у соціально-економічній сфері, тому актуалізуються дослідження щодо прогнозування трансформації корпоративної культури як складової корпоративного управління. Корпоративна культура визначається як сукупність соціальних цінностей і норм, що в даному випадку регулюють економічну поведінку акторів корпоративного середовища, яке складається не тільки з працівників корпорацій та членів їх родин, але, й, з місцевої громади, органів державної влади, ЗМІ тощо.[1]

Корпоративна культура є однією з найважливіших компонент, й водночас, умовою внутрішнього управління організацією. Корпоративна культура формується у взаємозв'язку функцій та дисфункцій корпоративного управління як суперечностей його розвитку. Запобігти руйнуючим проявам дисфункції управління можливо лише за умов відповідності соціальних норм, правил і традицій, притаманних середовищу даної організації (корпорації), запровадженням моделям і методам управління.

Сучасна теорія управління розглядає соціальні механізми взаємодії актора і групи, міжгрупових стосунків у корпоративному середовищі спираючись переважно на загально-психологічні властивості людини. Але габітус (за П.Бурд'є), як комплекс морально-етичних компонент особи, є найголовнішою детермінантою поведінки особи, й формується він у певному соціокультурному просторі. Саме тому необхідно розглядати функціонування та розвиток корпоративної культури у межах загального соціокультурного поля.

Корпоративна культура ґрунтується на суттєвих родових якостях, є соціальною пам'яттю соціуму, яка наповнена змістом цінностей, норм, вимог, санкцій. За функціональним значенням культура накопичує та передає морально-етичний досвід людей, крім того створює умови для його зміни або удосконалення, що у свою чергу робить можливим безпечний поступовий розвиток соціальної спільноти (групи, організації тощо).

Таким чином, корпоративна культура як видове поняття, покликана створити належні умови для ефективного, гуманістично спрямованого управління. Дослідники вказують на пластичний характер корпоративної культури, який можливо змінювати відповідно до потреб й умов функціонування організації. Але така можливість має певні обмеження, у першу чергу, це загальний культурний рівень суспільства.

Менталітет суспільного загалу та ментальність кожного його окремого представника виступають як визначальні фактори соціально-економічного розвитку. Менталітет сучасного українського суспільства характеризується протирічливим світосприйняттям, коли у суспільній свідомості поєднуються протилежні, різноспрямовані принципи та поняття. Такий світогляд є притаманним посттоталітарним суспільствам.

У наближенні еліта-народ культурні норми трансформуючого українського суспільства з одного боку сприймаються, копіюються суспільством, а з іншого, викликає роздратування реальна практика втілення в життя відповідних культурних норм. Головаха Є.[2] вказує на аморальність (подвійну мораль) більшості суспільства, інші дослідники [3] вказують на історично-обумовлену традиційну схильність українського суспільства не поважати владні інститути та осіб, які їх репрезентують, й, одночасно, прагнути приєднатись до владних елітних груп.

Таким чином, постає пов'язана з вищенаведеним, проблема невідповідності задекларованих корпоративних цінностей реальній практиці існуючої корпоративної культури. Михальченко М.[4] вказує на віртуальний характер

політичну владу: громадянське суспільство загалом; соціальні, етнічні та конфесійні групи; окремі особистості. По-друге, за соціально-становою приналежністю: стани, політичні лідери (еліта) станів. По-третє, за соціально-професійною приналежністю: громадяни, які мають політичні права і не є професійними політиками; громадяни, котрі тимчасово професійно здійснюють політичну діяльність як обрані до органів влади; громадяни, які професійно здійснюють політичну теоретичну або практичну діяльність; громадяни, які працюють у державно-адміністративному апараті, що репрезентує державу. По-четверте, за належністю до організованих етноконфесійних груп: етнополітичні об'єднання та рухи; конфесійно-політичні об'єднання та рухи. По-п'яте, за ступенем і мірою організованості: державні організації та інституції; політичні партії; громадсько-політичні організації, об'єднання, рухи; політичні блоки, фракції, угруповання. [1, 98-99].

Класифікація, надана українським вченим, заслуговує на увагу своєю ґрунтовністю і глибиною. Однак для нас є доречнішою класифікація суб'єктів політики за рівнем їх масштабності, ступенем складності соціальних системних зв'язків суб'єкта. Так, Ольшанський Д.В. і Пеньков В.Ф. визначають суб'єктів політики як певні соціальні групи і індивідууми. Вони підкреслюють, що політичні організації і інститути, яких, необґрунтовано дуже часто теж відносять до суб'єктів політики, – це лише форми і способи досягнення людьми поставлених політичних цілей [2, 46].

Отже, первинним є індивідуальний суб'єкт. На цьому рівні суб'єктом політичної діяльності може бути окрема особистість, і характеристикою її як суб'єкта політики виступають сутнісні сили конкретної людини. Очевидно, що не кожна особистість є суб'єктом політики. Особистість стає суб'єктом лише за наявності таких ознак. По-перше, достатній рівень знань, який забезпечує особистості усвідомлення навколишнього соціально-політичного середовища, свого місця в ньому і ролі в його розвитку. По-друге, здатність передбачати і прогнозувати можливі наслідки політичної діяльності, ґрунтуючись на засвоєних знаннях про політику. По-третє, особистість має бути діяльною і ініціативною щодо свого цілеспрямованого впливу на соціально-політичні процеси. По-четверте, особистість має нести відповідальність за свою політичну діяльність; саме розвинуте почуття відповідальності спрямовує політичну діяльність особистості на реалізацію суспільно значущих потреб, а не власних корисливих інтересів.

За наявності означених рис особистість стає суб'єктом політичної діяльності, ведучим началом у взаємодії з об'єктом, яким виступає усе, що залучене до сфери діяльності суб'єктів політики і, насамперед, влада, її функціонування і розвиток, а також окремі особи і соціальні спільноти, їх відносини з приводу влади, впливу на економічні, соціальні, духовні процеси суспільства тощо. Внаслідок політичної діяльності як форми об'єктивації сутнісних сил людини суб'єкт політики перетворює світ, а створені у результаті цієї діяльності «предмети» набувають соціально значущого змісту – це, перш за

наскільки зовнішній імпульс відповідає тенденціям культури внутрішнього розвитку; б) в якій мірі він відповідає (або принаймні не суперечить) етноінтегруючим та етнодиференціюючим функціям культури; в) яке відношення до зовнішнього імпульсу різних класів, шарів, станів – носіїв даної культури, а також яке їх співвідношення в середині даного етносоціального організму.

Проблема співвідношення традицій та норм. Безумовно, не всі функціонуючі норми – неодмінно традиції, як і навпаки, не всі традиції можна інтерпретувати як соціальні норми. Норми, які беруть свій початок у традиції, швидше та міцніше сприймаються народом. При цьому відбувається синтез традиційного та нормативного регулювання як суспільства в цілому, так і політичної системи зокрема, а це, в свою чергу, обумовлює доцільний, ефективний, раціональний, легітимний саморозвиток всього соціуму.

Таким, чином, для того, щоб знати куди, яким чином і якими темпами слід рухатися, суспільству слід знати, яку спадщину має суспільство, які традиції в ньому функціонують. Ідеї, програми, напрямки, трансформації мають стати результатом синтезу консолідуючої ідеї, історичних традицій та цінностей українського народу, який забезпечував би можливість подолати перехідний період без катастрофічних соціальних втрат та конфліктів і досягти рівня належної політичної стабільності.

УДК: 316. 42

Лепська Наталія
аспірант кафедри політології
Запорізького національного університету

ПОЛІТИЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ ЯК СУБ'ЄКТА ПОЛІТИКИ

*Лепская Наталья. Политическая компетентность личности как субъекта
политики*

Lepskaya Natalya. Political competence of the individual as a subject of politics

Політика як сфера людської діяльності, досліджується з точки зору з'ясування специфіки її суб'єктів і об'єктів, а також їх взаємовідносин. Під поняттям «суб'єкт» взагалі розуміється носій предметно-практичної діяльності й пізнання, джерело активності, спрямованої на зміни, розвиток або збереження об'єктивно існуючих суспільних умов. Суб'єкт політики – це той, хто робить політику, бере в ній свідому участь, спричиняє своєю діяльністю певні наслідки.

У політичній науці існують різні класифікації суб'єктів політики. Так, український політолог В.М.Бєбик пропонує класифікацію суб'єктів політики за такими ознаками. По-перше, за інтересом, який вони прагнуть реалізувати через

пострадянських трансформацій, спрямованих виключно на збереження статус-кво стосунків між елітою та суспільним загалом. Більшість вітчизняних корпорацій мають корпоративні кодекси, які створюються як для внутрішнього використання (виховання відданості у працівників) так і для зовнішнього (створення позитивного іміджу соціально-відповідальної компанії), але за умов сучасної економічної кризи задекларована соціальна відповідальність не підкріплюється реальною практикою: звільнення працівників, зменшення заробітної платні, борги по зарплаті жодним чином не сприяють функціональності корпоративної культури.

Практична проблема прогнозування трансформації корпоративної культури щодо функціональності, у першому наближенні, полягає в підвищенні якості управлінського процесу, його відповідності якісно новим культурним цінностям, які формуються під час глибинних структурних соціально-економічних трансформацій українського суспільства.

Література:

1. Спивак В.А. Корпоративная культура: теория и практика. [Електронний ресурс] – Режим доступу.: <http://www.ecsocman.edu.ru>; 2. Головаха Є. Феномен «аморальної більшості» в українському суспільстві: пострадянська трансформація масових уявлень про норми соціальної поведінки. [Електронний ресурс] – Режим доступу.: <http://www.sau.kiev.ua>; 3. Густав Водічка. Різати панів – це наша народна традиція. . [Електронний ресурс] – Режим доступу.: <http://www.glavred.info>; 4. Михальченко Н. Украинское общество: трансформация, модернизация или лимитроф Европы.-К.: НАНУ, 2001. – 440 с.

УДК: 316. 61 (477)

Дериглазова Наталія
аспірант кафедри соціології
Запорізького національного університету

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ОСОБИСТОСТІ

Дериглазова Наталья. Перспективы развития творческого потенциала личности

Deriglazova Natalya. Prospects of person's creative potential development

Рушійною силою і джерелом розвитку особистості є її творчий потенціал. Творчість — діяльність особистості, спрямована на створення якісно нових, невідомих раніше духовних або матеріальних цінностей (нові твори мистецтва, наукові відкриття, інженерно-технологічні, управлінські чи інші інновації тощо). Вона вивчається у багатьох аспектах таких як, філософський, психологічний, педагогічний, соціологічний, соціально-психологічний, та багатьох інших. Кожен з цих аспектів вивчення змістовно розкриває сторони

феномену творчості. Практично кожен вид діяльності в тій чи іншій мірі є пов'язаним з творчістю, творчою діяльністю [7].

Проблема визначення змісту та форми творчого потенціалу особистості, та його повноцінного розкриття, примноження, та використання є досить актуальною для соціально-філософського знання. Творчий потенціал особистості, як динамічна структура особистості, включає комплекс творчих задатків, які проявляються і розвиваються у творчій діяльності особистості.

У процесі продуктивної діяльності творчий потенціал особистості реалізується й нагромаджується у творчій активності особистості. Відповідно, творчий потенціал і творча активність особистості виступають у цьому феноменологічному ряді в парі, та доповнюють одне одного. Творча активність визначається мірою залучення особистості до перетворювально-творчої діяльності на основі творчого потенціалу. Вона є умовою виявлення і розвитку творчого потенціалу особистості та механізмом реалізації її творчих здібностей. Творча активність виявляється у трьох категоріальних формах: по-перше, в особистості, як творчому потенціалі у вигляді інтеріоризації, у соціумі, як творчому процесі діяльності у вигляді екстеріоризації з метою створення і поширення творчого досвіду і знову в особистісній інтеріоризації як творчому особистісному новоутворенні, набуваючи на основі здобутого творчого та інтелектуального досвіду нової форми особистісного саморозвитку [5, 10 – 11].

Реалізація творчого потенціалу в інноваційній діяльності незмінно пов'язана з механізмом інтелектуальної активності суб'єкта, продуктивністю підсвідомих процесів. Від творчого потенціалу як підсвідомого процесу залежить рівень творчої самореалізації і саморозвитку особистості.

Таким чином, головним джерелом розвитку особистості є творчий потенціал. На перспективі розвитку творчого потенціалу особистості можуть впливати частково вроджені здібності, але зазначимо, що саме актуалізація творчого потенціалу особистості залежить від цінностей особистості, від її внутрішніх зусиль задля культивування у собі творчої потенції.

Потенціал розвитку особистості закладено в ній самій, у її потребах та здібностях, особливо в спрямованих на саморозвиток. Говорячи о перспективах розвитку творчого потенціалу особистості слід виокремити умови, які стимулюють розвиток творчого потенціалу по – перше, це ситуації незавершеності або відкритості (на відміну від регламентованих, суворо контрольованих); по – друге, спонукання до постановки питань; по – третє, стимулювання відповідальності й незалежності; по – четверте, акцент на самостійних розробках, спостереженнях, почуттях, узагальненнях тощо. Велика роль у розвитку особистості належить соціальній групі, в якій вона долучається до спільного розв'язання творчих завдань [6, 165].

Таким чином, творчий потенціал особистості – це передумова для творчого процесу, з одного боку, та його результат – з іншого. Перспективи розвитку творчого потенціалу особистості залежать від життєвої стратегії, якої дотримується особистість.

культури, забезпечують збереження її суттєвих рис та наступництва в розвитку, адаптацію до соціокультурних змін. Взаємодія традицій та новацій може бути багатоваріантною. Вважається, що характер цієї взаємодії визначається темпами впровадження новації та відповідним опором традиції. Виходячи з цього, виокремлюють еволюційний та революційний характер їх співвідношення.

Для першого характерна поступовість реформаційного процесу, що відбувається протягом тривалого часу. Інноваційність стає внутрішньою потребою соціально-політичних структур, які поступово відмовляються від застарілих інститутів. У цьому випадку традиційність переходить в інноваційність, наповнюючись новим змістом відповідно до вимог часу. При революційних процесах інноваційність вводиться примусово і терміново оголошується початок «нового політичного часу», протягом якого відбувається злам традиційної політичної системи та її інститутів. Для того, щоб прижились соціально-політичні інновації, необхідно запровадити процес консолідації нових політичних сил, які прийшли до влади, відповідної трансформації існуючих відносин, ідей, програм, які б змогли інтегрувати суспільство в цілому.

У контексті зазначеної проблеми постає питання запозичення у політичному житті.

Факт запозичення має місце практично в будь-якому суспільстві як результат співпраці та інтеграції. Але особливо його актуалізація відбувається в кризові епохи. На стадії модернізації минулий досвід не завжди може скерувати надійним компасом, необхідні більш швидке реагування на нові явища, більша динаміка, треба заповнювати створений вакуум (інституціональний, духовний, ціннісний) новою системою установок, новою життєвою метою. І тоді традиції і новації інших культур стають путівниками в умовах трансформації суспільства.

Взаємодія між культурами – «донорами» та культурами – «реципієнтами» далеко не однозначна. Якщо відмінності між цими культурами відносні, тобто вони не відрізняються істотно за характером своєї основи, то новації, які імпортуються з однієї культури до іншої, прийдуть на вже підготований ґрунт. В даному випадку зовнішній вплив сприймається швидше, легше, повніше, оскільки контактуючі тут культури однотипові й зовнішній імпульс або співпадає з тенденціями внутрішнього розвитку, або не суперечить їм. За такого запозичення новації, що сприймаються, є тим каталізатором, який прискорює їх синтез з функціонуючими традиціями.

Якщо ж відмінності між культурами носять абсолютний характер, то новації, які переходять, можуть серйозно порушити або навіть підірвати традиційні основи суспільства – «реципієнта», дестабілізуюче вплинути на всю культуру в цілому і на традицію зокрема. Крім того, в цьому випадку може виникнути ситуація, коли донорські новації утворюють стійкі ареали своєї культури в масиві культури, не зливаючись з нею. Наслідки ж такого співіснування можуть бути самими різноманітними, не виключна й їх конфронтація.

Тобто треба враховувати той факт, що для досягнення позитивного ефекту треба правильно оцінити умови, що склалися. До числа останніх відносяться: а)

пошуці нових альтернатив. І сьогодні втрачає актуальності розробка оптимальної моделі модернізації політичної системи з урахуванням сучасних вимог, тенденцій суспільства.

При цьому слід пам'ятати, що будь-які нововведення і реформи можуть бути ефективними лише за умови об'єктивного дослідження стану політичної культури суспільства, її особливостей основоположних доміант масової свідомості. Можна, наприклад, обґрунтовувати доцільність введення тих чи інших змін тільки прагматичним посиланням на потребу врахування інтересів народу, або на досвід з міжнародної практики. Та при цьому виникає питання про адекватність цих змін сформованій політичній культурі. Адже, вона виступає вельми важливим чинником, який впливає на менталітет певного народу і соціуму. Політична культура визначає і пропонує норми поведінки і «правила гри» в політичній сфері.

Особливе місце у політичній культурі посідають політичні традиції. Виступаючи самостійним, незалежним елементом, вони переважно визначають тип політичної культури. Оскільки в них сконцентровані перевірені досвідом і закріплені спадщиною установки, переконання, моделі поведінки, то зрозуміло, чому весь політичний процес державного будівництва сприйматиметься краще, якщо засновуватиметься на традиційних формах.

З'ясування проблем функціонування традицій в політичному житті сучасної України актуалізує наступні питання.

Проблема множини традицій. Практично у всіх суспільствах просліджується «розшарування» традицій відповідно аналогічному поділу в самому суспільстві. Отже, чим складніше диференційовано останнє, тим ширший спектр функціонуючих традицій, тобто в такому суспільстві можна спостерігати працюючий принцип плюралізму традицій. Факт усвідомлення такого плюралізму передбачає можливість співіснування традицій, а необхідність ефективного співіснування потребує створення відповідних умов та забезпечення традиційним рівних прав та можливостей. Можна припустити, що деякі з таких традицій будуть носити взаємовиключний характер. Будь-яка традицій постає для її носіїв чимось самодостатнім, об'єктивним і тому досить закономірно, що оцінка протилежної традиції може стати основою конфронтації, яка, в сукупності з іншими факторами, може перерости в конфлікт.

Попередити зростаючу напругу або вирішити вже наявне зіткнення можна декількома шляхами. Перший – це захист та культивування одних традицій та заборона (тим чи іншим способом) інших. Другий втілює в собі цивілізоване мислення, толерантне ставлення до різних форм життя й передбачає створення таких умов, коли традиції, стикаючись одна з одною, взаємодіють, втрачають певною мірою свою виключність, проявляють взаємну терпимість. Необхідно спрямувати всі зусилля (в тому числі й нормативного характеру) на створення атмосфери компромісу серед різних традицій.

Проблема співвідношення традицій і новацій. Новації і традиції існують в діалектично суперечливих зв'язках та відносинах, і, як складові частини

Стратегія «життєтворчості», характеризується прагненням до реалізації більшої кількості ресурсів, постановкою цілей та розкриттям и реалізацією власного творчого потенціалу за для реалізації поставленої мети. Якщо спостерігається зворотний процес – пасивність, інфантилізм особистості, при яких вона не розвиває вроджених задатків, можливостей, здобутих від середовища (освіта, навчання, виховання), не проявляє активності в пошуках застосування власних можливостей і уподобань, то відбувається процес збіднення особистості. Вона поступово стає соціокультурним споживачем, проявляючи творче безсилля.

Література:

1. Философский словарь. - М.: ИНФРА -М., 1997.-576 с.; 2. Степанов С. Ю. Рефлексивная практика творческого развития человека и организаций.-М.: Наука, 2000. -174 с.; 3. Варламова Е. П., Степанов С. Ю. Психология творческой уникальности. - М.: Институт психологии РАН, 2002. -256 с.; 4. Обозов Н. Н., Щекин Г. В. Психология работы с людьми. -К.: МАУП, 1994. -136 с.; 5. Ткач Р. В. Психологічні особливості творчої активності особистості. -Запоріжжя: В-во ЗДІА, 1999. -24 с.; 6. Орбан - Лембрик Л. Е. Психологія управління: Навчальний посібник. - Івано-Франківськ: «Плай», 2001. -695 с.; 7. Овсянецька Л. Творчий потенціал людини: соціально-психологічна парадигма // Соціальна психологія. - 2004. - № 2 (4). - С.140-145.

УДК: 172. 15

Духовна-Кравченко Олеся
аспірант кафедри соціальної філософії та управління
Запорізького національного університету

ПАТРІОТИЗМ: СУТНІСТЬ І ЗМІСТ ПОНЯТТЯ

Духовная-Кравченко Олеся. Патриотизм: сущность и содержание понятия

Duhovnaya-Kravchenko Olesia. Patriotism: meaning and content of the conception

Термін патріотизм походить від грецького слова *patris* – вітчизна. Як зазначає Петронговський Р.Р., вперше слово «патріотизм» з'явилося у період Французької революції 1789 – 1793 рр. [2, с. 2]. В філософських словниках знаходимо наступне визначення патріотизму: «одне з найглибших громадянських почуттів, змістом якого є любов до батьківщини, відданість своєму народові, гордість за надбання національної культури... патріотизм виявляється в практичній діяльності, спрямованій на всебічний розвиток своєї країни, захист її інтересів» [6, с. 215]. В інших джерелах визначення «патріотизму» збігаються з наведеним, інколи додаються деякі нові аспекти, такі як «самовіддана боротьба за здобутки свого народу» [7, с. 471], або «моральний принцип та моральне почуття

по відношенню до батьківщини” [4, с. 408]. Дане визначення, на наш погляд, є неоднозначним, так як в ньому неможливо відділити сутність від явища, незрозумілим також є об’єкт патріотизму.

На нашу думку, доречно виділити такі функції патріотизму в сучасному суспільстві: стимулюючу, трансляційну, консолідуючу. Стимулююча функція полягає в тому, що патріотизм як почуття любові є стимулом і для розвитку особистості як представника певної держави (дана функція знаходили свій вираз в радянському патріотизмі), і для розвитку об’єкта патріотизму діями суб’єкта патріотизму, і для захисту об’єкта патріотизму, коли це необхідно.

Наступна функція, яку ми виділяємо – це трансляційна функція, зміст якої міститься в передачі історичної пам’яті, героїчного минулого народу наступним поколінням, дана функція відповідає за збереження габітусу. Як зазначає Кузнецова А.В., “патріотизм – це здатність відображати минуле” [1, с. 415].

Консолідуюча функція патріотизму проявляється в національній або громадянській ідентифікації в залежності від історичної зміни об’єкта патріотизму. Також цю функцію можна трактувати як ототожнення особистих інтересів суб’єкта патріотизму з інтересами об’єкта патріотизму. Саме таке трактування патріотизму ми зустрічаємо в працях Ж.Ж. Руссо, де патріотизм розглядається не як любов до місця народження або проживання, а як ототожнення власних інтересів з інтересами держави [3, с. 87].

Незмінним у визначенні патріотизму є почуття любові, тому саме навколо цієї компоненти патріотизму вистроюється подальша його структура. В. Соловйов виділяє такі елементи патріотизму: віра в свій народ, любов до свого народу, реальна практична діяльність, направлена на користь свого народу [5, с. 240]. На нашу думку, патріотизм може містити в собі активні дії суб’єкту, а може існувати лише на споглядальному рівні, тому визначення дієвої компоненти в структурі патріотизму обмежить його прояви та типологію і викреслить з рядів патріотів тих, хто справно платить податки, сумлінно виконує закони та обов’язки громадянина, але в іншому не “марить” розвитком та добробутом держави, де він проживає.

Вважається можливим виділити такі елементи структури патріотизму як: любов суб’єкта патріотизму до об’єкта; історична пам’ять; інтереси суб’єкта патріотизму, які певним чином співвідносяться з метою існування об’єкта патріотизму.

В визначеннях патріотизму не існує єдиної думки щодо об’єкту патріотичних почуттів. На сьогоднішній день невизначеність об’єкту патріотизму дозволяє говорити про різні типи патріотизму, які змінюють один одного, в залежності від зміни об’єкта почуття любові людини від родових зв’язків, племінного побуту, рідної землі (або “малої Батьківщини”), нації та держави.

Розібратись у зазначеній типології патріотизму дозволить визначення сутності таких понять як “батьківщина” та “вітчизна”. Поняття “батьківщина” означає місце, де народилась людина, її рідний край, місце, яке має певну цінність для людини, тому що пов’язане зі спогадами про дитинство, про минуле.

Інформаційне законодавство визначає процедури і умови, за яких повинен здійснюватися доступ до інформації комерційних структур, персональної інформації та її поширення. На державному рівні повинно бути сприяння і фінансування заходів, спрямованих на соціально–психологічну адаптацію громадян до умов життя в інформаційному суспільстві, оволодіння новими інформаційними технологіями.

В Україні вагомим є освітній аспект інформаційної безпеки — вплив інформаційних потоків соціально-політичне становлення особистості, активізація її громадянських позицій.

Державна інформаційна політика повинна бути відкритою і передбачати інформування суспільства про діяльність державних органів і суспільних інститутів у сфері інформаційної безпеки з урахуванням обмежень, встановлених чинним законодавством України. Вона має виходити з принципу безумовної правової рівності всіх суб’єктів інформаційних відносин незалежно від їхнього політичного, соціального та економічного статусу, ґрунтуватися на обов’язковому забезпеченні прав громадян і організацій на вільне створення, пошук, отримання, накопичення, зберігання, перетворення і поширення інформації у будь-який законний спосіб.

Головну мету державної політики щодо національних інформаційних ресурсів можна сформулювати як створення необхідних економічних і соціокультурних умов та правових і організаційних механізмів формування, розвитку, забезпечення ефективного процесу політичної соціалізації особистості..

УДК: 316.42

Кальцева Светлана
к. політ.н., доцент кафедри політології
Запорізького національного університету

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПОЛІТИЧНИХ ТРАДИЦІЙ В УКРАЇНСЬКІЙ ПОЛІТИЧНІЙ СИСТЕМІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Кальцева Светлана. Некоторые аспекты функционирования политических традиций в украинской политической системе на современном этапе

Kaltseva Svetlana. Some aspects of political traditions' functioning in Ukrainian political system on contemporary stage

Сучасний стан розвитку України потребує системного вирішення проблеми розбудови правової, демократичної, соціальної держави. Україна, трансформуючи економічні, соціальні, політичні, ідеологічні, культурні засади і структури, і через 18 років свого існування, знаходиться в перехідному стані, в

Ігрушко Анастасія
аспірантка кафедри соціології та соціальної роботи
Класичного приватного університету м. Запоріжжя

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО РЕГУЛЮВАННЯ ВПЛИВУ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ НА ПОЛІТИЧНУ СОЦІАЛІЗАЦІЮ

Ігрушко Анастасія. Оценка эффективности государственной информационной политики в отношении регулирования влияния средств массовой информации на политическую социализацию

Igrushko Anastasia. The Evaluation of Effectiveness State Information Policy Concerning Regulation of the Mass-media Influence on the Political Socialization

На сьогодні вже фактично сформувалась фундаментальна залежність життєдіяльності особистості, суспільства і держави — економіки, політики, культури, науки — від обміну інформацією, надійного функціонування інформаційних та телекомунікаційних систем, технологій і засобів.

Динамічні процеси, що відбуваються в сучасній Україні, віддзеркалюються у суперечливому характері взаємодії політичної та медіа-систем. В Україні на загальнодержавному рівні були закладені політико-правові основи, що відповідають сучасним світовим стандартам для забезпечення функціонування преси на принципах демократії.

Держава повинна забезпечувати свою присутність у інформаційному просторі, постійно і докладно інформуючи громадськість і ЗМІ про свою діяльність, а не приховуючи відповідну інформацію.

Основним недоліком чинного законодавства є його пасивний характер — декларовано лише необхідність забезпечення відкритості органів державної влади у відповідь на звернення громадян чи засобів масової інформації. Інформаційна політика держави повинна надати можливість реалізувати право на доступ до інформації, на поширення інформації, на захист інформації й на захист від інформації, та дозволити особистості мати активну позицію у сфері діяльності ЗМІ. Концептуальні засади інформаційної політики мають визначати методи та форми впливу на об'єкти інформаційної сфери.

Інформаційне право будується на принципах інформаційної відкритості, прозорості в діяльності державних установ та інших юридичних осіб, гарантованості інформаційної безпеки особистості, суспільства, держави. Інформаційне законодавство має регулювати протиріччя між потребами суспільства у розширенні вільного обміну інформацією окремими обмеженнями на її поширення.

Тому любов до цього місця є природною, більш естетичною та інколи ностальгічною. Поняття “вітчизна” відображає інституційне утворення, яке містить в собі політичну, економічну, соціальну та духовну системи та існує, як правило, у формі певної держави. Це поняття містить в собі і поняття “батьківщини” також, але ще й інші, державницькі утворення. Таким чином об'єктом патріотизму виступає поняття “вітчизна”, яке включає в себе поняття “батьківщина”.

Проаналізувавши існуючі визначення патріотизму, доходимо висновків, що змістом поняття “патріотизм” є громадянська позиція особистості, яка характеризується почуттям любові до батьківщини, вітчизни, готовністю до практичної діяльності заради втілення в життя державних інтересів та ідеалів, повагою до законів держави та ототожнення власних інтересів з інтересами держави, де проживає особистість.

Література:

1. Кузнецова А. О смысле патриотизма [Текст] // Безопасность Евразии. Журнал личной, национальной и коллективной безопасности. – 2006. - №2 (24). – С. 414 – 422; 2. Петронговський Р.Р. Поняття “патріотизм” у гуманітарних науках [Текст] // Історія в середніх і вищих навчальних закладах України. – 2006. - №1. – С. 2-6; 3. Руссо Ж. Ж. Об общественном договоре или принципы общественного права [Текст] // Ж.Ж. Руссо. Избранное. Главы и отрывки из сочинений / Пер. с франц. И. Верцмана. – М.: Детская литература, 1976; 4. Современный философский словарь / [ред. проф. В.Е. Кемерова]. – 3-е изд., испр. и доп. – М.: Академический проект, 2004. – 864 с.; 5. Соловьев В. Русская идея [Текст] // В. Соловьев. Сочинения в двух томах. Том 2. Чтения о Богочеловечестве. Философская публицистика. – М.: Издательство “Правда”, 1989. – С. 219 – 246; 6. Українська радянська енциклопедія. Том 8. Видання 2. – К.: Головна редакція Української радянської енциклопедії, 1979. – 527 с.; 7. Філософський словник соціальних термінів. – Х.: “Корвін”, 2002. – 672 с.

Каприцин Ігор
к.філос.н., ст. викл. кафедри соціальної філософії та управління
Запорізького національного університету

РИСИ НАЙБЛИЖЧОГО МАЙБУТЬОГО РЕЛІГІЇ

Каприцын Игорь. Черты ближайшего будущего религии

Kapricin Igor. Features of religious nearest future

Релігія є однією з найдавніших форм суспільної та індивідуалізованої свідомості, яка не перестав дивувати своєю функціональністю в людському

житті. Тривалий час вважалося, що легітимність релігійних інститутів остаточно зруйнована виникненням світської духовної культури, але релігія не тільки вижила в умовах секуляризації, а й протиставила антиклерикалізму новітнє відродження релігійних суспільних інституцій. Зараз науковці «змагаються» у винайденні найефектнішого епітету щодо процесів у царині релігії, А.Дж.Тойнбі та І.Валлерстайн називають релігійну сучасність «великим релігійним відродженням», С. Гантінгтон «другим хрещенням Європи».

Опускаючи засади відродження релігії, треба позначити, що означене коло процесів відкрило низку суперечностей, які стримують розвиток релігійності в сучасному світі. Релігія, набираючи силу, як і раніше намагається просякнути усі шари соціального буття, тому для оптимального контролювання та планування соціальної динаміки є сенс у побудові найближчих антиципацій розвитку релігії. На вироблення такої антиципації повинні впливати певні вектори релігійного та суспільного розвитку, як то:

1. Починаючи з 50-х років ХХ сторіччя дослідниками засвідчується посилення соціальної впливовості релігійної культури. Зокрема А.Дж.Тойнбі, зводить ренесанс християнства до протестантизму як відходу від християнського відступництва та наближення до першоджерельного юдаїзму. І.Валлерстайн відводить релігійним інститутам роль однієї з п'яти головних арен соціального життя, які впливають на стан світ-системи. С.Гантінгтон вважає релігійні базиси настільки впливовими, що вбачає в них ведучі інтегратори суспільств, та натхненників зіткнення інтересів.

2. Паралельно з релігійною «позитивною» динамікою, в галузі втрати соціальної довіри до науки, присутня динаміка «негативна», яку пов'язують із етатичною кризою. Але традиційні, етатично визнані релігії не можуть бути оспоронь кризи держави і почати поділяють відповідальність з державою за непопулярні політичні кроки. виправдання себе без каяття ще більше втягує традиційні інституції у вирій політичної трясовиці. Тобто, поступово релігія перетворюється на суто політичного суб'єкта.

3. Деякі дослідники зважають на невідповідність історично усталеної (монархічної) структури, стилю керівництва та взаємодії релігійних інституцій із сучасними соціумом, що відштовхує від церков потенціально «паству». Проте, врівноважуючою тенденцією цьому положенню відзначається спрямованість європейської культури у напрямі від лібералізму до тоталітаризму.

4. Глобалізація як процес підняття локальних процесів до рівня світових, загальнолюдських, є пусковим механізмом таких процесів як релігійно-культурна ротація та інтеграція, модернізація релігійних традицій шляхом незвичних поєднань концепцій та практик (дзен-католицтво та інш.). Релігійна сакральна база почасти відокремлюється від практичної, культурної складової (йога для здоров'я та інш.).

Для аналізу релігії як соціального явища необхідно позначити своє бачення класифікації релігій, яке виходить з думки, що із загального об'єму соціальних функцій найбільш затребуваною сучасністю є консолідуюча функція.

Молодь не замкнута, саморозвиваюча система, що представляє собою відкриту соціальну систему, яка включена в різноманітні взаємозв'язки та взаємодії, які існують в суспільстві. Молодь засвоює і передає, поширює знання, досягає навичок та досвіду старшого покоління. Одночасно молоді люди перетворюють цей досвід, вносять в нього нові особливості, які не існували раніше, а які виникли у змінених соціально-економічних, політичних, соціокультурних умовах [5]. За допомогою організації молоді люди мають можливість повніше реалізувати свої інтереси, запити та потреби, тобто самореалізуватися як особистості. В свою чергу, молодіжні організації дозволяють адекватно відрегулювати стосунки молоді з державою, її інститутами. Таким чином молодь, молодіжні організації відіграють вагомую роль у державотворчих процесах в Україні.

Державотворчий процес у незалежній Україні відображає не стільки динаміку змін у власне державі, стільки націлений на перетворення всієї політичної системи і суспільства (його самоврядних потенцій) в цілому. При цьому поняття "державотворчий процес" ієрархічно підпорядковане поняттю "політичний розвиток", яке призначене для нейтрального опису подій, без акценту на прогрес чи регрес. Два останні поняття вбирають у себе оцінки досягнутих результатів у ході політичного розвитку, де, у свою чергу, важливу роль грають політико-правові, націєтворчі та інші фактори [4].

Таким чином, сучасні молодіжні організації, пройшовши ряд певних періодів свого розвитку, сьогодні перебувають на новому етапі свого існування, який передовсім характеризується активною участю молоді як окремої соціально-демографічної групи з власними економічними, соціальними та політичними інтересами, оформленими у вигляді політичних структур у "великій політиці" та у державотворчих процесах, зокрема.

Література:

1. Вербець В. Проблеми формування національної свідомості молоді // Наукові записки «Острозька Академія». – Острог, 1999. – Т.2. – Ч.1 – С. 231-234;
2. Корнієвський О. Сучасний стан молодіжного руху та його оцінка молоддю. // Політологічні читання. – 1993. - № 2. - 19 с.;
3. Криворучко Ю. Молодь як суспільний чинник формування громадянського суспільства України // Громадянське суспільство як здійснення свободи: центрально – східноєвропейський досвід / За ред. А. Карася. – Л., 1999. – С.309–316;
4. Кульчицький С.В. Ціна "Великого перелому" / Кульчицький, Станіслав Владиславович; Під ред. С.М.Багмета, А.Л.Коміренко. - К.: Україна, 1991. - 431 с.;
5. Паніна Н. Молодь України: структура цінностей, соціальне самопочуття та морально психологічний стан за умов тотальної аномії // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2001. - № 1. – С. 41-48;
6. <http://www.umoloda.kiev.ua/> - Електронна версія газети «Україна молода».

державної регіональної політики шляхом налагодження ефективної взаємодії центру та регіонів. До таких асоціацій належать “Асоціація агенцій регіонального розвитку України”, створена 9 липня 2001 р., що об’єднує 38 регіональних асоціацій; Фонд Регіональних Ініціатив (заснований у лютому 1996 р.); Фонд сприяння місцевому самоврядуванню України (створено 17 квітня 1992 р.); Асоціація міст України та громад (заснована у червні 1992 р.) та ін. Але діяльність цих асоціацій нескординована і відсутні механізми їх дієвого впливу на розробку державної регіональної політики.

Таким чином, правова база для реалізації регіональної політики вже розроблена і практично повністю відповідає європейським стандартам, але інституційне забезпечення ще потребує оформлення, зокрема, появи нових інститутів, які б спеціалізувалися виключно на регіональній політиці. Зараз існує ідея реформування Міністерства регіонального розвитку і будівництва України у Міністерство регіонального розвитку України. Але головною запорукою економічного відродження регіонів і забезпечення високого рівня життя громадян є встановлення справжніх партнерських відносин між органами влади і громадськими організаціями задля реалізації завдань регіональної політики.

УДК: 323.2 – 053.6 (477)

Гуцалова Марина

аспірант кафедри політичних наук

Чорноморського державного університету ім. П.Могили (м. Ніколаєв)

ДЕРЖАВОТВОРЧИЙ НАПРЯМОК ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДІЖНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ УКРАЇНИ

*Гуцалова Марина. Направление деятельности молодежных организаций Украины
в сфере государственного строительства*

*Gutsalova Maryna. Activity trends of youth organizations in Ukraine in sphere of state-
building*

Сучасне українське суспільство спрямоване на досягнення нової якості життя громадян, запровадження соціальних, економічних і демократичних європейських стандартів життєдіяльності людини. Демократичні інституції поступово закріплюють свої позиції. Підвищується рівень політичної культури всього населення України і молоді зокрема. Нові умови дають широку можливість розвитку молодіжної ініціативи, самореалізації молодого покоління.

Питанням залучення молоді до участі у державотворчих процесах в незалежній Україні присвячуються праці українських вчених В.Вербеца О.Корнієвського, Ю.Криворучко, С. Кульчицький, Н.Паніної та ін.

Враховуючи те, що найбільш поширені релігії були сформовані дуже давно, їх загальні, більш-менш усталені конструкції можна визначити як відкриті системи з здатністю до саморозвитку, які можуть бути розподілені на релігії досвіду (буддизм, конфуціанство, частково індуїзм), та релігії віри (християнство, іслам, юдаїзм, частково індуїзм). Релігії досвіду регіонально сформувалися в країнах з тропічним кліматом та осілим населенням, релігії віри віддзеркалюють світосприйняття кочового населення в умовах континентального клімату, ці засади обумовлюють певні сутнісні риси.

Формоутворюючими чинниками образу майбутньої релігії, зважаючи на вище наведене, ми виділимо посилення ролі релігійного чинника у суспільних процесах. На тлі протидії атомізації суспільства релігійність збереже свою двовекторність (віра-досвід). При чому, як і раніше, аграрна частина населення буде тяжіти до більш традиційних форм релігійності, міська та маргінальна частка населення буде демонструвати більш новаторські підходи до релігійності. Тобто, загальна картина релігійності буде залежати від якісного співвідношення часток аграрного та міського населення.

Розвиток в напрямі об’єднання релігій в одну світову, які висловлювалися у другій половині ХХ сторіччя, представляються малоімовірними, на тій підставі, що перші системні аналізи глобалізаційних процесів демонструють врівноваженість взаємодії суперечностей глобалізації та націоналізації, як зростання культурної ідентичності.

Залучення релігії у якості політичного важеля веде до саморуйнації релігії в якості духовного «стовпа» суспільства, що спонукає процеси подрібнення старих релігійних традицій та компіювання нових форм релігійності.

Загалом, сутнісним у розвитку традиційних релігій є прямування до їх оновлення у відповідності до умов суспільств в яких вони функціонують. В свою чергу, сутнісним у розвитку нових релігій буде їх подальша раціоналізація, «звільнення» від середньовічних догм, що виконували пояснюючу функцію. Тобто, не зважаючи на те, що релігійні інституції схильні до афішування своєї незмінності, виконуючи свою головну функцію, вони приречені на адаптування до нових соціальних умов, спрямованість змін первинно мають формальний характер, згодом отримуючи сутнісне закріплення.

Максим Міщенко
Перший заступник начальника управління
у справах преси та інформації
Запорізької обласної державної адміністрації

ОСНОВНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ СОЛІДАРНОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ

Мищенко М. Основные принципы развития солидарного общества в Украине

Mischenko M. Major Principles of a Solidary Society Development in Ukraine

Необхідність дослідження зазначеної теми обумовлена насамперед процесом демократизації і становленням незалежності України як суверенної держави, національного та культурного її відродження. У цих умовах потреба в знаннях власної історії, культури, науки здобуває особливе значення. Адже це забезпечує генетичний зв'язок минулого, сьогодення і майбутнього. ХХ та ХХІ століття відрізняється тенденцією до формування нової парадигми світосприйняття. Ця конструкція сприяє розбудові солідарного суспільства в Україні. Намагання України здобути своє власне місце в європейській цивілізації з необхідністю передбачає світоглядну близькість, порозуміння щодо засадних цінностей, способів організації суспільного життя, між людських стосунків. Відтак наявний потенціал не тільки внутрішньої, а й зовнішньої солідарності в межах єдиного європейського простору.

До аналізу напрямків консолідації українського суспільства звертались такі дослідники, як М. Арудов, Д. Кірюхін, О. Кривицька та інші. Об'єктом цієї наукової розвідки є сукупність напрямків розбудови сучасного українського суспільства. Предметом – основні засади розвитку солідарного суспільства в Україні. В якості мети виділяється визначення основних елементів формування цілісного та об'єднаного українського суспільства на засадах солідарності.

Спочатку розмежуємо між собою такі поняття як соборність та солідарність. Соборність у загальному сенсі це цілісне співвідношення єдності та свободи людей на основі їх віри та любові до абсолютних цінностей для досягнення блага кожного і злагоди у суспільстві зокрема. Тобто це поняття має досить чітко визначений релігійний аспект, солідарність в свою чергу має більш універсальний та атеїстичний аспекти, в іншому поняття майже тотожні. Виходячи з цього, соборність як відчуття єдності, яке побудовано на основі моральності та релігійності є каталізатором у розбудові солідарності в Україні.

Сьогодні в умовах економічної кризи відбувається збільшення витрат як людського, так і соціального капіталу. Збільшення навантаження на безпосередніх виробників суспільних благ та зміна обміну ресурсів

утворення Національної координаційної ради регіонального розвитку та Агенції національного розвитку. Однак на початок 2010 року даний законопроект не прийнятий, маємо його останню редакцію від 1 грудня 2009 року, у зв'язку з чим гальмується утворення важливих інститутів для забезпечення завдань регіональної політики.

Система інституційного забезпечення регіональної політики перебуває на стадії формування. У грудні 2000 р. було створено Національну раду з узгодження діяльності загальнодержавних і регіональних органів та місцевого самоврядування, мета якої полягала у координації зусиль різних рівнів влади стосовно регіонального розвитку. Національна рада діяла як консультативно-дорадчий орган при Президентові України. У 2005 р. Президент України своїм Указом створив Національну раду з питань місцевого самоврядування і регіонального розвитку, завданням якої глава держави визначив формування ефективної системи управління.

Як провідний орган заходи з забезпечення реалізації завдань державної політики регулює і координує Міністерство регіонального будівництва і розвитку, утворене у 2007 р. До основних завдань міністерства належить сприяння ефективному використанню потенціалу та ресурсів регіону з метою підвищення рівня життя людей, а також участь у розробці та впровадженні правового, економічного і організаційного механізму вирівнювання і стимулювання сталого розвитку регіонів, їх співробітництва, здійсненні заходів з подолання депресивності регіонів та ін. Окремі функції з регулювання регіонального розвитку виконують різні галузеві міністерства, які мають регіональні підрозділи в складі місцевих органів виконавчої влади. Обласні державні адміністрації розробляють Стратегію розвитку регіону та План реалізації стратегії розвитку регіону, а також здійснюють моніторинг регіонального розвитку.

Великий вплив на інституційне забезпечення регіональної політики мають принципи регіональної політики Європейського Союзу, які передбачають партнерство центральних, регіональних органів влади та органів місцевого самоврядування у процесі реалізації завдань регіональної політики. Сьогодні головною проблемою інституційного забезпечення державної регіональної політики України є несформованість системи інститутів (органів, установ), спроможних у взаємодії й координації ефективно реалізувати державну регіональну політику. Відсутній чіткий розподіл повноважень і відповідальності у сфері регіонального розвитку між різними ієрархічними рівнями виконавчої влади та органами місцевого самоврядування. Проблема інституційного забезпечення державної регіональної політики на регіональному і місцевому рівнях пов'язана з незавершеністю формування на цих рівнях системи державного управління і місцевого самоврядування.

В Україні відсутня структура на зразок “Асамблеї європейських регіонів”, яку ще називають “політичним голосом регіонів Європи”, але існують асоціації, діяльність яких спрямована на створення сприятливих передумов для реалізації

потужностей, неефективною бюджетною політикою та іншими чинниками, внаслідок чого в регіонах значно відрізняється рівень життя населення. Для українських регіонів характерний стан “регіональної автаркії”, яка проявляється перш за все в економічній сфері. База економічної автаркії була сформована в період економічного спаду, коли регіони вдавалися до вимушеної політики самозабезпечення. Формуються негативні стереотипи у регіонів-“донорів” і регіонів-“реципієнтів”. У нинішніх умовах державна регіональна політика повинна бути спрямована на забезпечення комплексного і збалансованого соціально-економічного розвитку регіонів і зменшення регіональних диспропорцій. Успішна реалізація завдань регіональної політики залежить від оптимального стану її правового та інституційного забезпечення.

Нормативна база в Україні щодо організації і реалізації регіональної політики перебуває у процесі становлення, а в умовах курсу на євроінтеграцію вимагає приведення у відповідність з законодавством Європейського Союзу. Ключовими віхами у формуванні правової бази регіональної політики є:

1. Травень 2001 року – Концепція державної регіональної політики, яка мала загальний характер, тому що у ній не позначалися чітко ті критерії, які дозволили б забезпечити якісний моніторинг її виконання;

2. 8 вересня 2005 року – Закон України “Про стимулювання розвитку регіонів”, у якому чітко визначені засади реалізації державної регіональної політики щодо стимулювання регіонального розвитку та подолання депресивності територій. У Законі вказано критерії, за якими певний регіон може бути віднесений до категорії депресивного. Законом передбачене укладання угод щодо регіонального розвитку між Кабінетом міністрів України та Верховною Радою Автономної Республіки Крим, обласними радами, Київською і Севастопольською міськими радами з метою узгодження діяльності центральних та місцевих органів виконавчої влади і органів місцевого самоврядування;

3. 2006 рік – Державна стратегія регіонального розвитку України на період до 2015 р. До стратегічних завдань державної політики регіонального розвитку України до 2015 року поряд з підвищенням конкурентоспроможності регіонів та зміцненням їх ресурсного потенціалу, забезпеченням розвитку людських ресурсів, розвитком міжрегіонального співробітництва віднесено створення інституційних умов для регіонального розвитку;

4. Липень 2008 року – Концепція державної регіональної політики, яка, на відміну від Концепції 2001 року, досить чітко перераховує проблеми, які треба вирішити, називає засоби і ресурси, необхідні для подолання цих проблем, та чітко прописує механізм здійснення моніторингу за виконанням Концепції;

5. Проект Закону України “Про засади державної регіональної політики”. У проекті метою регіональної політики називається забезпечення високого рівня якості життя людини на усій території України, незалежно від місця її проживання, а шляхом досягнення мети виступає створення умов для збалансованого розвитку регіонів. Проект закону містить детальний виклад інституційного забезпечення регіональної політики, зокрема, передбачається

життєдіяльності на користь власників засобів виробництва сприяє значній маргіналізації українського суспільства [1]. Відтак, відбувається фактична втрата ідентифікації сучасного українця, що перешкоджає формування солідарності. Виходом з цієї ситуації є раціоналізація обміну суспільних благ та створення умов для підвищення рівня життя в нашій країні.

Суспільно-політична практика передбачає необхідність існування конструктивної суспільно-державної взаємодії [2]. Для створення гармонійних умов співіснування в суспільстві виникає потреба у наближенні державної влади до безпосередніх потреб українських громадян. Важливими чинниками вдосконалення суспільно-державної взаємодії є подолання проблеми безробіття, підвищення рівня життя широких мас, пошук та впровадження консенсусу між працею і капіталом, високий рівень охорони здоров'я, доступність якісної освіти, сприяння материнству і дитинству та інше. Виходячи з цього, зменшення дистанції між елементами системи суспільно-державної взаємодії та підтримка накопичення і оновлення соціального капіталу є основою перетворення суспільства в бік солідарності.

Підбиваючи підсумки цієї наукової розвідки необхідно вказати, що одними з найбільш важливих засад розвитку солідарного суспільства в Україні є формування соборності як духовного відчуття суспільної єдності, раціоналізація процесу обміну суспільними благами та наближення державної влади до безпосередніх потреб громадян.

Література:

1. Масюк О.П. Феномен «неукраїнця» як фактор ускладнення національної ідентичності // Культурологічний вісник: Науково-теоретичний щорічник Нижньої Наддніпряниці. – Запоріжжя, 2009. – Вип.23. – С. 143-148;
2. Маркс К., Энгельс Ф. Манифест Коммунистической партии. – М.: Политиздат, 1989. – 62 с.

УДК: 316. 42

Rotareva Inna

PhD student of Sociology department
Zaporizhzhya National University

DEFINITION OF “SOCIAL CAPITAL” CONCEPT

Rotareva Inna. Do pytannya pro сутність поняття «соціальний капітал»

Rotareva Inna. K voprosu o sущности поняття «социальный капитал»

Giving the concept definition takes a remarkable part of scientific research and is the base for incarnating principles of abstract-to-specific transformation and unity of such notions as “historical” and “logical”. In order to start with research of “societal

capital” etymology one needs to give its generic and specific definitions and its sense aspects that reflect its very essence.

The term of “societal” had originated from English and means the unity of sociocultural phenomena, which define culture, civilization and society. “Societal” concept relates to society itself, which in its turn is identified as a whole and characterizes its integrity as social institutes system. Therefore, the holistic sense is prevailing in the approach that is acclaiming of a whole through its constituents’ combination as correlation between general, particular and singular.

T. Parsons has examined “societal community” phenomenon and paid a huge interest to system integrity of communities and society. Societal community, the core of social system is a system or unity of groups, organized and well regulated based on single standard models. “Impact” and “solidarity” as value properties instead of “money” and “power” are admitted there as generalized method of personal interchange [5, 62].

Societal concept is a core of social system as a whole that is those integrity characteristics, which lie in the base of process or object’s functioning and existence.

The aspect defines the integral system perception of societal phenomenon. “Societal” concept is identified as a system comprising of elements’ unity, and provides functioning order of process or object. The important roles here plays the notion of standard and model as something, which serves a specific example for the organization, development, process and object functioning and makes regulatory content of the notion under the scrutiny.

Researcher O. Donchenko introduced socio-psychological approach and defines “societal” concept through interpretation model of societal psyche phenomenon. Societal psyche is essence of society’s existence, passed from one generation to the next through history and culture inheritance. It includes geographic, climate and landscape conditions of people who had been inhabiting specific territory. Therefore, that is psycho culture of society as an integral system [2, 34-36].

In the scientist’s approach the conceptual constituent of the notion is firstly the substance as something bearing the idea of primacy relating to other objects or processes. Geographic, climate and landscape conditions of life determine bio-ecological character of the “societal”. Meanwhile archetypes of “societal” are identified by society’s psycho culture which is represented by the unity of thoughts, views, ideas, feelings, emotions, moods, desires, aspirations and will which are passed on from one generation to another.

O. Rusakova suggests resolving the problem of “societal” as unifying humanity concept in her communicative approach. The researcher observes societal capital as characteristics of communicative space. According to the idea, societal capital is a fusion or combination of sign power with communicative strategy in order to reach out the common will – trust, mutual understanding, free and peace agreement of claims [6].

Here the attention is being focused on integral and fusion character combining and unifying previously isolated things and concepts in qualitatively new whole, or a set. O. Rusakova designates teleological orientation of the social capital in the “blessing”

особистості і характеризує масштаб особистості, від дрібного егоїста до духовного аристократа, людини еліти.

Можна класифікувати наступні види відповідальності: 1) екзистенціальна безвідповідальність: перед життям, долею; 2) соціетальна безвідповідальність - перед родом, країною; 3) соціальна - перед іншими людьми, родиною; 4) ціннісна - перед цінностями; 5) цільова - перед цілями; 6) нормативна - перед нормами, зразками.

Проблематика відповідальності актуалізується завдяки поширенню свого антиподу - безвідповідальності. Безвідповідальність може бути не тільки у відношенні людей, але й у відношенні інших об’єктів відносин: перед родиною, самим собою, цінністю, цілями. Безвідповідальність виникає одночасно з накладанням відповідальності, що у свою чергу виникає одночасно зі знаходженням визначеного статусу, що припускає відповідні йому рольові очікування, що включають і очікування відповідального ставлення до своєї ролі.

Український соціум не відповідає вимогам трансформації відповідальності, не сприймає її викликів. Тобто насправді здійснюється трансформація відповідальності в безвідповідальність. Трансформація відповідальності пов’язана з трансформацією суспільства. Комбіноване суспільство обумовлює комбінований характер соціальної відповідальності, тому відповідальність - головний, важливий критерій його зрілості, духовної і моральної, соціальної.

Література:

1. Левинас Э. Избранное: Тотальность и бесконечность [Электронный ресурс] / Эммануэль Левинас - М., 2000. - 415 с. (Университетская книга). - Режим доступа: <http://elenakosilova.narod.ru/studia3/levinas/12.htm>; 2. Йонас Г. Принцип відповідальності / Ганс Йонас - К.: Лібра, 2001. - 400 с.

УДК: 316.42

Горло Наталія

к.і.н., ст. викл. кафедри політології факультету соціології та управління
Запорізького національного університету

СТАН ПРАВОВОГО ТА ІНСТИТУЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

*Горло Наталія. Состояние правового и институционального обеспечения
региональной политики в Украине*

*Gorlo Natalya. The Condition of Legal and Institutional Support of Regional Policy in
Ukraine*

В Україні сьогодні наявні великі економічні та соціальні диспропорції у розвитку регіонів, пов’язані з нерівномірним розташуванням економічних

Відповідальність та соціальність - це якості, що взаємно обумовлюють одна одну. Відповідальність - це інстанція, що породжує соціальне. Так само, соціальність - інстанція, що породжує відповідальність.

Треба відрізнити соціальну відповідальність і відповідальність соціуму. Перше - це відповідальність перед соціумом. Друге - це відповідальність соціуму, відповідальність членів суспільства (співтовариства, соціальних груп) перед різними об'єктами: майбутнім роду (біологічний аспект), перед державою (політико-культурний аспект), перед долею всього людства (аспект екологічний), перед своїми членами(соціокультурний аспект) і т. ін.

В наш час здійснюється трансформація відповідальності соціуму. Можна визначити наступні аспекти трансформації відповідальності:

1. Відбувається глобалізація відповідальності, тобто поширення її за рамки окремого соціуму, держави і поширення її на все людство.

2. Екологізація відповідальності соціуму: основний упор робиться на відповідальність за зміну клімату. Раніше дія людей на оточуючі предмети не мала етичного значення [2, с.17]. Традиційна етика була антропоцентричною [2]. За рахунок трансформації відповідальності вона поширюється за межі антропологічних цінностей на всі компоненти середовища, що оточує людство.

3. Актуалізація відповідальності перед майбутнім [2]. У традиційному суспільстві результати боротьби добра і зла розглядалися у термінах короткострокових, не передбачалася віддалена перспектива. У сучасності обмежений контроль за обставинами, що виникають завдяки посиленню техногенних загроз, ставить під сумнів можливість ефективних дій, що актуалізовані відповідальністю. Усвідомлене безсилля - це трагедія сучасної відповідальності. Через це поширюється зневага відповідальністю (що слабо усвідомлене, скоріше неусвідомлене пересічною людиною) перед майбутнім (майбутнім дітей, країни) перед родом.

4. Посилення комунікаційно-інформаційного аспекту відповідальності. Відповідальність за адекватну, усебічну поінформованість і забезпечення комунікації між усіма зацікавленими в ній. Реалізація цього виду відповідальності через Інтернет і інші глобальні інформаційні системи. Відповідальність залежить від інформованості й інформації, від обізнаності. Чим більш людина інформована, тим більше вона здатна оцінити рівень своєї можливої відповідальності. Якщо у людини немає інформації, то не ясно за що потрібно відповідати. Глобалізація відповідальності викликана глобалізацією інформації та інформаційного простору загалом.

5. Відповідальність за збереження демократичних цінностей. (Про погрозу їм попереджали багато соціологів від К.Мангейма, Е.Фромма, до М.Фуко і Ж.Бодрийара).

Міра соціальності людини у ступені переживання відповідальності перед певними об'єктами. Масштаб цього «перед» визначається масштабом

of trust, mutual understanding, free and peace coordination of claims that is useful for the person and can satisfy human needs. The communicative space functions through supporting information channels of intersubject, subject-to-subject relations, resources of which are used for society consolidation and integrity, where the general societal concept finds out its embodiment.

For the first time definition of capital as economic category has been given by Karl Marx. According to his economic approach, the capital accumulates where the owner of means of production and subsistence finds free worker in the market who is the seller of his labor force [3,181]. The capital is not a thing but some certain social production relations, which belong to a specific historical formation of society, which in its turn is represented through the thing and imparts special social characteristic to the thing [4, 886].

Actually, the capital fulfills its role as social production relations. It provides evaluation by the subject of one's own activity and results achieved. Bearing characteristics of society's historical formation, the capital defines its type depending on a way of production carried out by the society. It provides unity of superstructure and production methods and keeps balance between production force and production relations. The capital in the aspect given has social character as it influences formation of crucial public features and peculiarities.

In his social and role approach P. Bourdieu suggests agents and groups of agents in society, who are characterized by set of positions in various fields and control zones. The researcher represents society as a set of relations developing in various fields, where each of them has specific type of power. Every field has a set of acting forces within it, which have control over various kinds of resources ("capital"): economic, symbolic, social, cultural etc. Therefore, any field comprises a set of social practice of a certain agent, which can be analyzed, in case if spatial positions and objects occupied by the agent, and quality of his "capital" and institutional conditions are known [1, 62].

P. Bourdieu points out identity characteristics between "resources" and "capital" concepts. Researcher examines the agent of social practice instead of the subject. That is purpose-setting activity has been forced out from the capital concept and another practice such as stereotype socio-cultural behavior was introduced instead.

According to F.Fukuyama, social capital is a certain ability of people to work together for the sake of achieving a purpose in groups and organizations; availability of informal values and standards, admitted by the members of any group that promotes cooperation [7,127].

Let us try to analyze key notional aspects of the capital after F.Fukuyama. Human capacity to work together highlights development direction, cause and effect of the activity, as a door for new opportunities. Within the limits of groups and organizations information transfer and pursuit of common purpose are being made easier. The set of informal values and standards unifies elements connected with each other and submitted to single purpose or task, and.

Therefore, societal capital is spiritually enriched resource of reproduction and integrity formation of social relations, which is capable of self-reproduction, self-

accumulation, converting with other resources and carrying out society's vital activities.

Ontological aspect defines its public relations integrity resource in society's vital activities.

The gnoseological aspect is expressed in the following: it's social and philosophical concept, which reflects spiritually enriched public relations integrity resource in society's vital activities.

The axiological aspect is spiritually enriched resource in society's vital activities.

Praxiological aspect consists in the following: society's activity in self-reproduction, self-accumulation, converting of resource capability, as carrying out its common purpose.

Literature:

1. Бурдые П. Формы капитала // Экономическая социология. Ноябрь. – 2002. – Т. 3. – № 5. – С. 60 – 74; 2. Донченко Е.А. Социетальная психика. – К.:Наукова думка, 1994. – 206 с.; 3. Маркс К. Капитал. – Т1. – 900 с.; 4. Маркс К. Капитал. – Т.3. – 1078 с.; 5. Парсонс Т. Система современных обществ. М.: Аспект-Пресс, 1999; 6. Русакова О.Ф., Русаков В.М. PR-Дискурс: Теоретико-методологический анализ. Екатеринбург: УрО РАН, Институт международных связей, 2008. – 340 с. <http://u6935.netangels.ru>; 7. Фукуяма Ф. Социальный капитал // Культура имеет значение: каким образом ценности способствуют общественному прогрессу / Под ред. Л. Харртона и С. Хантингтона. – М.: Московский институт политических исследований. – 2002. – С. 125 – 137.

УДК 364.467(477)+159.947.24(477)

Безрукова Ольга
кандидат соціологічних наук, доцент
Запорізького національного технічного університета

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ТРАНСФОРМАЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

*Безрукова Ольга. Некоторые аспекты трансформации социальной
ответственности в Украине*

Bezrukova Olga. Some Aspects of Social Responsibility in Ukraine

Важливим показником сутності та рівня розвитку суспільства є рівень відповідальності його громадян, як колективної так і індивідуальної. Особливо важливою проблема відповідальності постає у кризові періоди, коли від її рівня залежать певним чином терміни та ціна вирішення питань виходу з кризи. Оскільки в українському суспільстві криза є перманентною, то відповідальність соціуму на всіх його рівнях та сферах, має велике значення постійно. Відповідальність у такому розумінні є проблемою соціальною і є об'єктом вивчення у рамках соціологічного, а не тільки філософського дискурсу. Поняття відповідальності багатозначне. Значеннєве поле його охоплює моральні, юридичні, соціальні, міжособистісні і філософські контексти. Відповідальність як об'єкт соціологічної рефлексії виступає вкрай рідко. В соціологічному дискурсі логічно використовувати складне поняття «соціальна відповідальність». Акцентування відповідальності на її соціальних складових та факторах обумовлює доцільність соціологічної інтерпретації етики відповідальності, включення цієї проблематики в коло соціологічних категорій.

Перефразуючи Е. Левінаса, який декларував, що «існує перехід від ідеї Нескінченного до нашої відповідальності» [1, с.306], можемо сказати, що відбувається перехід від ідеї соціального до феномену відповідальності.

Відповідальність - квінтесенція соціального. Людина настільки соціальна наскільки вона відповідальна. І настільки вона відповідальна, наскільки соціальна. Суб'єктна форма соціального - це відповідальність. Соціальне конкретизується і кристалізується в людині через відповідальність. Відповідальність у системі соціальної дії грає ключову роль, забезпечуючи вирішальний мотив, поштовх до вчинку.